

Møte torsdag den 15. februar 2007 kl. 10

President: Carl I. Hagen

Dagsorden (nr. 51):

1. Debatt om utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 13. februar 2007)
2. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Åse Gunhild Woie Duesund, Line Henriette Holten Hjemdal og May-Helen Molvær Grimstad om lovfestet rett til rehabilitering
(Innst. S. nr. 110 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:16 (2006-2007))
3. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Jens Marcussen***Presidenten:** Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Jens Marcussen døde 29. januar, 80 år gammel, etter en tids sykdom. Han døde hjemme og hadde etter eget ønske en stille og rolig begravelse med bare familien til stede. Han ble stedt til hvile i Dypvåg kirke fredag 2. februar 2007.

Jens Marcussen ble født 20. mai 1926 i Dypvåg i Aust-Agder. Han fikk en allsidig bakgrunn og ble samfunnsengasjert allerede i oppveksten. Etter eksamen ved Oslo Handelsgymnasium i 1946 og befalskurs i Luftforsvaret i 1947 var han gårdsgutt, postfunksjonær, butikkekspeditor, kontorist i London og i Newcastle og kontorist ved farens rederikontor på Askerøy i 1952–1957, før han selv overtok rederiet i 1958.

Han giftet seg i 1951 med Marta Margarita Christopheren, kalt Martita, og de fikk tre barn sammen.

Jens Marcussen ble innvalgt i Dypvåg kommunestyre på Høyres liste i 1952 og var medlem av kommunestyret til sammenslåingen med Tvedestrand i 1960. Deretter var han medlem av Tvedestrand kommunestyre frem til 1975 og i 1980–1981. Han var medlem av Tvedestrand formannskap i 1960–1974, varaordfører i 1965–1966 og ordfører i 1968–1971. Han var medlem av Aust-Agder fylkesting i perioden 1968–1971 og 1976–1980, fylkesvaraordfører i 1968–1971 og formann i Aust-Agder fylkeskolestyre. Han hadde en rekke kommunale og fylkeskommunale tillitsverv fra 1952–1981. Han var formann i Dypvåg Høyre, formann i Tvedestrand Høyre, formann i Aust-Agder Høyre og medlem av Høyres sentralstyre i 1972–1975.

Jens Marcussen gikk over til Fremskrittspartiet i 1975/76. Han ble redaktør i avisen Fremskritt og gruppesekretær for Fremskrittspartiets stortingsgruppe i 1976. Han ble valgt til første viseformann i Fremskrittspartiet i 1976, og stilte til valg som formann i 1978, men tapte idet hverværende president vant, noe som likevel ikke hindret oss i å ha et godt og nært samarbeid i flere tiår. Jens Marcus-

sen var ordfører i Fremskrittspartiets landsstyre i tiden 1979–1981.

Jens Marcussen ble innvalgt som representant fra Rogaland for Fremskrittspartiet i 1981. Han falt ut av Stortinget i perioden 1985–1989, men kom tilbake som representant fra hjemfylket Aust-Agder i perioden 1989–1993. Jens Marcussen var medlem av landbrukskomiteen i Stortinget i sin første periode og leder av sjøfarts- og fiskerikomiteen i sin andre periode. Han var første varapresident i Lagtinget fra 1989 og ut perioden.

Etter at han gikk ut av Stortinget i 1993, var han fortsatt levende opptatt av politikk og samfunnsaker. Han var i en årrekke medlem og nestleder i Norges Banks representantskap og således på jevnlig besøk til hovedstaden, hvor han også benyttet anledningen til å gi gode råd og synspunkter til Fremskrittspartiet og gruppens ledelse som det ble satt meget stor pris på.

Jens Marcussen var en av dem som tidlig hadde tro på Fremskrittspartiet og ble en av partiets høvdinger. Han bidrog også til å kaste glans over partiets siste landsmøte med sin tilstedeværelse og hilsningstale. I Stortinget fikk Jens Marcussen gode venner og kolleger i alle partigrupper. Han var omgjengelig og stilte også opp som hjelper for andre når de trengte det. Jens Marcussen hadde alltid landets beste for øye, og kjempet iherdig for å styrke norsk internasjonal skipsfart, samtidig som han også minnet den yngre generasjon om å lære av lærdommene fra siste verdenskrig med hensyn til forsvars- og sikkerhetspolitikken.

Jens Marcussen vil bli savnet av mange, og særlig av dem av oss som hadde gleden av å samarbeide nært med ham gjennom mange år.

Vi takker Jens Marcussen for hans innsats i norsk samfunnsliv, minnes hans arbeid i Stortinget og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Fra Venstres stortingsgruppe foreligger søknad om at den innvilgede velferdspemisjonen for representanten Trine Skei Grande endres til sykepermisjon fra og med 15. februar og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Alvhild Hedstein, innkalles for fortsatt å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Torbjørn Hansen vil fremsette et representantforslag.

Torbjørn Hansen (H) [10:08:05]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen, Bent Høie og meg selv fremme forslag om å fjerne boplikten og prisreguleringen av landbrukseiendom.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Debatt om utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 13. februar 2007)

Presidenten: Etter ønske fra utenrikskomiteen vil presidenten foreslå at lengste taletid for innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og medlemmer av Regjeringen settes til 10 minutter og for øvrige talere til 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

– Det anses vedtatt.

Olav Akselsen (A) [10:09:14] (leiar for komiteen): Når me ser på mediebildet, kan ein lett få inntrykk av at alt går gale her i verda. Det er fokus på katastrofar, anten desse har si årsak i at naturen slår seg vrang – tørke, flaum, orkanar og taifunar – eller i krig og konflikhtar. Og dessverre er det mykje negativt å fokusera på. Ein kan lett missa motet av dette biletet.

Likevel må me ha lov til å spørja oss om det berre går feil veg, eller om det òg finst positive utviklingstrekk. Heldigvis gjer det det. Talet på militærkupp har gått ned, talet på væpna konflikhtar i verda går ned, talet på drepne som følgje av slike konflikhtar går ned, og særleg har talet på flyktningar gått ned.

Eit av dei mest positive utviklingstrekk det siste tiåret er nedgangen i talet på personar som lever i total fattigdom. Den økonomiske utviklinga i Kina, India og Brasil har lyfta mange hundre millionar personar ut av fattigdom og til eit meir verdig liv. Og i Afrika samla har me ei positiv økonomisk utvikling.

Ei av dei absolutt beste meldingane dei siste vekene var opplysningane om at forhandlingane om Nord-Korea sitt atomvåpenprogram ser ut til å lukkast. I byte mot energi vil no Nord-Korea slutta av programmet. Me må òg håpa at denne utviklinga vil føra til større openheit i og integrasjon av Nord-Korea. Ein svært spent og farleg situasjon ser ut til å få ein positiv utgang. Mest positivt blir det kanskje for dei nordkoreanske innbyggjarane. Sjølv om alle kriser og konflikhtar er forskjellige, må me spørja oss om det er noko å læra av erfaringane knytte til forhandlingane med Nord-Korea.

Eg trur at ein av grunnane til at ein lukkast, var at ein greidde å engasjera land i regionen, og at det var ei mogleg oppside for Nord-Korea, og ikkje berre truslar om boikott og mogleg bruk av militære middel.

Eit område der det dessverre er få positive utviklingstrekk, er Irak. Det meste ser ut til å gå feil veg. Landet er i ein borgarkrigliknande situasjon. Talet på drepne stig, og terroråtak er blitt ein del av kvardagen. I verste fall kan

situasjonen i Irak destabilisera heile Midtausten. Faren for at konflikten skal spreia seg, er stor. Som me hugsar, var kampen mot masseøydeleggingsvåpen grunnen til invasjonen av Irak. Slike våpen har ein som kjent ikkje funne. Sjølv om Saddam Hussein sitt skrekke regime er fjerna, har ein verken spreidd demokrati eller fjerna terrorfaren. Ein må kunna påstå at USA har oppnådd alt anna enn det dei hadde håpa på då dei invaderte Irak. Over heile verda aukar motstanden mot USA si krigføring i landet, og ikkje minst i USA ser ein denne aukande krigsmotstanden. Det hadde vore interessant å få vita om Framstegspartiet framleis støttar invasjonen og meiner at Noreg burde ha teke del i han.

Me må hugsa på at det var eit alternativ til invasjon. Det var internasjonale våpeninspektørar i landet, og det var ein prosess i FN-regi. USA og nokre få andre land trassa verdssamfunnet og FN då dei invaderte Irak.

Etter valnederlaget i fjor haust sette Bush ned eit utval som skulle koma med forslag til korleis ein skulle koma seg ut av den håplause situasjonen i Irak. Fordi konflikten har eit regionalt perspektiv, var eit av dei klåraste råda i den såkalla Baker-rapporten at ein måtte involvera nabolanda Syria og Iran. Dette rådet ser det dessverre ikkje ut til at Bush-administrasjonen vil følgja.

Det iranske styret har så langt valt ein uthalingsteknikk overfor det internasjonale samfunnet sitt krav om kontroll med Iran sine kjernefysiske våpen. Det er avgjerande viktig at Iran ikkje får utvikla slike våpen. Faren for ei kjernefysisk opprusting i regionen er openberr om det skjer. Eg håpar likevel at ein tek med seg dei erfaringane ein har gjort seg i forhandlingane med Nord-Korea og det ein burde ha lært om krigen i Irak, når ein framover skal jobba med å hindra at Iran får utvikla atomvåpen. Åleinegang eller militære aksjonar er ikkje svaret. Ein må engasjera Iran, og ein må engasjera andre gode krefter som kan bidra.

Sist veke kom det meldingar frå Mekka om at det skal dannast ei samlingsregjering i det palestinske området. Dette er svært positivt. Det er viktig å støtta opp om dette arbeidet. Samanstøytane me har sett i dei palestinske områda, har vore svært alvorlege. Eit hardt prøvd folk har fått det verre. Utan ro i dei palestinske områda kan ein heller ikkje oppnå stabilitet og tryggleik for Israel. Arbeidet med å få til ei samling på palestinsk side er derfor avgjerande for å få til ei varig fredsløysing på den israelsk/palestinske konflikten. Eg er derfor svært glad for det engasjementet den norske regjeringa har vist for å hjelpe til med ei slik samling. Det må vera eit mål å få slutt på boikotten av dei palestinske styresmaktene. Det betyr sjølv sagt ikkje at ein skal gi blankofullmakt til den nye regjeringa. Forhandlingane står enno att. Det må likevel vera viktig og rett å gje eit signal som kan stimulera denne samlingsprosessen. Personleg synest eg det er svært positivt at meldinga om ei palestinsk samling kom etter eit arabisk initiativ. Det er viktig å få til eit regionalt engasjement dersom ein skal sikra fred i området. Eg vil oppfordra verdssamfunnet til igjen å vurdera det saudiarabiske fredsiniciativet, eit initiativ som bl.a. inneheld ein garanti mot arabiske åtak på Israel.

Tysdag fekk Regjeringa full oppslutnad frå Stortinget om å senda ytterlegare 150 personar til ISAF-styrken i Afghanistan. Noreg har svarta ja på ei oppmoding frå NATO om å yta hjelp i Kabul-området. Dette er ei vidareføring av tidlegare engasjement i landet og i tråd med Soria Moria-erklæringa, der det står at ein skal styrkja norsk deltaking i ISAF i Afghanistan. Det nye norske bidraget skal ha som hovudoppgåve å hjelpa dei afghanske tryggingstyrkane. Saman skal ein forsvara og bevara stabiliteten i hovudstaden. Det er viktig for utviklinga i Afghanistan at ein greier å tryggja presidenten, regjeringa og andre viktige institusjonar med base i hovudstaden. Bli desse institusjonane sette ut av spel, vil det først og fremst ramma sivilbefolkninga i landet. Utan ein fungerande stat, inga utvikling. Frå før har Noreg teke på seg ansvaret for flyplassen i Kabul, og me har styrkar i nord. Noreg har med andre ord alt i lang tid hatt store bidrag og eit sterkt engasjement i Afghanistan. I tillegg til det militære bidraget har Noreg eit stort sivilt engasjement. Sjølv om det kanskje ikkje er eit mål i seg sjølv, synest eg personleg det er positivt at Noreg bruker like mykje pengar på sivile program som det vår militære innsats kostar.

Afghanistan og det afghanske folket har hatt ei svært vanskeleg historie med invasjonar og det eine blodige regimet etterfølgt av det andre. Landet har nærmast vore i ein permanent krigssituasjon i fleire tiår. Den humanitære situasjonen er vanskeleg. Det er positivt at det internasjonale samfunnet stiller opp med skular, helsestasjonar og infrastruktur. Utan eit militært nærver hadde det ikkje vore mogleg å få til ei sivil utvikling i landet. Men framtida til Afghanistan kan heller ikkje tryggast berre med militære middel. Ved bygging av det sivile samfunnet og støtte til det valde regimet må me håpa at Afghanistan blir i stand til å ta vare på sin eigen tryggleik. Derfor er òg opplæring av dei afghanske styrkane ein viktig del av dei oppgåvene dei norske styrkane har.

Mange av vår tids største utfordringar må Noreg løysa saman med Russland. Økologisk og økonomisk kriminalitet knytt til ulovleg fiske, forvaltning av fiskeressursane, berekraftig bruk av energireservane og kamp mot klimændringane er berre nokon av dei utfordringane me møter. Desse utfordringane gjer seg særleg gjeldande i nord. Derfor har Regjeringa sett nordområda øvst på den utanrikspolitiske dagsordenen. Både i Russland, og ikkje minst i Vesten, er det fremja kritikk mot utviklinga i Russland. Mange er bekymra for demokratiet i landet. Me har sett ei sentralisering av makt, me har sett innsnevring av media sin fridom, og det er nye reglar for frivillige organisasjonar. Det har òg vore truslar og åtak på personar som jobbar med demokratispørsmål, eller som på anna vis har vore kritiske til styresmaktene. Det har til og med vore drap som synest politisk motivert. Dessverre er det ting ved etterforskinga som gjer at ein ikkje blir overtydd om at det er ei positiv utvikling i landet. Det er viktig at me er kritiske til denne utviklinga, men samtidig må kritikken ikkje bli for einsidig eller i svart-kvitt.

Det er òg positive utviklingstrekk i landet. Me i Noreg har alt å vinna på at Russland blir ein integrert del av Europa. Isolasjon av landet vil ingen vera tent med. Det er

derfor viktig å trekkja Russland med i så mange internasjonale prosessar som mogleg. Russisk deltaking er avgjerande for å løysa vår tids største utfordringar.

T h o r b j ø r n J a g l a n d hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [10:19:29]: At utenrikskomiteens leder, som en av de fremste utenrikspolitikere for regjeringspartiene, har større behov for å fokusere på historien enn på nåtiden, er forståelig med bakgrunn i det som beveger seg nå om dagen. I dag kommer det frem at forsvarsledelsen vurderer om man i det hele tatt kan sende disse 150 soldatene til Afghanistan, med de begrensninger som SV nå har signalisert, ligger der. Bekymrer dette utenrikskomiteens leder? Og hva vil man gjøre for å komme ut av dette uføret?

Olav Akselsen (A) [10:20:11]: Notida er eit resultat av historia. Om ein ikkje er villig til å sjå på dei utviklingstrekkane som er bak oss, er ein heller ikkje i stand til å læra på ein måte som gjer at me kan påverka utviklinga framover. Eg meiner me har veldig mykje å læra av dei eksempla som eg brukte i mitt innlegg.

Så er det sjølv sagt slik at i eit demokrati som Noreg er det politikarane som bestemmer rammene for korleis ein brukar dei militære styrkane. Derfor er det ikkje slik at nokon frå Forsvaret kan setja til side avgjerder som eit samla storting stiller seg bak. Derfor var det òg heilt rett at forsvarssjefen for kort tid sidan sende ut ei pressemelding der han presiserte dette prinsippet, og dermed òg slo tilbake dei opplysningane som i dag kjem fram i VG. Det er sjølv sagt slik at Forsvaret og forsvarssjefen held seg til dei avgjerdene som politikarane i Noreg tek.

Erna Solberg (H) [10:21:11]: Det er et godt konservativt standpunkt å lære av historien – der er jeg enig med utenrikskomiteens leder. Men det er også et godt konservativt standpunkt, som jeg håper Arbeiderpartiet deler, at vi skal sørge for at NATO-alliansens ånd lever videre, og etter min mening dreier ikke den seg om det statsministeren i går definerte den til i denne sal, nemlig at vi primært skal hjelpe nordmenn, og ikke på samme linje hjelpe andre når vi faktisk er i en krigssituasjon, som vi faktisk er i Afghanistan.

Jeg vil få lov å benytte anledningen til å la utenrikskomiteens leder oppklare Arbeiderpartiets standpunkt til NATOs ideologi og filosofi. Når vi først er inne i en krigssituasjon, er det slik at Arbeiderpartiets holdning er at man skal kunne delta og hjelpe andre styrker, uansett om de er nordmenn eller om det er kanadiere?

Olav Akselsen (A) [10:22:25]: Eg meiner det ikkje er nokon tvil om at me i Noreg stiller opp bak NATO. Det har me gjort i alle år sidan me blei medlemmer i NATO, og det gjer me sjølv sagt no.

Det er sjølvsagt slik at oppstår det ein naudssituasjon, er vår oppgave å hjelpa folk uavhengig av nasjonalitet. Det er eg heilt sikker på at også den norske statsministeren er heilt einig i. Så eg håpar det ikkje skal vera nokon tvil om det.

Eg meiner likevel det viktigaste med denne saka som vi no diskuterer, er at det i realiteten er eit samrøystes storting som er einige om at me no skal senda styrkar til Afghanistan, og eg føler det blir vel mykje støy, når denne semja ligg i botn. Så er det sjølvsagt slik at ein kan spekulera i forskjellige typar alternativ, men det viktigaste er at det er eit samla stortings ønske at Noreg skal bidra ytterlegare i Afghanistan.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:23:30]: Jeg er helt enig med komiteens leder i at skal vi sende soldater ut av Norge, er det svært viktig at det er bred enighet om det. I denne saken er det samstemmighet i Stortinget om den beslutningen Regjeringen har tatt.

Det som er sørgelig, er at det har oppstått tvil om disse styrkene kan opptre i tråd med de retningslinjer som er trukket opp av NATO-toppmøtet i Riga, nemlig uten formelle begrensninger. Det er pinlig når NATO-talsmann James Appathurai i går sa at

«den norske regjeringen under NATO-toppmøtet i Riga i november sa ja til at norske styrker kan bli omplassert hvor som helst i Afghanistan i en krisesituasjon.

– Jeg er ganske sikker på at statsministeren husker og står ved det løftet han ga i Riga. Jeg vil minne om at vi er en allianse av 26 land, og solidaritet er et viktig prinsipp for oss.»

Hva vil utenrikskomiteens leder si til våre NATO-allierte som finner å måtte komme med slike bemerkninger etter denne debatten, som ikke er skapt av opposisjonen, men av regjeringspartiene?

Olav Akselsen (A) [10:24:35]: Det er veldig ofte slik at når verkelegheita blir forvalta gjennom media og utspørjing av journalistar, kan svaret bli litt annleis enn det det ville vorte i ein direkte dialog mellom norske myndigheiter og NATO.

Eg er klar over at det tidlegare denne veka har vore meldt frå Noreg til NATO at me stiller opp med styrkar. Det me har blitt bedt om, er å stilla opp med styrkar i Kabul, og det gjer me. Det er òg slik at ein frå Noregs side har sagt at dersom det skal oppstå ein situasjon som gjer at ein vurderer å bruka desse styrkane andre plassar enn i Kabul-området, skal norske myndigheiter kontaktast. Etter mitt syn er ikkje det eit brot på det som Noreg tidlegare har vore med og forplikta seg på.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

Morten Høglund (FrP) [10:25:38]: Hva som til enhver tid er norsk utenrikspolitikk, ser dessverre ut til å avhenge av hvilke kompromisser de rød-grønne partiene forhandler seg frem til. Forutsigbarheten er borte, den

grunnleggende NATO-lojaliteten er borte, og i stedet har vi fått beslutninger tuftet på mer eller mindre godt politisk håndverk på kammerset.

Dette er ingen god situasjon. Jeg er redd verden ikke blir enklere å forholde seg til, så det er all grunn til å tro at også fremtiden vil stille Norge overfor krevende beslutninger. Da kreves det politisk lederskap og klarhet tuftet på grunnleggende forståelse av hva som er Norges interesser. Den forståelsen virker det som om ikke eksisterer mellom dagens regjeringspartier.

Vi tror Arbeiderpartiet vet hva som står på spill. Desto viktigere er det å isolere dem som ikke deler det brede flertallets syn på norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Vi støtter Regjeringens beslutning om å øke vår militære deltakelse i Afghanistan. Det er en grei vurdering at disse styrkene skal ha Kabul-regionen som operasjonsområde, og vi forstår beslutningen om at dette er så langt vi kan strekke oss med militære ressurser i inneværende år. Men disse begrensningene må være retningsgivende og ikke absolutte. NATO må settes i stand til å gjøre det de skal gjøre i Afghanistan, og det ansvaret må også Norge ta. Da nytter det ikke å la innenrikspolitiske og partitaktiske hensyn styre muligheten for å skape stabilitet i Afghanistan.

Når det nå fremstår slik at Regjeringens kompromiss har den konsekvens at våre soldater ikke kan komme våre allierte til unnsetning i en krise, da er vi i en håpløs og tragisk situasjon. Kompromisser er en del av den politiske hverdag, og i de fleste tilfeller helt uproblematisk. Men kompromisser som har den effekt at de nærmest endrer alliansepolitikken, er ikke bare problematiske, men direkte skadelige både for oss og for våre allierte.

La meg ta det andre området i redegjørelsen hvor Fremskrittspartiet har en annen tilnærming enn Regjeringen. Vi er tilfreds med at det ser ut til å kunne bli ro internt i de palestinske områder, og vi avventer med forsiktig optimisme en samlingsregjering. Men vi er ikke beredt til å signalisere en endret holdning og politikk til denne regjering før vi mer eksplisitt ser hvordan den nye palestinske regjeringen vil forholde seg til allerede velkjente internasjonale krav. Det kan ikke være noe kompromiss på disse fundamentale betingelser angående avstandtagen til vold og anerkjennelse av Israel. Alternativet vil jo være at vi ønsker å samarbeide og alliere oss med de krefter vi ellers i andre sammenhenger bruker mye ressurser politisk og militært på å bekjempe.

Vi er enig med Regjeringen i at nordområdene er det viktigste utenrikspolitiske satsingsområdet, og det er liten uenighet om målene, kanskje heller ikke så mye om midlene for å nå målene. Nå er vi opptatt av at alle de fine ordene blir omsatt i realiteter. Nærværet understrekes, og Forsvarets og Kystvaktens rolle blir trukket frem. Her har vi en stor utfordring i å klare å leve opp til målsettingene, nemlig å gi Forsvaret muligheter til å ivareta de nødvendige oppgaver i nord. Dessverre har nedbyggingen av Forsvaret gjort at det territoriale forsvaret i nord er sterkt redusert. Noen vil si, litt spissformulert, at det er nesten ikke-eksisterende. Det har skjedd samtidig med at det foregår militær opprustning i våre nærområder. Dette har

vært en kortsiktig norsk politikk uten å ta inn over seg de langsiktige utfordringer vår geopolitiske situasjon tilsier.

Vi skal glede oss over den stabilitet vi har opplevd i flere år, og vi skal gjøre alt for at det kan fortsette, men vi skal også vise omverdenen at vi håndhever vår suverenitet på en aktiv måte. Skal vi klare å få et forsvar som ivaretar våre behov, må vi nå bevege oss fra et ressursdrevet forsvar og over til et behovsdrevet forsvar.

Når det gjelder Russland, er det selvsagt at vi skal ha et bredt og dypt bilateralt forhold. Vi savner imidlertid nyttenkning rundt dette forholdet. Vi deler utenriksministerens bekymring i forhold til enkelte tendenser i det russiske samfunn, for vi skal være klare der vi er uenige, og der vi ser problemer. Den russiske utfordring er ikke noe vi opplever alene. Derfor er den bilaterale tilnærmingen kanskje ikke i ethvert henseende det optimale. I f.eks. Sverige vil vi ha en partner som har lang erfaring med Russland, og som på en god måte kan utfylle oss i vårt møte med den russiske nasjon. La oss bygge allianser med våre naboer ut fra tanken om felles interesser og evnen til å støtte hverandre. Det handler om sikkerhet, energi, industri, handel m.m.

Norge trenger venner. Vi trenger allierte, og vi trenger støtte for våre syn, ikke minst i nord. Vi trenger markeder for vår fisk. Vi har viktige bedrifter som arbeider for kontrakter i nye markeder. Det mangler ikke på viktig utenrikspolitisk arbeid. Dette ble i mindre grad berørt i redegjørelsen, og blir sjelden gjenstand for debatt. Et sentralt spørsmål i norsk utenrikspolitikk bør være hvordan vi skaffer støtte for våre posisjoner i nord. Få land, om noen, kan i denne sammenhengen regnes som nære støttespillere. Spørsmålet blir om dette er noe vi bør avfinne oss med. Bør det ikke være en av norsk regjeringens fremste oppgaver å sikre våre interesser og posisjoner når det gjelder sentrale spørsmål, knyttet til fiskeressurser, grensespørsmål, Svalbard etc.? Jeg tror vi gjør en god jobb i å forklare våre standpunkt, men det har på flere områder i liten grad ført frem. Vi står like alene.

Norge er en stor finansiell bidragsyter til land i og utenfor EU. Norge har et ry på seg for å være sjenerøs. Er vi inne på tanken om å koble slike bidrag med å be om støtte for våre syn? Vi bør i hvert fall kunne si ifra om vi opplever at vi blir direkte motarbeidet av enkelte stater, samtidig som de drar nytte av våre relativt store bidrag. Dette er dessverre ikke bare hypotetiske problemer, men noe vi møter jevnlig.

Fra tid til annen handler vi stort, f.eks. til vårt forsvar. Gjengkjøpsavtaler er vi aktive på, med mer eller mindre gode resultat. Men hvor gode er vi på å koble andre nasjonale interesser til slike spørsmål? I mange tilfeller er det en kamp mellom stater om å få lov til å selge til oss. Drar vi nytte av dette? Ber vi f.eks. amerikanerne om å åpne sitt marked for norsk laks når vi vurderer å kjøpe amerikanske jagerfly? Dette er noen enkle spørsmål for å reise en debatt om vi i Norge er for snille, for rause og for lite flinke til å ivareta norske interesser.

For et par år siden kom en større internasjonal bistandsaktør på besøk til Norge. I en tale trakk han frem hvor fantastisk Norge var. Han kjente ikke til noe annet

land som var så gavmildt som Norge, og som aldri bad om noe til gjengjeld. Det var ment som en kompliment, men det fortalte meg at om dette er tilfellet, er vi mer naive og godtroende enn det som godt er.

En forlengelse av dette er norske myndigheters støtte til norske bedrifter i utlandet. På dette feltet gjøres det en del, men det behøves en mer aktiv strategi. Særlig hvis vi beveger oss utenfor Vest-Europa og Nord-Amerika, er det viktig med myndighetenes støtte når norske bedrifter skal fremme sine interesser. Hvor flinke er vi til dette? Når jeg ser hvordan f.eks. Finland jobber for å fremme sine interesser i det tidligere Sovjetunionen, kan man lure på om vi sover i timen. Nå finnes det helt klart gode eksempler på norske myndigheters støtte – for all del – men i forhold til mange av våre konkurrenter er vi lite til stede. I stedet prioriterer vi andre oppgaver, kanskje mer spennende og interessante oppgaver politisk, men som er mindre viktige for norske interesser. Jeg opplever f.eks. at både dansk, finsk og tysk utenrikspolitikk er mer orientert i forhold til å fremme nasjonale økonomiske interesser.

Norsk utenrikspolitikk er bredt anlagt og er en geografisk og tematisk fokusering som gjør at noen av de grunnleggende oppgavene forsvinner litt i bakgrunnen – ikke fordi man mener det er uviktig, men fordi det er så mange andre oppgaver å ivareta. Det virker også som om det er litt, skal vi si, ufint å drive med næringsrettet utenrikspolitikk. Det er kanskje heller ikke det området som skaper flest medieoppslag eller størst interesse i FN, men for norske små, mellomstore og store bedrifter kan det være helt avgjørende, og da nytter det ikke med sporadiske skippertak. Det kreves kontinuerlig og systematisk satsing. I den sammenheng vil vi ønske velkommen prosjektet som kalles «Norge i en globalisert verden». Dette er bra, og det vil bidra til en åpen debatt om norske interesser og hvordan utenrikspolitikken skal innrettes for fremtiden – ikke minst en debatt som kanskje gir en avklaring på hva som er norske interesser. En prioritering over hvilke oppgaver vi skal satse på, hadde vært et godt verktøy. Vi ser frem til denne debatten. Fremskrittspartiet tillot seg å foreslå noe tilsvarende ved slutten av forrige stortingsperiode, men ble ganske klart avvist. Vi er derfor svært tilfreds med at tiden nå synes moden for en bred gjennomgang av hvordan Norge forholder seg til omverdenen.

Avslutningsvis, la meg si at vi i redegjørelsen savnet en understreking av viktigheten av et tett og godt transatlantisk samarbeid. USA er og blir en nær alliert som vi søker å engasjere aktivt i forhold til våre interesser. Det betyr at vi også må være lydhøre overfor USAs interesser – ikke på en slik måte at vi ukritisk svelger alt som kommer fra Washington, men på en måte der vi som en nær alliert er til å stole på i krevende situasjoner. Jeg mener at USA har behov for mye assistanse og i mange tilfeller politisk klokskap på den internasjonale arena. Men det er bare å innse at skal vi være i en posisjon til å korrigere amerikansk politikk, må vi være en betrodd venn. Vi er usikre på om Norge er i en slik posisjon i dag.

Helt til slutt: Vi håper Norge bruker alle muligheter for å bidra til at WTO-forhandlingene kommer på sporet igjen, og at vi kan få et resultat av den pågående forhand-

lingsrunden. Stikkord fra vår side blir en vektlegging av de offensive interesser og en nedtoning av de defensive interesser.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A) [10:35:52]: Eg må seia at eg føler at Framstegspartiet seglar under falskt flagg når dei gjer seg til den fremste talsmannen for konsensus om utanrikspolitikken og åtvarar mot debatt knytt til denne. Me veit jo at Framstegspartiet er det partiet som har stått lengst vekk frå den einigheita som har vore om norsk utanrikspolitikk. Dette ser me på veldig mange område. Me ser det m.a. når det gjeld bistandspolitikken, og me såg det i samband med Irak, der Framstegspartiet var det einaste norske partiet som valde ikkje å leggja vekt på FN-spoeret, men som blindt ønskte å følgja USA.

No har det vore ein enorm auke i krigsmotstanden, og eg vil seia at resultatata i Irak så langt er alt anna enn lystelege. Men me har ikkje hørt nokon kommentarar frå Framstegspartiet som tilseier at dei har teke avstand frå si eiga forhistorie. Mitt spørsmål er: Er det framleis slik at Framstegspartiet meiner at Noreg burde ha støtta og delteke med styrkar i invasjonen av Irak?

Morten Høglund (FrP) [10:36:58]: Det er en misforståelse at vi advarer mot debatt. Det er nettopp debatt vi gjerne ønsker. Vi har i denne sal hatt store debatter – til og med en interpellasjon som nærmest var formulert som en invitasjon til Fremskrittspartiet til å forklare sitt Irak-syn. Så dette har vært grundig debattert i denne sal for ikke mange måneder siden. Vi kan for så vidt godt i løpet av denne dagen gjenta det, og jeg skal gjerne gjøre det. Vi både ser og tar med oss de erfaringene historien har gitt oss. Representanten Akselsen trakk i sitt innlegg frem behovet for å ta med seg den lærdommen i forhold til Iran. Er det noe vi nettopp har brukt tid på å advare mot, er det en militær tenkning rundt en løsning av Iran-spørsmålet. Jeg tror at vi på dette området er på linje.

Ja, vi vurderte støtte fra norsk side i forhold til Irak-spørsmålet på en annen måte, i likhet med hva Danmark gjorde, og i likhet med hva flere europeiske regjeringer gjorde. Vi kan gjerne fortsette den debatten utover dagen, men her finnes det også referat å forholde seg til.

Ågot Valle (SV) [10:38:18]: Jeg synes ikke representanten Høglund gav et godt nok svar på representanten Akselsens spørsmål om Fremskrittspartiet i etterpåklok-skapens lys fremdeles synes det var riktig å støtte sending av spesialstyrker til Irak, gitt den situasjon som vi nå ser i Irak.

Jeg har et annet spørsmål. Det gjelder klodens største utfordring, nemlig klimautfordringene. Løser vi ikke dem, er det ingen sjanse for de neste generasjoner. Det viktigste er at det er de fattigste som må betale prisen, og sett fra Fremskrittspartiets synspunkt må det jo også være et tankekors at det skaper mange klimaflyktninger. Til og med president Bush begynner å erkjenne at klimautfordringene er en stor utfordring som må løses. Da er mitt

spørsmål: Deler Fremskrittspartiet det synet, og vil Fremskrittspartiet i så fall innta en langt mer offensiv holdning med tanke på internasjonale avtaler, og spesielt nye avtaler etter Kyoto?

Morten Høglund (FrP) [10:39:27]: Det er greit nok at man føler at jeg ikke har svart godt nok på spørsmålet om Irak. Som sagt har vi debattert dette grundig i denne salen før, men vi skal gjerne komme tilbake til det.

Vi tar klimaspørsmålet på det største alvor. Vi tar konsekvensene av de klimaendringene vi opplever. Vi skal ha en aktiv og offensiv politikk når det gjelder hvordan vi må forholde oss til dem.

Vi ser noe ulikt på hvordan de internasjonale avtalene klarer å møte de utfordringene vi ser. Men for all del: Vi skal gjerne delta på en konstruktiv måte. Vi har noe ulikt syn på hvordan klimautfordringene har oppstått, men at det er utfordringer knyttet til dem, og at det er utfordringer knyttet til den fattige verden, er utfordringer som Norge må ta på alvor, når vi møter dem. Om det er SVs oppskrift som er løsningen, er vi sterkt usikre på, men vi skal gjerne delta i debatten fremover. Jeg lover at vi også i debatten i dag skal komme grundig inn på dette temaet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Erna Solberg (H) [10:40:48]: La meg få begynne med å gratulere utenriksministeren med det som de selv på Utenriksdepartementets hjemmeside betegner som årets viktigste tale. Jeg skal ikke bedømme det, men jeg skjønner at det er en selvbedømmelse.

Jeg skal også takke utenriksministeren og forsvarsministeren for å ha konsultert Stortingets organer på behørig vis i saken om spesialstyrkebidraget til Afghanistan. Jeg synes det lover godt for samarbeidet med Stortinget på viktige områder fremover. Jeg er ikke helt sikker på om etterspillet har vært like heldig. Jeg skal komme tilbake til det.

Redegjørelsen begynte og sluttet med refleksjoner om Norges plass i verden. Det synes jeg er viktig. Jeg er glad for at utenriksministeren involverer Stortinget, ikke bare i sin politikk, men også i sin tenkning omkring politikk – hvilken historisk ballast man har med seg, og hva Norge skal oppnå.

Unntaksvis gikk utenriksministeren i detalj når det gjaldt virkemidlene man skulle bruke. Jeg synes at virkemidlene her på mange områder vil være avgjørende. I motsetning til utenriksministerens formuleringer om Midtøsten, der våre erfaringer og våre nettverk skulle være avgjørende, anser vi i Høyre internasjonalt samarbeid i alle tilgjengelige internasjonale fora som det aller viktigste virkemidlet vi har for å oppnå innflytelse, både for våre interesser og våre synspunkter.

Jeg tror faktisk, i likhet med utenriksministeren, at Norge kan forandre verden, men vi får det sjelden til alene. Norge er et lite land i periferien av Europa. Vi har sterke egeninteresser i mange deler av verden, men vi har altså begrenset evne til å fremme dem. Samtidig har Norge i årevis hatt en ambisiøs agenda for demokrati, menneske-

rettigheter og utvikling i land som er dårligere stilt. Vi oppnår ikke disse målene uten velfungerende internasjonale institusjoner. Disse institusjonene er under press fordi norsk utenrikspolitikk sover. Det er dessverre dagens situasjon.

Høyre tar heller ikke Norges sikkerhet som en selvfølge. Vi skal ikke lenger tilbake enn til fjorårets redegjørelse for å finne en serie av akutte situasjoner. Den norske ambassaden i Syria var blitt plyndret og brent. Den norske basen i Nord-Afghanistan var kommet under tungt skyts. Takket være taper innsats fra våre soldater og rask innsetning fra allierte tropper ble ingen nordmenn drept i kamp i Meymaneh. Nederland, Storbritannia og USA viste i fjor at de var gjenkjennelige. De var våre venners venn. Så vidt jeg vet, forlangte de ikke fulle regjeringsforhandlinger i Haag, London og Washington. De opptrådte bare i henhold til ånd og bokstav i NATO-pakten – én for alle, alle for én. I statsministerens svar i Stortinget i går var ånden i NATO-pakten markant forskjellig. Nå stiller det seg annerledes om en norsk soldat blir angrepet. Andre kan ikke ha like store forhåpninger om hjelp fra norske spesialstyrker.

Jeg er enig med Olav Akselsen i at det er viktig at vi er enige om at vi skal sende spesialstyrker. Men jeg har lyst til å si at vi i denne sal ikke er enige om spesialstyrkenes mandat. Vi ønsker ikke den type begrensninger som Regjeringen har pålagt dem, for det vil være i strid med NATO-ånden. Det vi mener, er i tråd med det utenriksministeren selv gav uttrykk for da han talte til NATOs utenriksministre i slutten av januar. Vi kan ikke ha en situasjon der vår NATO-lojalitet og hjelp til andre er avhengig av dagsformen til SV, fordi de sitter i regjering.

Når Kristin Halvorsen sier at norske tropper uansett ikke skal til Sør-Afghanistan, en spesialstyrke skal bare være i Kabul, så er ikke det nødvendigvis bare et problem for Oslo, Brussel og NATO-hovedkvarteret, men i like stor grad et problem for London, Haag, København, Washington, Ottawa og andre hovedsteder som er vant til gjenkjennelighet fra den norske regjering og Norge i sitt NATO-arbeid.

Jan Petersen vil senere utdype Høyres syn på situasjonen og behovene i Afghanistan. Jeg vil bare benytte denne anledningen til å si at den sivile og bistandsmessige innsatsen selvsagt er viktig. Høyre støtter Afghanistan – den høyeste prioritet i norsk bistand.

En 18 siders redegjørelse vitner om ambisjoner. Dekningen etterpå har imidlertid vært begrenset til to setninger – de to eneste setningene som alle visste var vanskelig for SV. Arbeiderpartiet vant kampen om saken, men SV vant kampen om dagsordenen – men jeg vet ikke om de føler det slik i dag. Umiddelbart etter redegjørelsen var holdt, sprakk altså kompromisset i Regjeringen. Arbeiderpartiet utelukker ikke operasjoner utenfor Kabulområdet, men vil først gi sin tilslutning. På andre måter kan vi ikke tolke utenrikskomiteens leders svar på min replikk. Men SV skal altså nedlegge veto i et sånt scenario.

Jeg undres etter hvert på hvor mye uro og problemer Arbeiderpartiet er villig til å svelge i utenrikspolitikken på grunn av avstanden til SV – en uro som også sprer seg til

NATO, og som i dag også har spredd seg langt inn i det norske forsvar, som ikke forstår hvordan de skal beholde NATO-lojaliteten og NATO-alliansens filosofi samtidig som de har denne typen mandat med seg når de reiser.

Høyre er ikke bare opptatt av interesser, men vi er også opptatt av verdier. Interesser kan føre oss inn i samarbeid med hvem som helst. Verdier derimot begrenser utvalget av samarbeidspartnere betraktelig, men samarbeidet blir dypere og mer langsiktig. Demokrati, ytringsfrihet og andre menneskerettigheter og åpen økonomi er verdier som har vært nøkkelen til Norges og våre alliertes suksess. De er grunnmuren i EU, og de er grunnmuren i NATO. Det er nettopp dette som gjør samarbeidet i europeiske og euroatlantiske organer verdifullt for oss og for dem som deltar, men ikke minst for vår befolkning. Disse verdiene kan imidlertid lett komme under press når politisk, økonomisk og militær makt flyttes. Og det flyttes for øyeblikket. Kina og Russland er to land som de senere årene har opptrådt med økende selvtilitt i sine nærområder og på den globale arena. Begge har elementer av en åpen økonomi, men de er uten demokrati, rettsstat og alle rettigheter som i Vesten naturlig hører sammen med en mer åpen økonomi.

I fjorårets bistandspolitiske redegjørelse var Erik Solheim entusiastisk rundt Kinas inntog på verdensarenaen. Jeg må si at jeg ikke alltid er like entusiastisk for at Kina skal ta sin rettmessige del, nettopp fordi de verdiene de formidler, ikke er i tråd med de verdiene vi mener skal prege rettssamfunnet. Og med hvilke verdier kommer Russland til å prege det, med et større inntog på den internasjonale arena? Det blir ikke nødvendigvis utvikling av menneskerettigheter eller respekt for demokrati på den basis.

Samtidig ser vi at regimer som for lengst skulle vært kastet på historiens skraphaug – Cuba, Hvite-Russland, Nord-Korea og Burma – lever videre, delvis godt hjulpet av et nettverk av også andre notorisk menneskerettskrenkende regimer, hvor både Iran og Zimbabwe inngår, og de kan i sterkere grad også internasjonalt få støtte fra to større og mer dominerende økonomiske makter. Flere land benytter også petroleumsressursene sine helt bevisst politisk og populistisk. Her er Venezuela det mest graverende eksempelet.

I møte med dette må vi tenke gjennom hvordan vår utenrikspolitikk skal være. Skal Norge være sine venners venn, krever det også en avklaring av hvem våre venner er. Jeg sikter til venner som deler våre verdier, og som vi deler både fortid og fremtid med. Det er noe Regjeringen hittil ikke har klart å uttrykke klart. En FN-ledet verdensorden gir ikke svaret på dette. FN er alle. Noen står oss nærmere enn andre. Jeg vil gjerne utfordre utenriksministeren på akkurat dette: Hvem er Norges nærmeste venner i denne verden? Og hvilke konsekvenser skal det ha for Regjeringens utenrikspolitikk?

En gang hvert fjerde år merker Norge at vi er utenfor Fotball-VM. Det er kanskje pessimistisk av meg å si at det blir sånn fremover også. Men det har nå vært sånn de fleste gangene. Hver eneste dag året rundt merker vi politikerne at Norge står utenfor EU.

Et enstemmig storting erklærte nylig at EU har spilt en viktig rolle for å sikre fred, økonomisk utvikling, demokrati og menneskerettigheter. Videre understreket Stortinget på tirsdag at EU-samarbeidet påvirker de fleste sider ved norsk samfunnsliv. Stortinget sa også at EU må fokusere mer på egen integrasjon og utvidelse. Det kan føre til mindre oppmerksomhet om Norge, og det er utfordrende for oss. Noen har undret seg over denne positive tonen til EU, men det er en understrekning av at de som er nær oss i fellesskap, og de som påvirker oss hver dag, det er de landene som nå står sammen i EU. Fortsatt vil det være et problem for norsk utenrikspolitikk at vi ikke har avklart og skaffet oss et tettere forhold til Den europeiske union.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [10:51:20]: La meg først gjenta det som også Akselsen sa, at forsvarssjef Sverre Diesen i dag sier at Forsvaret naturligvis ikke overprøver politiske vedtak.

Så vil jeg gjerne utfordre Erna Solberg på Russland, fordi Russland er viktig for Norge. Regjeringen fører etter min oppfatning en balansert politikk mellom på den ene siden å ha fasthet og en interessebasert strategi og på den andre siden å ha dialog, og kanskje en konstruktiv dialog, for å bidra til at et skjørt demokrati utvikler seg. Etter min oppfatning har både Høyre, og kanskje særlig Erna Solberg, i den senere tiden lagt seg på en ganske aggressiv Russland-kritikk. Jeg mener også at hun har sagt at Russland ikke er et demokrati. Mener Solberg at det tjener norske interesser? For ikke å si: Mener hun at det sikrer påvirkning på viktige demokratiske utviklingstrekk og rettsstatsprinsipper?

Erna Solberg (H) [10:52:20]: Jeg er ikke i tvil om at forsvarssjefen kommer til å følge politiske retningslinjer og det som politikerne sier, for det er hans jobb. Men det betyr ikke at det ikke er uro i Forsvaret over at de sendes med et mandat som det er vanskelig for dem å håndtere. Den uroen synes jeg at Arbeiderpartiet burde ta litt på alvor, og det er det som er kommet til uttrykk.

Når det gjelder Russland, mener jeg at vi må tørre å si det rett ut når det er brudd på menneskerettigheter, når det er mangel på rettsstat, og når utviklingen går feil vei. Det jeg har sagt, er helt ordrett dette: Etter en streng definisjon av demokrati kan vi ikke si at Russland er et demokrati.

Det mest interessante jeg har hørt, er at det er utrolig mange russere som er enig med meg, inklusiv valgte russere. De sier derimot at de er på vei, noen sier at de går feil vei, mens andre sier at de er på vei, at det er utvikling. Men jeg tror ingen, etter en streng definisjon av demokrati, kan si at Russland er et demokrati i dag. Til det er rettsstaten for skjør, til det er menneskerettighetsbruddene for mange.

Det store spørsmålet er: Går det riktig vei, eller går det feil vei? Vi bør følge litt mer med på det. Min helt klare holdning er at vi i alle fall ikke kan slutte å være opptatt av menneskerettighetsbrudd og utviklingen i Russland – nettopp fordi de er en stor nabo av oss.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:53:46]: Eg registrerer at Høgres leiar valde seg ut eit spesielt knippe av hovudstader som ho nemnde. Ho nemnde ikkje alle dei andre hovudstadene der det ikkje er like stor einigheit som i dei ho nemnde. Det foregår jo massevis av debattar internt i NATO – ein har debatt om NATO's rolle i forhold til energi, ein har debatt om kvar ein skal vere relevant, og ein har sjølv sagt også mange debattar i samband med ulike styrkegenereringsprosessar. Det burde jo vere kjent også for Høgre at det er ein enorm debatt internt i NATO. Han er faktisk så stor at NATO kan sprekket nettopp på det – fordi ein er så ueinig internt.

Det siste, i Sevilla, galdt bruk av NRF-styrken, der det kom heilt klart fram at eit stort fleirtal ikkje i det heile godtek nokon annan bruk av NRF-styrken enn til humanitære formål, nettopp fordi militære åtgjerder sjølv sagt har som hovudhensikt å tryggje sivile liv.

Ser Høgre at det foregår fleire debattar internt i NATO?

Erna Solberg (H) [10:54:58]: Jeg skjønner at SV, som er imot NATO, også er imot deltakelsen i Afghanistan. Jeg skjønner ikke at de er det på vegne av det afghanske folket, for det de først og fremst gjør, er å selge ut kvinner og barn i Afghanistan til Taliban-lignende regimer, som jeg ellers registrerer at det er mange kvinner i SV som er dypt imot når man ser på andre steder hvor det har vært tilsvarende situasjoner.

Når det gjelder spørsmålet om deltakelsen vår i Afghanistan, er det sånn at vi har sagt ja i Norge til å delta i Afghanistan. NATO har sagt ja til å drive en operasjon og har definert det som den viktigste operasjonen de har. Ja, det finnes venstredradikale regjeringer i flere land som har problemer på samme måte som SV. Det er en del søsken av SV rundt omkring som også sitter og diskuterer hvor de skal delta.

Men for Norge er NATO viktigere enn for mange andre land, for vi har ikke EU-tilknytning. Vi har NATO som vår viktigste sikkerhetsgaranti og kommer til å ha det i fremtiden. Da er det viktig for Norge at NATO lykkes, og det er viktig at vi lykkes i Afghanistan. Det er den viktigste operasjonen NATO driver med, og da burde Norge stille uten den typen betingelser som SV nå har påført dem, som selvfølgelig kommer til å ramme de nasjonenes hovedsteder som faktisk har soldater som det er aktuelt å kunne komme til å hjelpe.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [10:56:35]: Representanten Solberg kom inn på Norges forhold til EU i sin avslutning, og hun var også innom Stortingets behandling av St.meld nr. 23 for 2005–2006, der jeg synes at samtlige partier har inntatt en meget pragmatisk holdning til vår store handelspartner.

I forbindelse med den siste utviklingen i Midtøsten har jeg registrert at EU har uttalt seg med betydelig skepsis til den samlingsregjeringen som man nå driver og jobber fram i Palestina. Det samme har USA gjort. Jeg synes at vår utenriksminister med klar stemme har sagt at vi har en annen og mer nyansert holdning til dette spørsmålet, og en spennende en også.

Mitt spørsmål er: Hadde vi hatt den muligheten hvis vi var innenfor EU som vi nå har med klar stemme utenfor EU?

Erna Solberg (H) [10:57:52]: Det viktigste er ikke at vi har en stemme som snakker, det viktigste er at det skjer noe som en konsekvens av det man gjør. Hadde vi kunnet påvirke EUs standpunkt internt, ville det vært større sannsynlighet for at det ville hatt virkninger enn bare det at vi sier noe.

Når det gjelder akkurat den saken som Samuelsen nevner, må jeg si at jeg er veldig opptatt av at vi må sørge for at det palestinske folk får en bedre fremtid. Det har vært en vanskelig og kritisk situasjon, og det er en vanskelig og kritisk situasjon. Men jeg tror ikke på en alenegang for Norge, hvor vi på en måte sier at man har innfridd kravene fra Kvartetten, før Kvartetten selv definerer at kravene er innfridd – altså de internasjonale kravene man har. Vi har med lykt og lupe lest igjennom alle de dokumentene som det henvises til, og jeg føler meg ikke sikker på at vi har fått de innfrielsene som er nødvendig for at vi burde starte med arbeidet alene. Derimot tror jeg det nok hadde vært lurt å ta det litt med ro og samtale litt mer med partene før vi med vår egen stemme går kraftig imot det som skjer i de landene som har størst innflytelse på om det blir en samlingsregjering, og om det blir en god utvikling for palestinerne, og det er de andre samarbeidspartnerne i Kvartetten.

Ågot Valle (SV) [10:59:48]: Jeg vil takke utenriksministeren for en fyldig og god redegjørelse. Den viser at utenrikspolitikken har gått i rett retning på mange områder under denne regjeringa. Vi har en utenriksminister med en tydelig stemme som tør å gå i front der andre er ulne, og som tør å ta standpunkt som ikke er diktert av USA, f.eks. i Palestina-spørsmålet. Vi har en utenriksminister som sier klart fra:

«I for lang tid har det vært overdreven tro på hva militærmakt kan utrette (...) Et tungt militært fokus kan bli selvforsterkende ved at løsningene på nye utfordringer altfor raskt vurderes i et militært perspektiv. Katastrofen i Irak bærer bud om dette.»

Opposisjonen, og særlig fremskrittspartileder Siv Jensen, sier at SV lider nederlag på nederlag i utenrikspolitikken. Det er simpelthen ikke sant. Vi har trukket oss ut av Irak og operasjon Enduring Freedom, med sin terrorbekjempelse som mandat. Norge vil bygge opp under den skjøre prosessen i Palestina. Norge sender ikke styrker til offensiv krigføring i Sør-Afghanistan. Norge har i internasjonale fora gått i front for å få til en helhetlig strategi med vektlegging av sivil oppbygging, av skoler, helsetjenester, veger og vannforsyning, av nasjonsbygging, av politiske prosesser der afghanerne sjøl skal eie sin egen utvikling, og vi har fått gehør for det. Norge har trukket noen viktige krav mot de fattigste landa i GATS-forhandlingene. Denne regjeringa inspirerer dem som står i de viktige kampene for rettferdighet i sør. På den store globaliseringskonferansen i Oslo i høst sa flere representanter for bevegelsene i sør akkurat det. SV-ere er utålmodige

på de fattiges og de undertryktes vegne. Så det betyr ikke at vi er i mål, men at retninga er snudd, og retninga er rett.

Jeg vil først kommentere vedtaket om å sende soldater til Kabul. Det finnes ingen militære løsninger i Afghanistan. Det er ingen tvil om at SV er imot å sende flere soldater, sjøl om det bare er for seks måneder, og dermed øke det militære bidraget i Afghanistan. Flere soldater er ikke svaret på Afghanistans utfordringer. Vi mener at Norges bidrag til utvikling av landet må være å forsterke ytterligere det sivile, humanitære og politiske sporet, men vi erkjenner at det er flertall både i Regjeringa og i Stortinget for å sende flere soldater. Når vi har akseptert vedtaket, er det fordi vi har fått gjennomslag for at det ikke skal sendes styrker til offensive oppdrag i Sør-Afghanistan i 2007, og at det ikke skal sendes ytterligere soldater til Afghanistan i år. Det er ingen tvil om at Regjeringa har gitt garantier om at sånn skal det være. Det har utenriksministeren sagt. Det har statsministeren sagt. Og det er meddelt til NATO. Dette er svært viktig for oss.

Krigføringa i sør har ført til at folk har fått det verre, ikke bedre. I stedet for å ha ført krig mot sult og fattigdom, har det overordna til nå vært krigen mot terroristene.

«Utlendingene kom hit og sa de ville hjelpe fattigfolket og forbedre den økonomiske situasjonen. Men de har bare brukt penger på militæroperasjoner. De fattige er fattigere enn under Taliban.»

Dette sier en tidligere kommandant i en internasjonal rapport. Dette er opplagt en del av forklaringa på at Taliban og andre opprørsstyrker er blitt styrket, forklaringa på stadige angrep, på uro og usikkerhet. For hver bombe som faller, for hver innbygger som blir såret eller drept, øker oppslutninga om Taliban. Derfor er det så viktig at strategien i sør blir diskutert og vurdert på nytt. Den diskusjonen mener jeg også at opposisjonen burde ha tatt, og ikke minst tatt inn over seg den historiske lærdommen at Afghanistan er et stolt land, et land som ikke vil la seg okkupere, et land som vender seg mot dem som oppfattes som okkupanter. Det har britene lært, det har Sovjet lært, og den bitre lærdommen vil også NATO få dersom ikke strategien i sør legges vesentlig om.

Skal styrkene i Kabul ha noen mening, må det være for å bygge et større rom for politiske prosesser. Det er et spørsmål som må forsterkes. Jeg er derfor glad for at utenriksministeren sa akkurat det, og jeg siterer:

«Forsoningsarbeidet er en slik sentral politisk prosess. Vi legger avgjørende vekt på forsoningsoppgaven som den afghanske regjeringen står overfor.»

Og jeg vil føye til: Det må bety dialog også med Taliban-krefter, slik at den pashtunske landsbybefolkninga føler seg representert, for uten dialog med alle grupperinger, uten bånd mellom institusjonene i Kabul og de mer tradisjonelle maktstrukturene blir det ikke fred i Afghanistan. Det tjener verden på, men det aller, aller viktigste: Det tjener den afghanske befolkninga på.

Vi må øke – og øker – det sivile og humanitære bidraget til Afghanistan, men vi må samtidig kreve en alvorlig innsats mot korrupsjon fra Karzai-regjeringas side. Korrupte maktmenn som tenker mer på egen økonomisk vinning enn på utvikling for befolkninga, er dessverre repre-

sentert i regjeringa. Og ikke minst er politiet korrumpert. Derfor er de så viktige de bidragene vi gir, til kapasitetsbygging, til nasjonsbygging, som er å styrke rettsapparatet og politiet, som er basisen i en rettsstat som folk kan ha tillit til, videre til prosjekt for å styrke kompetansen i lokal forvaltning, bidrag til å styrke FNs rolle som internasjonal samordner, og ikke minst til å styrke kvinnes rolle og stilling. Da er samarbeid med f.eks. kvinnekomiteer viktig. Dette er 1325-oppgaver, «Kvinner, fred og sikkerhet», satt i system. Kvinnes ressurser må mobiliseres. Kvinnes situasjon er fremdeles svært alarmende, og må bedres.

Utenriksministeren sa i redegjørelsen at det er et sammenhengende belte av relaterte enkeltkonflikter fra Afghanistan, gjennom Midtøsten og til Det afrikanske horn. Jeg vil stoppe i Midtøsten.

Mange Midtøsten-kjennere har advart mot den vestlige boikotten av Hamas, at den ville føre til borgerkrig og forverrede forhold for palestinerne. De samme Midtøsten-kjennere roser Norges konstruktive rolle når vi nå gir støtte til den palestinske regjeringsavtalen. Det er helt rett som utenriksministeren sa i redegjørelsen, at Hamas gjennom avtalen i Mekka uten reservasjon har forpliktet seg til de avtaler som PLO har inngått med Israel på vegne av det palestinske folket. Veggen må åpnes for normale politiske og økonomiske forbindelser med de palestinske sjølstyremyndighetene, inkludert Hamas, når regjeringa kommer på plass. Det er klart.

Norge har muligheten til å tale med en sjølstendig stemme og en klar stemme fordi vi ikke er medlemmer av EU, og utenriksministeren har brukt denne muligheten, også til å være klar overfor Israel. For det er jo et problem at Vesten har vært klar på kravene overfor de okkuperte palestinerne, men har latt Israel komme unna med det når de har brutt de samme legitime kravene gjennom okkupasjon, bosetting, bygging av muren og vold og undertrykking av den palestinske befolkninga.

Det er mange fellesnevner for konfliktområdene. En av dem er USAs rolle. USAs militærmakt er større enn noen gang, og de truer til stadighet med å bruke denne militærmakten i kampen mot terror. USAs alenegang har gjort verden farligere, særlig når den kombineres med brudd på krigens folkerett, som på Guantanamo og i Abu Ghraib. Dette har ført til en katastrofe i Irak og til flere terrorister, ikke færre. Vi får håpe at USA lærer, og dialogen med Nord-Korea, som har ført til en gledelig avtale, kan være eksempelet på at USA har lært. Det er et klart flertall i Representantenes hus og i det amerikanske folket mot alenegangen. Det kan gi håp. Og apropos nedrustning, Norge er en pådriver i arbeidet for nedrustning og ikke-spredning og for en internasjonal avtale for et forbud mot klaseammunisjon. Kjernefysisk nedrustning er nå like viktig som da vi gikk i tog mot atomopprustninga på 1980-tallet. Den gang førte den mobiliseringa til avtaler om nedrustning. Utenriksministeren viser til arbeidet mot landminer når det nå skal arbeides for et forbud mot klasevåpen. Det er mulig å få til dette forbudet, og særlig når vi har sterke og utålmodige frivillige organisasjoner på vår side.

Til slutt: Klimautfordringene er et av de viktigste spørsmålene i vår tid, også i utenrikspolitikken. Norge må som et rikt og lite land leve opp til klimaforpliktelsene. Jeg er glad for den sterke understrekinga av det i redegjørelsen. Det betyr at vi må gjøre jobben heime og ute. Det handler om å arbeide lokalt og globalt, og vi har mulighetene til å gå foran som det landet vi er. Den muligheten må vi bruke, ikke minst fordi det er de fattigste som må betale den største prisen for at den rike delen av verden, inklusiv Norge, har sluppet ut sin kvote av CO₂ og vel så det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [11:10:31]: SV og SVs utenrikspolitiske talskvinne skal i hvert fall ha det at man pakker ingenting inn. Man legger alt frem i det åpne rom, og det er fortjenstfullt.

Under et oppslag i dag i Dagbladet.no står det: «Misfornøyde SV-ere har misforstått». En rekke talsmenn for ulike hjelpeorganisasjoner sier at den militære tilstedeværelsen, de militære bidragene, er nødvendig for nettopp å komme frem med den humanitære assistansen. Så mitt spørsmål til representanten Valle er: Har ikke SV misforstått? Er det ikke naivt å tro at vi kan løse utfordringene i Afghanistan uten militære bidrag?

Ågot Valle (SV) [11:11:12]: De samme internasjonale organisasjoner er også de første til å påpeke det faktum at det er brukt elleve ganger mer til militære utgifter enn til humanitære og sivile oppdrag i Afghanistan. SV støtter ISAF-styrkene og det at vi har styrker i nord, og særlig med den begrunnelsen at det skal være med på å bygge opp under muligheten for det humanitære rommet. Men det vi er imot, er å sende soldater til offensive oppdrag som bare øker oppslutninga om Taliban, som gjør at livet til den afghanske landbybefolkninga blir verre, og som gjør at vi får store strømmer av interne flykninger. Jeg synes ærlig talt at også Fremskrittspartiet og andre deler av opposisjonen bør ta dette inn over seg, eller iallfall begynne å se på om ikke det er en mulighet for at det er en flik av sannhet i denne refleksjonen.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:12:34]: SV er opp-tatt av demokrati og demokratiutvikling, og i sitt innlegg sier Ågot Valle at Regjeringa står på de fattiges side.

Vel, nå har venstrevinden over Latin-Amerika feiet den siste rest av demokrati ut av den venezuelanske nasjonalforsamlingen. Angrer ikke SV på gratulasjonstelegrammet de sendte president Chávez sist høst?

Ågot Valle (SV) [11:13:02]: Det er mye man kan si om utviklinga i Venezuela, men det som i hvert fall har skjedd, er at de har prøvd å ta større grep om olja – som er en ressurs som da kan bli til glede for befolkninga – og det at de vil prøve å føre samme type oljeforvaltning som det vi har gjort.

SV vil alltid slå ned på brudd på demokratiet og menneskerettigheter, enten det skjer her eller der. Det har jo nettopp vært vår rolle i politikken i mange, mange år å

velge den tredje veg, å velge å slå ned på brudd på demokratiet og på menneskerettighetene, hvor enn det skjer. Men så er jo jeg veldig glad for at vi nå samtidig skaper allianser med andre demokratiske krefter i Latin-Amerika, som bl.a. holder opp retten til vann som en fellesressurs, som en menneskerettighet. Jeg håper inderlig at vi har Høyres støtte til akkurat det arbeidet.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:14:23]: SV skal ha honnør for å stå på for bistand, oppbygging av det sivile samfunn og dialog i Afghanistan. Kriselig Folkeparti vil være en pådriver for det i opposisjon, slik SV er det i regjering.

Men så må jeg si at SV nå må bestemme seg for hvilket bein de vil stå på. SV er imot å sende flere soldater, sier Ågot Valle. Ja, men SV er nå ansvarlig for at det sendes flere soldater, og SV har ansvaret for at vi nå får den største kontingenten av norske styrker i Afghanistan noensinne. Det ansvaret må SV være så voksne at de tar.

Jeg synes også de bør revurdere sin retorikk. Jeg står her med et knippe sitater, brukt av SV-politikere mot Kjell Magne Bondevik og Jan Petersen i den tiden da Norge gikk inn og tok et ansvar i starten i Afghanistan. Olav Gunnar Ballo sa til Ny Tid at de «har blod på hendene, som de må vaske av hver dag».

Jeg vil spørre Ågot Valle, når SV nå er medansvarlig for denne store kontingent av norske soldater i Afghanistan, om de ikke vil justere sin ordbruk om andre som også har tatt ansvar i vanskelige situasjoner.

Ågot Valle (SV) [11:15:41]: Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti skal være en utålmodig samarbeidspartner i forhold til å øke det sivile bidraget til Afghanistan, og også, håper jeg, øke presset for at vi skal få i gang politiske prosesser som kan føre til en fred i Afghanistan.

Ja, selvsagt tar SV ansvar. Jeg gjorde rede for primærstandpunktet vårt, men vi har altså akseptert at vi sender flere soldater til Afghanistan, nettopp fordi vi har vunnet igjennom med det synet vårt at vi ikke sender soldater til offensiv krigføring i Sør-Afghanistan.

Så må jeg utfordre tilbake: Har Kristelig Folkeparti noen gang reflektert over hva de var med på da de gikk inn og støttet operasjonen «Enduring Freedom», som jo var en krig mot terroristene, og ikke en krig mot fattigdom og sult?

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:17:09]: Utenriksministeren la i sin redegjørelse særlig vekt på situasjonen i Afghanistan og Midtøsten, men jeg noterte meg spesielt en kort sidebemerkning. Han sa at det synes å gå et sammenhengende belte av relaterte enkeltkonflikter fra Afghanistan gjennom Midtøsten til Sudan, ja, fra Kabul til Khartoum. Nøyaktig samme poeng nevnte for øvrig Sveriges utenriksminister, Carl Bildt, i sin redegjørelse til Riksdagen samme dag.

Dette regionale perspektivet er interessant. Det hadde fortjent en egen redegjørelse, og det kan vi kanskje få en

annen gang. Det er særegenheter ved alle land og konflikter, men konfliktene og underutviklingen i denne regionen har også dype fellestrekk. UNDPs «Arab Human Development Report» gir spennende og selvkritiske analyser av den arabiske regionens problemer. Innen den bredere muslimske verden foregår det en skarp ideologisk dragkamp. Vinner de demokratiske reformister eller de militante ekstremister fram? Utfallet påvirker vår sikkerhet. Den nye internasjonale terrortrusselen har utspring i bevegelser nettopp fra denne regionen.

Spørsmålet til oss er: Kan vi utvikle en politikk som hjelper de demokratiske reformkrefter til å vinne over de militante ekstremistene? Da er mye vunnet, for befolkningen i disse landene og for den internasjonale sikkerheten. For å lykkes bedre må den demokratiske verden stå sammen. Vi må, som utenriksministeren sa, bli mer oppmerksom på den religiøse dimensjonen, og hvordan vi gjennom kulturell og religiøs dialog kan mobilisere støtte for forsoningsprosesser. Og vi må få en bedre sammenheng i vår utenrikspolitikk – mellom vår innsats for utvikling, for samhandel, for fred og forsoning, for demokrati og menneskerettigheter og våre militære tiltak for stabilisering.

De siste dagene har vi sett en regjering som sliter med å bli enig om nettopp dette, om sikkerhetspolitikken. Ett av regjeringspartiene ser seg til og med nødt til å ta opp spørsmålet om de fortsatt kan sitte i Regjeringen. Bakgrunnen er Regjeringens vedtak om å sende en stor kontingent norske spesialstyrker til Kabul.

Jeg vil si til representanten Ågot Valle: Selvsagt har alle representanter i denne sal som har vært med på å beslutte norsk innsats i internasjonale operasjoner, tatt inn over seg alvoret og reflektert over de etiske dilemmaene ved å gjøre det. Men det jeg vil utfordre SV til, er at de nå redefinerer sin selvforståelse som fredsparti og krigsmotstander. Det går an å jobbe for fred for å unngå krig, og som et ledd i dette å sende spesialstyrker eller fly til Afghanistan i et forsøk på å bidra til stabilisering, fred og utvikling i et krigsherjet land. Selvsagt må den økonomiske utviklingen og nasjonsbyggingen forsterkes, men uten sikkerhet lykkes ikke det humanitære og det sivile arbeidet.

Det som nå skjer, er at SV i regjeringsposisjon møter virkeligheten. De må legge om sin politikk. Min utfordring er at de også legger om sin retorikk og kanskje tenker på at det de sa om andre, som hadde ansvaret i lignende situasjoner tidligere, i dag slår tilbake på dem selv.

Siden Regjeringen slapp nyheten om spesialsoldatene, har vi sett en glidning i premissene. Tirsdag forsikret forsvarsministeren at det ikke er lagt formelle begrensninger på hvor styrkene kan brukes. Onsdag kom korreksjonen. Under spontanspørretimen fikk vi vite at NATO ble meddelt at styrkene bare skulle tjenestegjøre i Kabul-regionen.

La meg minne om hva som skjedde da de norske soldatene i Meymaneh kom i en kritesituasjon: Allierte styrker kom til unnsetning. Vi fikk hjelp da vi trengte det. Det er det som kalles solidaritet. Det er ikke til å undres over at en NATO-talsmann i går fant å måtte minne Regjeringen på hva den var med på på toppmøtet i Riga.

Det er nesten ikke til å tro: Den rød-grønne regjeringen kan altså nå falle for eget grep dersom den skulle bli kalt til en tilsvarende solidaritetshandling, for SV kan ikke tillate våre soldater å komme nederlandske og kanadiske allierte til unnsetning hvis de befinner seg langt nok unna Kabul. Der står den saken, for øyeblikket.

Fredsprosessen mellom Israel og palestinerne har lenge vært skadeskutt. Norges innsats gjennom Oslo-prosessen i 1990-årene ble ikke tålt av alle. Hamas og andre terrorgrupper sprengte bokstavelig talt fredens spirer i stykker.

Da Hamas for ett år siden vant regjeringmakten i Palestina, var FN, USA, EU og Russland helt klare. Hamas-regjeringen måtte godta tre grunnleggende krav: Anerkjenn staten Israel. Ta avstand fra vold. Godta alle avtaler palestinske myndigheter har inngått, herunder Veikartet for fred. Men Hamas nektet. Hver tomme av Midtøstens jord er ifølge charteret til Hamas vigslat som muslimsk grunn, og Israels eksistens kan ikke godtas.

Avtalen i Mekka gir nytt håp, for det første et håp om en slutt på den innbyrdes krigen mellom væpnede palestinske fraksjoner. Nær ett hundre palestinere er drept i slike stridigheter de siste månedene.

For det andre betyr Mekka-avtalen en slutt på Hamas-regjeringen. Avtalen åpner veien for en palestinsk samlingsregjering. Vi håper, som utenriksministeren, at den kan bli en fredspartner for Israel. Men jeg vil tilrå en større forsiktighet i tolkningen av hva Hamas vil vedstå seg at de har gått med på.

Sist helg gikk utenriksministeren ut i media og sa at Mekka-avtalen gjorde at Norge nå ville gjenoppta normale forbindelser. Det var etter mitt syn forhastet.

Mandag kveld konkluderte EUs utenriksministre med at de først ville vente og se på samlingsregjeringens sammensetning og program for å se hvor langt verdenssamfunnets tre krav er imøtekommet.

Tirsdag gav utenriksministeren sin redegjørelse. Da lå samme forbehold inne, normalisering kunne komme «dersom dette kommer på plass». Det var en viktig presisering, som Kristelig Folkeparti verdsetter.

Det gjenstår flere vanskelige spørsmål, bl.a. hvem som skal kontrollere sikkerhetsstyrkene. Om Hamas faktisk vil anerkjenne Israels rett til å eksistere, gjenstår å se. Det er heller ikke helt presist gjengitt når utenriksministeren uttalte at «Hamas har gjennom avtalen i Mekka uten reservasjon forpliktet seg til de avtaler PLO har inngått med Israel på vegne av det palestinske folk.»

På Mekka-møtet forsøkte president Abbas nettopp å få Hamas med på formuleringen «forpliktet seg på», men resultatet ble at Hamas nektet. I stedet ble kompromisset at de ville «respektere» tidligere inngåtte avtaler. Striden om formuleringen av dette punktet har stått så sentralt – også i ekspertkommentarer etter møtet – at det forundrer meg at utenriksministeren ordla seg slik han gjorde på dette punktet.

Vi deler håpet om at palestinerne får orden på eget hus. Og jeg er oppmuntret av at også Israel velger å avvende avklaringene på palestinsk side.

Dessuten vil jeg tilføye ett aspekt, som den svenske utenriksminister Carl Bildt trakk fram i sin redegjørelse

til den svenske Riksdagen sist tirsdag. Vi må fortsette bistanden til palestinske områder og «ytterligere bredda och bygga ut förbindelserna med Israel». Det bør også være den norske regjeringens holdning.

Jeg vil også utfordre utenriksministeren til å bidra til at den 60 år gamle Kashmir-konflikten ikke blir glemt. Uten en løsning vil sivilbefolkningen fortsatt lide. Vi må alle bidra til å støtte dialogen som nå pågår mellom Pakistan og India om denne ulykkelige konflikten. Jeg vil spørre utenriksministeren direkte om hva han mener Norge kan gjøre for å bringe denne farlige konflikten over i et spor som kan gi fred og utvikling til Kashmirs hardt prøvede befolkning.

Problemene i våre egne nærområder er heldigvis mindre dramatiske enn de konflikten jeg har omtalt. Det var likevel helt på sin plass at redegjørelsen gav en oppdatering om nordområdene. Jeg vil gi honnør til utenriksminister Støre for det målrettede arbeid som han og Regjeringen gjør med å sette nordområdepolitikken på dagsordenen, ikke bare her i Stortinget, men i alle de internasjonale fora hvor vi har anledning til det. Nordområdepolitikk er klimapolitikk, det er miljø- og energipolitikk, det er sikkerhetspolitikk, det er næringspolitikk, ja, det er et fokuspunkt for hele den globaliserte verden.

Jeg har merket meg det viktige arbeidet som nå er i gang for å fastlå Norges rettigheter i forhold til kontinentalsokkelens utstrekning og Svalbard. I egenskap av president i Nordisk Råd vil jeg for min del bidra til å sette miljø- og energipolitiske utfordringer i nordområdene på den nordiske agendaen. Det er gledelig at det nå på nytt er blitt liv i EUs nordlige dimensjon – en anledning vi fra nordisk side, og fra norsk side, må benytte oss av for alt det er verdt. I den forbindelse skal jeg delta sammen med andre representanter fra Stortinget på en konferanse i regi av Europaparlamentet i slutten av denne måneden om EUs nordlige dimensjon. Det at Europaparlamentet setter nordområdene under debatt på denne måten, er veldig positivt sett fra norsk og nordisk side.

Norges utfordringer i nord er i stor grad knyttet til havområdene. Det gjelder ikke like sterkt for våre nordiske naboer. Likevel – vi er naboer i nord, og det er sammen vi best kan skape en god og trygg framtid i denne delen av verden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [11:26:50]: Jeg vil rose Regjeringens initiativ og skritt i riktig retning i støtten til den skjøre fredsprosessen i Midtøsten og en mulig palestinsk samlingsregjering. Det kan gi grunnlag for å stoppe volden og lidelsene først og fremst for sivilbefolkningen, spesielt i Gaza-området.

Jeg registrerer at den israelske ambassadøren har blitt intervjuet av media og sagt at utenriksministeren har gått litt for langt i retning av å akseptere selvstyremyndighetene. Og fra det hold oppfatter jeg det nesten som en aksept av det norske standpunktet. Jeg er derfor forbauset over at Kristelig Folkeparti er sterkere i sin ordbruk. Kristelig

Folkeparti advarer i pressen mot Regjeringens standpunkt. Og jeg er overrasket over at Kristelig Folkeparti og Dagfinn Høybråten synes å være mer opptatt av formen på anerkjennelsen av Israel og tidligere avtaler, enn mulig initiativ til og oppmuntring av en skjør fredsprosess, som kan stoppe vold og lidelser for sivilbefolkningen. Norge bør ikke vente på å komme til dekket bord.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:27:57]: Jeg tror Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet er minst like opptatt av å støtte den skjøre fredsprosessen i Midtøsten, men spørsmålet er hva som er best egnet til å støtte prosessen. Der vil jeg hevde – uavhengig av hva ulike ambassadører måtte ha uttalt, det er ikke avgjørende for Kristelig Folkeparti – at når det internasjonale samfunn gjennom hele den perioden som har gått etter at Hamas overtok regjeringsmakten, har valgt å stå sammen om de tre kravene som jeg refererte til i mitt innlegg, og de andre partene i det internasjonale samarbeidet, i denne kvartetten, velger å innta en avventende holdning – altså ikke kvittere ut at Mekka-avtalen oppfyller disse kravene – så er det litt underlig at Norge skal gå alene, at Norge skal spille et solospill og avlyse presset på partene. Det var jo i realiteten det utenriksministeren gjorde da han i redegjørelsen sa at dette er så langt man kan nå.

Ågot Valle (SV) [11:29:07]: Jeg vil også følge opp situasjonen i Palestina. Jeg er tross alt glad for at representanten Høybråten sier at det er viktig å bygge opp under de skjøre prosessene som er i gang, men jeg registrerer at vi har to forskjellige holdninger i forhold til det. Jeg vil også utfordre representanten, når han angriper Hamas – riktignok er det charteret som Hamas har, noe mange av oss kan angripe – til å se på handlinger framfor retorikk, for Hamas har helt klart vært i bevegelse ganske lenge hvis man virkelig vil se på hva de har gjort. Det var mange tegn på at Hamas beveget seg fortere enn PLO gjorde tidligere.

Jeg har et spørsmål om holdningen til Israel: Kristelig Folkeparti har vært med på å understreke sterkt kravene til de okkuperte, men hva med kravene til okkupanten? Mener virkelig Høybråten at Israel etterlever de internasjonale vedtakene og forpliktelsene overfor Palestina?

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:30:24]: La meg først si til spørsmålet knyttet til Hamas og Hamas' charter: Jeg er glad for at også SV innser at det charteret ikke er noen plattform for noen fredsprosess i Midtøsten, hvor man har utslettelse av Israel som et mål, og hvor alt land i området er vigslent muslimsk jord. Det er viktig at man inntar en kritisk holdning til den type hindringer for enhver fredsprosess.

Så vil jeg si at ja, Hamas har beveget seg i det året det har sittet i regjeringssposisjon. Det viktigste uttrykk for det er Mekka-avtalen. Men spørsmålet tilbake blir jo: Ville den bevegelsen ha skjedd hvis det ikke hadde vært et samlet internasjonalt samfunn som hadde lagt det presset på Hamas? Det synes jeg er et spørsmål som bør gi grunn til ettertanke, også i SV.

Så skal vi selvsagt stille krav til alle parter. Det blir ikke fred i Midtøsten uten at Israel anerkjennes, men det blir heller ikke fred uten at Israel på sin side bidrar til en slik løsning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:31:55]: La meg starte dette innlegget mitt med å takke utenriksministeren for en grundig redegjørelse på tirsdag, der han synliggjør den sterke, helhetlige og selvstendige rollen som Norge nå spiller i utenrikspolitikken. Som utenriksministeren nevnte i sitt innlegg: «her hjemme» og «langt borte» finnes knapt i et globalt perspektiv. Derfor må vi følge flere linjer samtidig i det meste vi gjør – i fredsbyggende arbeid, i bistandspolitikk, i handelspolitikk og i vårt statlige eierskap. Sikkerhetspolitikken er en overbygning, etikken er en grunnstein for dette arbeidet.

Samtidig som den rød-grønne regjering gjennomfører en utenrikspolitisk kursendring, opererer vi godt innenfor det som har vært utenrikspolitiske hovedlinjer i Norge over tid. Vi er tydelige, og vi er forutsigbare.

Jeg synes at Regjeringens Afghanistan-politikk tydelig viser hvilken rolle vi kan spille internasjonalt. Først trakk vi styrkene våre ut av operasjon Enduring Freedom for å satse på ISAF, med mandat om sikkerhet, stabilitet og utvikling i Afghanistan. Dernest tok vi initiativ til, både i Norge og internasjonalt, å oppnå en balanse mellom den sikkerhetsmessige multilaterale innsats og den humanitære multilaterale innsats.

Jeg merker meg og støtter at utenriksministeren understreker betydningen av at de humanitære organisasjonenes mandat ikke skal blandes med det militære. Støtten til FN's UNAMA er gledelig og er en riktig prioritering. Her er det viktig å lytte til FN om hva som er nødvendig for å sikre stabil rekruttering og ressurser på rett plass, samtidig som Norge bidrar på de områdene der vi har best forutsetninger for å bidra.

Arbeidet som nå gjøres for å styrke de sivile og politiske prosessene nasjonalt og lokalt, og samarbeidet med lokale ledere i denne prosessen, er avgjørende dersom det afghanske samfunnet etter hvert skal settes i stand til å løse egne problemer. Derfor kan Senterpartiet støtte en økning av personell i Kabul-området, med oppdrag å bidra til at sentraladministrasjonen gis rom til å fylle disse viktige samfunnsfunksjoner. Det beroliger oss at utenriksministeren og statsministeren bekrefter at virkefeltet til mannskapene ikke vil endres uten at dette er avklart med Regjeringen.

Jeg merket meg også at da utenrikskomiteen sist torsdag hadde besøk av utenriksminister Bernard Bot fra Nederland, uttrykte han full enighet med oss om Norges linje i Afghanistan. Han bekreftet at det var den samme linje som Nederland førte. Nederland har ofte vært på den samme linje som de nordiske landene i viktige utenrikspolitiske spørsmål overfor tredje land. Jeg synes det er bertryggende å høre at det fortsatt er tilfelle.

Det er med glede jeg registrerer det som nå har skjedd i Midtøsten, med undertegning av avtalen i Mekka. Uten-

riksministerens håndtering av saken har Senterpartiets fulle støtte. Den skjøre prosessen trenger den støtten den kan få, og jeg tror det er et viktig skritt at Saudi-Arabia, Egypt, Jordan, Syria og Den arabiske liga nå tar et ansvar for å få i gang forhandlingene. For oss i Stortinget er det viktig å holde den parlamentariske kanal åpen for støtte og bistand.

Jeg merket meg at Norge spiller en viktig rolle i den linjen som Regjeringen har valgt, både i å styrke likesinnede stemmer i EU og i forholdet mellom EU, USA og landene som har engasjert seg i å utarbeide Mekka-avtalen. Jeg tillot meg å stille et spørsmål til representanten Solberg i forbindelse med hennes innlegg, og jeg gjentar det enda en gang: Ville vi ha hatt mulighet for å være så tydelige som vi er nå, dersom vi hadde vært innenfor EU? Jeg synes det er en interessant observasjon.

Jeg vet at det kan hevdes at vi tar en risiko ved å følge Regjeringens linje i Midtøsten. Jeg mener imidlertid at det er en kalkulert risiko, og at sjansen for at det kan lykkes er til stede. Den fører prosessen ut av det dødvanne den har vært i, og gir fredsprosessen et nytt spor. Det bør være tilstrekkelig for oss til å følge denne linjen.

Det som nå er viktig, er å forfølge de kravene til Israel som Norge og folkeretten vil kreve, men selvfølgelig også kravene til palestinerne. I tillegg må kravene til begge parter stå fast.

Jeg tror det er riktig at regionens aktører får og tar en større rolle i å stabilisere situasjonen i Irak. Dette gjelder også Syria og Iran.

Vi må også gi støtte til dem som jobber i FN-tribunalet i forbindelse med drapet på tidligere statsminister i Libanon, Rafik al-Hariri.

Utenriksministeren kaller nordområdene for Norges viktigste utenrikspolitiske satsingsområde. Forutsigbarhet, nærvær, aktivitet og kunnskap er nøkkelord for satsingen. Det som er spesielt med våre tre nordligste fylker, er at hele spekteret av aktiviteter til havs og på land har fått stadig økende betydning også i internasjonal sammenheng.

I debattene og i forestillingene til de mange aktørene kan det ofte høres ut som at det er bare aktiviteter utenfor kysten som teller. Derfor gleder det meg, og antakelig resten av befolkningen nordpå, at utenriksministeren så sterkt understreker at på dagsordenen er både energi, fiskeri, miljø, klima, industri, forskning, utdanning, reiseliv osv. med i dette bildet. Jeg merket meg også at utenriksministeren i debatten om europameldingen tirsdag viste til at Sverige og Finland, som våre viktigste naboland i EU, og som er uten grense til Barentshavet, viser stor interesse i nord. Enda mer interessant er det at de spesielt fokuserer på aktiviteter på land. Det er naturlig i og med at de ikke har grense til Barentshavet. Jeg tror at vi bør merke oss denne satsingen og denne interessen.

Norge er det eneste landet i polområdet som har hatt og fortsatt har en målrettet distriktpolitikk. Denne har sikret levedyktige samfunn, et arktisk landbruk, en kunnskapsbase, et folkelig engasjement og en kontakt over grenser som er unik. Jeg mener at dette er et fortrinn som vi bør nyttiggjøre oss også i utenrikspolitisk sammenheng.

I vår nordområdestrategi må vi ha langsiktige mål og miljømessig bærekraftighet i et generasjonsperspektiv utover oljeaktivitetens periode. I dette perspektivet må vi sikre Norge som leverandør av kvalitetsprodukter fra havet, høstet av et bærekraftig regime, og styrke stabil – og helst økende – bosetting i området, med en bærekraftig ressursutnyttelse og en ressursforvaltning som gir lokale ringvirkninger og har god lokal forankring. Jeg mener at dette er den beste strategi for å styrke og befeste norsk jurisdiksjon og legitimitet.

Enda mer offensivt kan vi tenke i nord om vi som politikere for hele landet bistår i å utvikle Nord-Norge til et tyngdepunkt på Nordkalotten. Det kan betjene en serie nærings-, tjeneste- og forvaltningsfunksjoner for polregionen. Da synliggjør vi enda bedre koplingen mellom en aktiv distriktpolitikk, næringspolitikk, eierskapspolitikk og forsknings- og utdanningspolitikk. Vårt nærvær er vår legitimitet og vårt fortrinn.

Mål for suksesser må være knyttet til sysselsetting, befolkningsvekst, reallønnsøkning, antall økonomiske aktiviteter og mer verdi i produksjon av varer og tjenester. Senterpartiet venter med spenning på hva Regjeringen i løpet av våren vil presentere når det gjelder samarbeidet med Russland på infrastrukturområdet.

La meg avslutningsvis få komme med noen bemerkninger rundt dette med miljø. Jeg har med glede registrert at Sofia-prisen utdeles i dag og gis til en statsmann på andre siden av grensen, Göran Persson. Det han med sin innsats har lyktes med å få til i Sverige, bør det også være muligheter for å få til i Norge.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ivar Kristiansen (H) [11:42:27]: Det er svært forunderlig at Senterpartiets hovedtalsmann i utenrikspolitiske saker ikke tar ordene «de handelspolitiske utfordringene» i sin munn. Han hopper over forhold som går på WTO-avtalen, områder som handelspolitisk er mer viktig for Distrikts-Norge og for Fiskeri-Norge enn noe annet politisk område. Overraskende er det på mange måter likevel ikke når vi vet hva Senterpartiet har som grunnholdning, og de setter begge bremsene på i disse spørsmålene. Men nå ser det ut til at de fattige landene samler seg i sitt ønske om å få på plass en handelspolitisk avtale, som er så viktig for dem. Utenriksministeren har sågar også gitt uttrykk for at han har sans for norsk tollkutt overfor fattige land.

Er det slik at Senterpartiet fortsatt i regjering slåss for å forhindre en WTO-avtale, selv om det skulle vise seg at de fattige landene samler seg rundt et slikt ønske og et slikt mål?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:43:39]: Svaret på spørsmålet er nei.

I WTO-sammenheng skal vi ikke legge skjul på at Senterpartiet har vært rimelig skeptisk til en del av den utviklingen som har skjedd, bl.a. fordi de fattige landene

ikke har kommet klart dårligst ut. Når de fattige landene nå har samlet seg, så er det et signal om at vi har mulighet for å komme dem i møte på en langt annen måte, og det er et punkt der iallfall Senterpartiet har vært rimelig klare: Vi må ta hensyn til de fattige landene også.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:44:30]: Sett fra utsiden virker det som om Senterpartiet har ligget nokså i ro de siste dagene, mens koalisjonspartnerne Arbeiderpartiet og SV har hatt harde basketak om utenrikspolitikken og Afghanistan.

Jeg opplever Senterpartiet som et parti med en solid forankring i det norske NATO-medlemskapet. Jeg har derfor lyst til å spørre Senterpartiet om hvordan de stiller seg til at Regjeringen i en gitt situasjon ikke vil være beredt til å komme våre allierte i Sør-Afghanistan til unnsetning, selv om norske styrker fikk slik hjelp fra sine allierte i Meymaneh i februar 2006. Deler Senterpartiet min bekymring for Norges troverdighet som alliansepartner?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:45:20]: Jeg kan bekreftede at Senterpartiet har et solid NATO-standpunkt.

Når det gjelder den aktuelle situasjonen i Afghanistan, er det Senterpartiets oppfatning at vi har fått et spørsmål om vi kan delta i Kabul-området, med ytterligere en soldatstyrke. Det har vi sagt ja til. Den problematikken og den – skal vi si – tenkte situasjonen som *kan* oppstå, har man en løsning på ved det signalet som er gitt fra Regjeringen til NATO: *Dersom* det oppstår en bortimot umulig situasjon, skal dette spørsmålet tilbake til Regjeringen og avgjøres der – og det har jeg tiltro til at Regjeringen er i stand til å finne en god og fornuftig løsning på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:46:40]: Norges varslede bidrag på 150 soldater – spesialstyrker – til Afghanistan ble ønsket velkommen i NATO, som sårt trengte forsterkninger. Men så viser det seg at det er geografiske begrensninger knyttet til bidraget. De norske spesialstyrkene skal stasjoneres «i Kabul-regionen og ikke i noen annen del av landet, herunder i sør», som det heter.

Regjeringen var først tvetydig på dette punktet. Forsvarsministeren og utenriksministeren var ikke helt samstemte med hensyn til hvor streng denne bindingen skulle være. Statsminister Stoltenberg måtte derfor rydde opp. I går gjorde han det helt klart her i Stortinget at styrker ikke uten videre kunne omplasseres til sør. En eventuell omplassering må godkjennes av Regjeringen.

Koalisjonspartneren SV, hvis leder er Kristin Halvorsen, insisterte i går på at det er uaktuelt for Regjeringen å sende soldater til sør. Vi sitter igjen med et inntrykk av at selv i en krisesituasjon hvor NATO-styrker i sør akutt trenger vår hjelp, er det ikke gitt at våre soldater vil kunne komme våre allierte til unnsetning.

Dertil kommer at bruken av spesialstyrker er omgitt av hemmelighold i NATO. NATO har aldri fortalt hvor store styrkene i Afghanistan er, heller ikke nøyaktig hvor de er stasjonert, eller hva slags aksjoner de deltar i. Følgelig,

hvis NATO ber om norske spesialstyrker til Sør-Afghanistan, vil det måtte skje uten at norsk offentlighet får vite det. Forsvarssjefen skal ha antydning at hvis SVs holdning er Regjeringens holdning, vil han bli nødt til å si nei til å sende norske spesialsoldater til Kabul.

Venstre ser alvorlig på dette. I forbindelse med NATOs toppmøte i Riga i slutten av november 2006 ble alle NATO-landenes stats- og regjeringssjefer enige om at deres styrker i Afghanistan kunne bli sendt til alle deler av landet i en krisesituasjon. Statsminister Jens Stoltenberg var selv med på å vedta dette.

Regjeringen legger nå opp til en asymmetri som på sikt ikke er bærekraftig. Norske styrker fikk bistand fra allierte styrker da de var hardt presset i Meymaneh i Nord-Afghanistan i februar 2006. Vi skal imidlertid ikke nødvendigvis komme dem til unnsetning hvis de skulle trenge vår hjelp, f.eks. i forbindelse med Talibans bebudede våroffensiv. SV sitter med en slags vetorett i denne saken, og det dreier seg her om et eksistensielt spørsmål for Regjeringen.

Dette viser hvor svakt Regjeringens sikkerhetspolitiske fundament synes å være. For å overleve må den gå på akkord med vår troverdighet som NATO-alliert og svekke den brede enigheten om sikkerhetspolitikk som har tjent Norge så godt i etterkrigstiden. Vi lever dermed i en slags sikkerhetspolitisk unntakstilstand, hvor en juniorpartner i Regjeringen er i stand til å legge tunge føringer for vår sikkerhetspolitikk – mot et uttrykt flertall her i Stortinget.

Jeg har lyst til å påpeke overfor SV at hvis vi må omplassere den norske spesialstyrken til sør, er det ikke snakk om å gå inn i noen langvarig offensiv operasjon eller videreføre USAs operasjon «Enduring Freedom», som jakter på Bin Laden. Det er snakk om å komme allierte til unnsetning. Med andre ord: Det er snakk om alliansesolidaritet.

Jeg har videre lyst til å minne om at dette ikke er NATOs krig, men en operasjon som FN har bedt NATO om å gjennomføre. NATO har et entydig mandat fra FN, en organisasjon som SV og alle vi andre i denne sal støtter. NATO utfører dermed dette oppdraget på vegne av verdenssamfunnet. Med andre ord: Diskusjonen om å sende norske styrker til Afghanistan er ikke mellom dem som ønsker fred, og dem som ikke gjør det. Den går på hvordan verdenssamfunnet kan bidra til å gi afghanerne et levelig liv og fremme stabilitet og fred i et urolig hjørne av verden.

Jeg er enig i at det ikke finnes noen ensidig militær løsning på konflikten i Afghanistan. Jeg er imidlertid sikker på at vi må satse på integrerte operasjoner med et militært, humanitært og utviklingsmessig element. Dette gjelder både i Nord-Afghanistan og i Sør-Afghanistan. Jeg vil gi Regjeringen honnør for å ha bidratt til å løfte opp det humanitære elementet i NATO, noe den også har gjort tidligere. Dette bør imidlertid ikke være noe Regjeringen gjemmer seg bak.

Jeg mener at vi alle bør ta inn over oss alvorret i det å sende unge mennesker ut i skarpe og farlige oppdrag. Dette aspektet må vi ikke glemme i diskusjonens hete. Vi diskuterer ikke fjerne og abstrakte størrelser, men forhold

(Larsen)

som kan være avgjørende for en lang rekke enkeltskjebner, både for dem som berøres direkte, og for deres pårørende.

Bakteppet for de siste dagers diskusjon om norske styrkebidrag er at utfallet av NATOs innsats i Afghanistan vil være med på å bestemme hva slags NATO vi skal ha i framtiden. Hvis NATO lykkes i Afghanistan – og det må de – ser jeg for meg en global aktør som fremmer fred og sikkerhet, og som kan ta på seg tilsvarende oppdrag for FN. I motsatt fall vil terskelen for «out of area»-operasjoner heves betraktelig, noe som vil kunne berede grunnen for en betydelig mindre kontrollert maktutfoldelse. Jeg tenker her på stormakter som ikke står tilsluttet NATO, og regionale aktører med egne agendaer. Jeg antar at ingen i denne sal, heller ikke i SV, ønsker en slik utvikling.

Jeg ser Mekka-avtalen som en svært gledelig utvikling i et område hvor det har vært langt mellom de gode nyhetene. Jeg vil derfor gi honnør til vertslandet Saudi-Arabia og alle andre som har bidratt til å få avtalen i stand. Den har satt i gang en svært positiv, men skjør prosess.

Mye tyder på at henvisningene i avtalen til de tre kravene som Kvartetten stiller før den vil anerkjenne en palestinsk regjering, er for svake. Disse kravene er å avstå fra vold, anerkjenne Israel og respektere tidligere inngåtte avtaler. For at en samlingsregjering skal få et levedyktig grunnlag og bli anerkjent av Israel, USA og andre viktige aktører, bør regjeringserklæringen som skal utarbeides de neste ukene, være tydeligere på at den vil innfri disse kravene. Venstre mener derfor at det bør opprettholdes et visst press på partene som skal forhandle fram denne regjeringserklæringen.

Samtidig forventer vi at også Israel etterlever inngåtte avtaler og sentrale FN-resolusjoner. Israel bør videre stanse annektering av palestinsk land og fjerne den folkerettsstridige muren inne på palestinsk område. Dette er krav som Kvartetten har stilt til Israel. Sist, men ikke minst forventer vi at Israel avstår fra vold.

Jeg håper at USA, Israel og president Abbas vil gjøre hva de kan for å følge opp mulighetene som Mekka-avtalen gir, i forbindelse med det planlagte møtet 19. februar. Da har de tenkt å innlede nye fredsforhandlinger. Hvis de ikke gjør det, kan det ta lang tid før en tilsvarende mulighet kommer igjen.

Jeg vil avslutte med nordområdene. Regjeringen har varslet at nordområdene er dens viktigste strategiske satsingsområde. Dette bidrar til å sette et nærområde i fokus, og imøtegår en kritikk som går på at norsk utenrikspolitikk i for stor grad har konsentrert seg om områder og problemstillinger langt unna Norge.

Regjeringen har bidratt til at begrep som «å styrke suverenitetshevdelse» og «å fremme våre interesser» har fått en ny plass i vårt utenrikspolitiske vokabular. Dette vitner om et ønske om i større grad å opptre som en realpolitisk aktør i nordområdene. Venstre ønsker en slik tilnærming velkommen.

Russlands militære styrkeoppbygging vil bidra til at den militære dimensjonen i nordområdene ikke bare rettes mot å overvåke suverenitet og ressurser i området,

men å fremme russiske stormaktsinteresser langt utenfor nordområdene. Vårt forhold til Russland bør derfor bygges på samarbeid og fasthet. Jeg mener at Russland i utgangspunktet bør betraktes som en samarbeidspartner, og at vi bør være svært forsiktige med å trekke fram gamle fiendebilder, men jeg vil understreke at vi bør si tydelig ifra når det gjelder menneskerettigheter i Russland, uten å skule til våre økonomiske interesser.

Helt til slutt: Midt i diskusjonen om våre nærområder må vi ikke glemme de menneskelige lidelsene i Darfur og Sudan og den innsats Norge må være pådriver for i dette området.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [11:56:51]: I debatten om europapolitikken tidligere denne uka kom det fram at opposisjonspartiene har sendt en henvendelse til utenriksministeren vedrørende tjenestedirektivet. I den forbindelse ønsker jeg å spørre representanten Larsen om hva Venstres syn på tjenestedirektivet er. Er det slik at Venstre står bak de endringene som Europaparlamentet har tilført, eller står Venstre fortsatt bak de høringsuttalelsene som regjeringen Bondevik II gav?

Anne Margrethe Larsen (V) [11:57:25]: Venstre står foreløpig bak de tiltakene som vi tidligere har stått bak. Jeg vil ikke utdype det noe nærmere pr. i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:57:55]: Jeg vil takke for en god debatt og interessante innlegg.

Jeg vil tilbake til utgangspunktet for Afghanistan, nemlig det faktum at det hersker enighet og samstemmighet i denne sal om norsk ISAF-deltakelse. Et betydelig bidrag er blitt større. Vi vil ha 700 kvinner og menn i Afghanistan etter beslutningen om å sende en spesialstyrkeenhet til Kabul. Det er et betydelig bidrag. Norge var tidlig ute med svaret til NATO, og det har blitt verdsatt bredt.

Så vil jeg få understreke og rydde opp i noe av det som jeg føler at opposisjonen er med på å skape unødvendig tvil om når de i flere innlegg her i dag har vist til at under krisen i Meymaneh i fjor kom våre allierte Norge til unnsetning, og de har stillet Regjeringen spørsmål ved at vi sier at spesialstyrkene skal være i Kabul. NATO har et helt system for å komme hverandre til unnsetning i Afghanistan – det går under betegnelsen QRF, Quick Reaction Force – i ulik forstand. Norge har et slikt ansvar i dag i Nord-Afghanistan, at de skal kunne komme til unnsetning i hele området. De som kom Norge til unnsetning i februar i fjor, var nemlig nettopp nederlendere og briter fra dette elementet. Det er viktig å gjøre det helt klart.

Så har Norge også sagt at når vi svarer ja på henvendelsen om å sende spesialstyrker til Kabul, skal de gjøre jobben i Kabul – ikke andre steder. Skal det være aktuelt å flytte dem, må Norge konsulteres. Jeg vil utfordre hvert parti i opposisjonen til å svare på om de ville ha innrettet seg annerledes. Ville de ha sagt at de styrkene kan om-

plasseres – settes inn i sør, øst, nord eller vest – uten at Norge konsulteres? Det ville det ha vært klargjørende å få vite. Norge har sagt at når vi plasserer styrkene på oppdrag i Kabul, er det der de skal gjøre jobben. Vi ønsker altså å få vite om opposisjonen ville inntatt en annen holdning.

Så er spørsmålet: Oppstår det en krisesituasjon, en nødsituasjon, i nærområdene, der NATO skulle ønske å bruke disse elementene, noen av soldatene, er svaret for det første at det er en hypotetisk problemstilling. Men la meg si at dersom styrker blir angrepet og det oppstår akutt behov for en redningsaksjon, stiller Norge opp. Norge hjelper mennesker i nød, dersom det trengs. Det er noe helt annet enn å flytte eller omplassere styrken. Det har vi gitt klart uttrykk for. Og i begge tilfeller skal Norge konsulteres. Og la meg understreke: Ansvar, som også representanten Høybråten sier, ved å sende soldater ut er stort, og alle soldater – kvinner og menn – og deres foresatte og familie skal vite at ingenting er viktigere for oss enn deres sikkerhet. Det er reflektert i det utstyret de har med seg, i måten de beskyttes på, og også i måten de er trent på. I så måte vet jeg at de som nå reiser, er de absolutt best trent. Derfor vil jeg si til representanten Solberg at når hun sier at begrensningen er i strid med NATO-ånden, tar jeg sterkt avstand fra det. Hvis det var tilfellet, ville jo halve ISAF være i strid med NATO-ånden. Andre land har lagt kompliserte begrensninger av ulik art på sin deltakelse. Jeg vil si at Norge er veldig tydelig i det vi har gjort. Vi har sagt at det ikke har vært begrensninger på styrkene som har vært i nord, og når det gjelder Kabul-styrken, så skal den løse et oppdrag, og vi sier at den skal løse oppdraget der. Blir noe annet aktuelt, må Norge konsulteres.

Så spurte Erna Solberg igjen om det å være våre «venners venn», og at jeg ikke hadde vært helt tydelig på å snakke så mye om USA. Det var også Høglund bekymret over. USA trenger ikke å bli omtalt i hver eneste redegjørelse for å vite det som er helt tydelig. Jeg brukte også et avsnitt på det i min redegjørelse i fjor, og den står selvfølgelig like sterkt i år. Jeg siterer:

«Vi har vår forankring i NATO, som er en hovedlinje i norsk utenrikspolitikk, våre nære bånd til nordiske land og europeiske land gjennom EØS-avtalen og andre ordninger og et nært vennskap og samarbeid med USA.»

Og jeg legger til: som vår viktigste allierte i NATO.

Men vi må jo også se videre i en tid som er slik i endring. Det er nærmest slik at man kan få inntrykk av at land som har andre verdier enn oss, skal vi ikke gå nært inn på. Jeg la i min redegjørelse mye vekt på hvordan vi nå må bygge nye nettverk mot andre deler av verden, i andre regioner, som kan komme oss til nytte – i WTO, i FN, og jeg trekker fram et land som Indonesia, som vi nå har hatt en veldig spennende utvikling i samarbeidet med. Det er store forskjeller på Indonesia og Norge, men Indonesia er en veldig viktig aktør som Norge må forholde seg til politisk, når det gjelder miljøpolitikk, osv. Det er jo de landene som ikke deler våre verdier, vi skal bruke oppmerksomhet på for å forsøke å påvirke i vår retning.

Så til Midtøsten. Vi har ikke gitt carte blanche til en palestinsk samlingsregjering. Jeg er blitt spurt mye om dette, men jeg kan jo gjengi det som jeg har sagt så ofte jeg kan huske: Denne avtalen i Mekka åpner veien for en normalisering av forbindelsene. Og dersom Mekka-avtalens prinsipper er reflektert i en regjeringserklæring, mener Norge at vi bør kunne gjenoppta økonomiske og politiske relasjoner. Vi sier det kanskje tydeligere enn EU som EU og USA som USA, men jeg vet at mange EU-land har den samme holdningen. Frankrike var ute dagen etter oss og sa at denne regjeringen måtte anerkjennes. Og nå vil jeg si til dem som mener – la meg bare ta det som en parentes – at Norge ikke kunne hatt den profilen om vi var medlem av EU. Det er også et hypotetisk spørsmål. Men jeg minner om at den nærmeste samarbeidspartneren med Norge her er Spania, som er medlem av EU, og som har en utenriksminister med en fortid som EUs representant i Midtøsten. Han sier det samme som oss, og han gjør det på innsiden av EU og får tilgang til det nettverket. Det er ikke uviktig.

Hamas har beveget seg, ja. Men det er jo ikke Hamas vi skal si ja eller nei til, det er en samlingsregjering. Og jeg vet ikke om jeg skal trekke parallellen for langt, men vi forholder oss til en regjering i Norge – til en Soria Moria-erklæring, en regjeringserklæring, og ikke til alt som står i de tre partienes programmer eller plattformer. Og det tror jeg vi har glede av. Vi ser fram til at en slik regjering kommer på plass. Det finnes hundre – om ikke tusen – grunner for at dette ikke skal gå, og rapporter de siste dagene viser jo igjen at stridighetene internt på palestinsk side kanskje kan være noe av det som er mest krevende for å få dette til. Vi har ikke lov til å være den tungen på vekt-skålen som gjør dette vanskeligere, når det nå er tent et håp. Jeg vil også vise til Shimon Peres, som i møte med ambassadører i Israel i går sa, at det ikke er behov for å presse nye uttalelser fra Hamas i forbindelse med den nye samlingsregjeringen. Det er en holdning som jeg deler.

Når det gjelder nordområdene, vil jeg få lov til å gi honnør til representanten Høybråten for den rollen han spiller i Nordisk Råd. Vi har fått en ny driv der nå, med en norsk president, og vi har muligheten til, ved å spille på lag, som jeg oppfatter at vi gjør i denne saken, å ha en linje mellom det vi gjør i de ulike regionale fora – Arktisk Råd, Nordisk Råd, Østersjørådet, Barentssamarbeidet – og ikke minst det Høybråten legger vekt på inn mot EU og Europaparlamentet: å sette vårt preg på den nordiske dimensjon der. Det blir viktig.

Så må jeg beklage overfor representanten Høglund at han neppe har en veldig lydhør representant i meg når det gjelder å legge oss på en strategi hvor vi skal kjøpslå støtte mot det vi kan tilby på andre områder. Jeg sa i min utenrikspolitiske redegjørelse at Norges personlighet som stat er i endring fordi vi er viktige på energiområdet, fordi vi er viktige på ressursområdet, fordi vi er viktige på en lang rekke områder. På den måten påvirkes også politikk. Det er klart at andre land lytter til Norge på en annen måte ut fra hvordan også vi har ting å tilby dem. Men jeg tror at hvis vi, et land med vår beliggenhet, med våre ressurser, med vår geografi, begynner å kjøpslå og si at dette antall

kubikkmeter gass skal være verdt en innrømmelse på det og det spørsmålet, kommer vi i en farlig situasjon. Dessuten er det ikke slik at Norge står alene i nord. Vår forvaltningspraksis er trygt forankret i folkeretten, som jeg gav uttrykk for i mitt innlegg. Det er heller ikke slik at hvem som har rett i slike sammenhenger, blir avgjort etter hvem som får størst oppslutning i en slags opinionsmåling. Land forfølger sine interesser i disse spørsmålene og vektlegger de argumentene som bygger mest opp under det. Norge er i inngrep med alle de sentrale aktørene her, med tett dialog, hvor vi selvfølgelig også er opptatt av å knytte allianser og binde land opp til det som skal være våre primære synspunkter.

Så stilte representanten Høybråten et spørsmål om Kashmir. Jeg er glad for at han gjorde det, for det er et helt sentralt tema som kommer litt i skyggen. Dette området ligger jo tett opp mot Afghanistan, som vi vet, og konflikten er på ingen måte usammenhengende. Her er det slik at disse interne motsetningene mellom folkegrupper gjør at mange ikke respekterer grensene – enten det er på grensen av Pakistan mot Afghanistan eller det er på grensen mot Kashmir. Jeg hadde mulighet til grundige diskusjoner om dette under mitt besøk i India og Pakistan før jul. Det er slik når det gjelder fredsprosessen, at de to landene nå er enige om et bilateralt spor. Det er positivt. Norge støtter det. De to statsministrene og også president Musharraf har lagt vekt på at det skal være et bilateralt spor, og det er altså ikke gitt uttrykk for ønske om en tredjepart. Men det betyr ikke at ikke vi kan engasjere oss, følge opp og være rede til å støtte både på menneskerettighetsområdet og hvis det skulle være politiske prosesser å ta tak i.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [12:07:40]: Først når det gjelder å kjøpslå med gass – det får stå for utenriksministerens regning. Jeg var overhodet ikke inne på at vi skulle bruke energileveranser på den måten.

Tilbake til Afghanistan. Om vi er enig i at man skal kunne konsultere, og at Regjeringen må kunne ha det siste ordet – ja, selvfølgelig. Det er ikke det problemstillingen går på. Problemstillingen går på når en av partilederne, som sitter i regjering, sier at ved en slik henvendelse er svaret nei. Utenriksministeren fremstiller det jo nå som om det nærmest er et åpent spørsmål – om en slik henvendelse skulle komme, vil man vurdere det. Det er en naturlig tilnærming, og jeg støtter den tilnærmingen utenriksministeren har. Men kan utenriksministeren nå bekrefte at en slik vurdering er helt unødvendig? En slik henvendelse er unødvendig, for svaret er gitt, svaret er nei. Noe annet svar vil være Regjeringens død.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:08:43]: Jeg tror det er viktig å si at hvis det kommer spørsmål om å omplassere denne styrken – hvor man sier at nå har den vært tre måneder i Kabul, så nå kan den være tre måneder et annet sted – er svaret nei. For styrken er sendt for å gjøre en jobb i Kabul, og den kommer til å få hendene fulle.

Men det er denne viktige nyansen: Dersom det oppstår en nødssituasjon, en krisesituasjon, eller allierte i nød – den typen tema som jeg gjentar fra mitt innlegg – har NATO et bredt opplegg i Afghanistan for å komme til unnsetning i en slik situasjon. Men skulle styrker bli angrepet, eller det oppstår akutt behov for en redningsaksjon, stiller Norge opp. Norge hjelper mennesker i nød, dersom det er behov for det. Men igjen: Det skal Regjeringen ta endelig stilling til – og det må den gjøre fort, hvis en slik situasjon skulle oppstå. Men det er viktig å trekke en nyanse mellom det og spørsmålet om man skulle komme til å omplassere en slik styrke. Der har Regjeringen – og finansministeren – gitt et svar som jeg står bak.

Erna Solberg (H) [12:09:52]: Utenriksministeren sa at han i fjorårets redegjørelse hadde sagt at vi har et godt og nært forhold til USA, så derfor står det seg også i år, selv om det ikke er nevnt. Jeg tror nok kanskje at vi litt oftere skal nevne hvem som er vennene våre, og vi må kunne klare å uttrykke det på en bedre måte.

Det som er hovedspørsmålet, og som har vært det de to siste dagene, er å få klargjort i hvilke situasjoner vi faktisk kan hjelpe våre venner i NATO. Det utenriksministeren sier nå, er noe annet enn statsministeren svarte i går på spørretimen. Det scenarioet jeg tegnet for statsministeren i går på spørretimen, var nettopp om man i en nødssituasjon kunne flytte på styrkene og hjelpe til. Statsministeren svarte først at man ikke kunne det, og da han ble presset på det, svarte han at, jo, vi kunne hjelpe dem i nord, altså, vi kunne hjelpe nordmenn, men vi skulle ikke nødvendigvis hjelpe andre.

Er dette standpunktet som utenriksministeren gir uttrykk for nå, Regjeringens standpunkt? Er det også det standpunktet SV i regjering har, slik at det vetoet som ble utstedt i går av finansministeren, ikke er et veto?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:11:08]: Det har også vært nødvendig å rydde opp i det inntrykket opposisjonen her har skapt, at den type aksjoner som var i Meymaneh, er av den type styrke som vi nå sender. Det er nødvendig å si at det er et fullt utrykningsapparat for den type kriser, det har det vært nødvendig å presisere her i dag. I går var det også nødvendig å si at det å gå inn i hypotetiske problemstillinger her vi står i dag, 15. februar, og i går, 14. februar, ikke fører noen vei hen. Men det jeg nå sier, er en helt opplagt holdning til dette. Det er dét NATO vet, det er dét Regjeringen står bak. Og det som er felles for alle situasjoner rundt en eventuell annen bruk av denne styrken, er at Norge må konsulteres – Regjeringen skal ta en slik avgjørelse.

Når det gjelder holdning, og når det kommer til akutte nødssituasjoner, vet allierte og andre at Norge stiller opp, og det kan de stole på. Det er noe annet enn det inntrykket som er skapt, at styrken skal kunne omplasseres og sendes rundt til andre steder i Afghanistan. Det legger vi ikke opp til.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:12:09]: La meg først takke utenriksministeren for den positive holdningen han

inntar til at Norge kan bidra både politisk og humanitært i forhold til konflikten i Kashmir.

Så til Afghanistan. Jeg må tillate meg, hvis det er lov, å gi utenriksministeren det råd at å skyldte på opposisjonen når det gjelder det rotet som er skapt rundt Norges holdning til denne styrkeøkningen, er å rette baker for smed. Det er Regjeringen selv som gjennom skiftende uttalelser fra tirsdag til onsdag, og til i dag, har skapt uklarhet. Opposisjonens selvsagte plikt er å stille de spørsmål som er nødvendige for å bringe klarhet i hva Regjeringen mener.

Nå sier utenriksministeren noe som jeg er tilfreds med, nemlig at Norge selvfølgelig skal informeres og konsulteres på vanlig måte i NATO, men at styrkene i nødssituasjoner kan forflyttes. Da stiller Norge opp. Og jeg går ut fra at utenriksministeren her og nå kan bekrefte at Regjeringen stiller opp bak det utenriksministeren nå sier til Stortinget.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:13:16]: Jeg kan selvsagt bekrefte at Regjeringen stiller opp bak det utenriksministeren nå sier.

Men jeg vil legge til, til representanten Høybråten, at Regjeringen skal ta ansvar for å gjøre klart hva som er vår posisjon. Men jeg går ut fra at han også innser at jeg må påtale det når representantene Larsen, Høybråten og Solberg i dag viser til at britenes og kanadiernes unnsetning til Meymaneh i fjor er i samme kategori som om elementer av norske spesialstyrker i Kabul skulle sendes ut i en liknende situasjon. De rykket ut fra et helt annet utgangspunkt, for det var deres faste oppdrag, slik som vår QRF, Quick Reaction Force, i dag har den typen ansvar i Mazare-Sharif for hele beltet i nord. Det følte jeg det var nødvendig å si, for jeg synes det ble skapt en unødig tvil om det gjennom de innleggene.

Men det er selvsagt, og det mener jeg har ligget til grunn hele veien, at dette i en nødssituasjon må vurderes. Det er hypotetisk å gå inn på hvilke tilfeller det kan være, men i alle tilfeller skal Norge spørres til råds først og ta avgjørelsen. Det er NATOs generalsekretær fullt ut innforstått med og tilfreds med.

Anne Margrethe Larsen (V) [12:14:26]: Venstre deler fullt ut utenriksministerens håp knyttet til Mekka-avtalen – men, det er et lite men. Utenriksministeren framholdt i sin innledning at Hamas, gjennom avtalen i Mekka, uten reservasjon har forpliktet seg til de avtaler PLO har inngått med Israel på vegne av det palestinske folk. Til grunn for disse avtalene ligger palestinerne anerkjennelse av staten Israel. Ja, det ligger en gjensidig anerkjennelse der.

Det er imidlertid fra forskjellig hold blitt antydningene i avtalen til de tre kravene som Kvartetten stiller før den vil anerkjenne en palestinsk samlingsregjering, er for svake. Disse kravene er å avstå fra vold, anerkjenne Israel og respektere tidligere inngåtte avtaler. Mye kan tyde på at skal den nye palestinske samlingsregjeringen få et levedyktig grunnlag og bli anerkjent av USA, Israel og andre aktører, bør regjeringserklæringen være ty-

deligere på at man vil innfri disse kravene. I en slik situasjon bør ikke Norge da opprettholde et visst press på partene som skal forhandle fram regjeringserklæringen? Og mer konkret: Bør ikke Regjeringen vente med å forespeile en samlingsregjering full anerkjennelse til innholdet i regjeringserklæringen er klart?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:15:42]: Jeg mener at vi klart har sagt at vi må se en slik regjering komme på plass. Vi må se regjeringss grunnlaget utfolde seg før vi tar vår endelige beslutning. Men vi må sende et signal i en skjør prosess.

Det ble her vist til at vi må vente på hva Kvartetten mener. Nei, Norge venter ikke på hva Kvartetten mener. Vi har frihet til å si det vi ønsker og mener. Vi er ikke låst inne av denne veldig viktige gruppen land, som Kvartetten er.

Så kan man velge å si: Er det godt nok, eller er det ikke godt nok? Jeg velger å si at når man snakker om «honour and agreement», og man viser til tidligere avtaler der partene har gjensidig anerkjennelse og velger å følge et politisk spor og ikke vold, reflekterer det de kravene som vi og det internasjonale samfunnet har stilt. Men vi har også sagt at det er viktig å komme dem i møte, for jeg tror det er mulig med tekstanalyse og fin penn å sitte til siste dag og si at det kommaet og det punktumet er ikke som det skal. Da blir det aldri fred. Da blir det kaos, og da mister vi en ny sjanse, som kanskje kan være skjør, men som vi må gripe.

Siv Jensen (FrP) [12:16:52]: Jeg tror jeg skal velge å humre litt av at utenriksministeren nå forsøker å legge skylden på opposisjonen, all den tid Regjeringen har endret standpunkt fem, seks ganger bare i løpet av tre dager når det gjelder dette spørsmålet. Jeg tror alle skjønner at dette ikke er opposisjonens skyld.

Men jeg vil be utenriksministeren klargjøre denne såkalte nødssituasjonen, for det kan altså bety en ren kamphandling, en situasjon i det sydlige Afghanistan, som SV nå klamrer seg til som begrunnelse for at de har akseptert å sende styrker til Kabul. Hvis denne nødssituasjonen skulle oppstå i Sør-Afghanistan, og Norge blir bedt om å stille opp, stiller vi da opp? Eller gjelder det vetoet som SV utstedte i går?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:17:45]: Hvis det er snakk om å flytte eller omplassere den norske styrken som er bedt om å komme til Kabul, og som kommer til Kabul, har vi sagt at det svaret er nei. Jeg har i dag understreket at hvis det oppstår en akutt nødssituasjon – vi kan bruke lang tid på hypotetiske tilfeller og eksempler på det – der NATO-allierte skulle få behov for hjelp, har Norge som grunnholdning at vi stiller opp i redningsaksjon. Vi hjelper mennesker i nød dersom det trengs.

Jeg kan ikke gå inn i lange spekulasjoner om det. Det gjelder selvfølgelig i hele landet, og det er Regjeringen som må ta beslutningen. Men jeg må bare få lov til å si: Jeg har ikke gitt opposisjonen skyld, men jeg har understreket at opposisjonen ved tre anledninger i dag har gitt

et bilde av hva det vil si å komme til unnsetning, som utelater sentrale fakta, fakta som det er viktig å sende til foreldre, slektninger og venner av norske soldater som nå får inntrykk av at det ikke er et slikt element i oppsettet til NATO. Jeg ser at representanten Jensen humrer fortsatt – jeg gjør ikke det, fordi dette er alvorlig. Flertallet av de norske soldatene er faktisk satt opp nettopp for et slikt oppdrag: å kunne komme andre til unnsetning. Og når det er skapt usikkerhet om det, har jeg ønsket å presisere det, ikke gi opposisjonen annet ansvar enn det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Carl I. Hagen (FrP) [12:19:26]: Utenriksministeren sier at foreldre og nær familie til våre soldater kan være beroliget. Nei, vi foreldre som har sønner som har vært soldater i Afghanistan, som min sønn har vært et par ganger, er ikke beroliget.

Jeg fikk sjokk da jeg hørte statsminister Jens Stoltenberg i går gjøre det klinkende klart at våre nye styrker i Kabul skulle kunne reise nordover og hjelpe norske soldater i nød, men at det var forskjell på å hjelpe våre egne og det å hjelpe andre. Det hørte jeg statsministeren si! Statsministeren er fortsatt utenriksministerens overordnede, og inntil statsministeren gjør det klinkende klart, stoler jeg faktisk ikke på det utenriksministeren nå har forsøkt å si om nødssituasjoner.

Det er ikke bare opposisjonen som i tilfelle har misforstått. En stort sett samlet norsk presse har også misforstått, og store deler av det norske folk, som har fulgt direkte sendinger herfra, har også i tilfelle misforstått. Statsminister Stoltenberg var klinkende klar, og Kristin Halvorsen – som partileder – og andre i SV har sagt at de har veto, og at det ikke kommer på tale under noen omstendigheter å sende soldater til Sør-Afghanistan.

SVs solidaritetsprinsipp er tatt på kornet av tegneren Roar Hagen i VG i dag. Der står det: «Vi skal bare assistere våre egne, og så forventer vi at alle de andre skal assistere oss.» Ikke uvanlig for SV å ha den type solidaritet. Det er skuffende at ikke statsministeren i går gjorde noe annet klinkende klart.

Jeg har lyst til å betro utenriksministeren, og Stortinget med, at da jeg ble spurt av min sønn – og vi som foreldre må gi råd eller komme med synspunkter – om han burde delta i Afghanistan, var én av de grunnleggende faktorer som gjorde at jeg sa jeg syntes han burde, at det var et NATO-engasjement. Jeg visste at hvis den avdeling som min sønn ledet, kom i en akutt nødssituasjon, ville de få hjelp av NATO-allierte fra andre land. Derfor var det et sjokk å høre statsministeren og en del SV-ere i går. Dette er ikke bare et spørsmål om politikk. Det er også et spørsmål om moral og holdning: én for alle, alle for én. Det er Regjeringen og Regjeringens talspersoner, særlig regjeringspartiet Sosialistisk Venstreparti, som her har brettet ut sin solidaritetsmoral for enhver, som vi vil ha et oppgjør med – ved statsministeren.

Så sier utenriksministeren nå at hvis det er en nødssituasjon, skal vi stille opp – men Norge skal konsulteres. La oss komme til virkelighetens verden. Hvis det ringer

en telefon i hovedkvarteret i Stavanger kl. 03 om natten, med anmodning om å sette inn våre styrker et annet sted fordi det er en akutt nødssituasjon og vi må redde soldater fra andre allierte land, skal det da være en regjeringskonferanse dagen etter hvor SV sier at dette må vi forelegge vårt landsstyre, slik at vi kan nok trenge 48 timer? Eller – og det er mitt spørsmål, som jeg vil at statsministeren skal avklare – skal hovedkvarteret i Stavanger ha fullmakt, som de i dag har, til å ta den avgjørelsen, og si, når telefonen kommer, at ja, det er i orden, vi gir direktiver om å sette inn våre soldater for å hjelpe andre i nød? Utenriksministeren bruker ordene «Norge» og «Regjeringen». Denne hypotetiske situasjonen, som alle andre i forsvarssammenhenger, vet man om på forhånd. Da er det avgjørende hvilke fullmakter man har gitt til både løytnanten, kapteinen, obersten, generalen eller til et hovedkvarter. Det er ikke tid til at en regjering skal drøfte det. Regjeringen må drøfte den hypotetiske situasjonen og gi de nødvendige fullmakter. Vil hovedkvarteret få fullmakt til å sende ikke bare de vernepliktige, som vel har den jobben, men også våre spesialstyrker, som er langt bedre trent, til unnsetning for andre lands styrker i en ekstremisituasjon, uavhengig av hvor i Afghanistan den foreligger? Vil en slik fullmakt bli gitt? Jeg håper statsministeren raskest mulig kan avklare det.

Marit Nybakk (A) [12:25:04]: Jeg skal ikke være fullt så dramatisk som forrige taler.

Jeg vil bare understreke helt innledningsvis det som utenriksministeren gjorde klart flere ganger i sitt innlegg og i replikkordskiftet, at den styrken som nå sendes til Kabul, skal være i Kabul. Den skal altså ikke stasjoneres andre steder, og vi skal ikke flytte styrker andre steder. Det utelukker imidlertid ikke at dersom det oppstår et akutt behov for en redningsaksjon, og la meg gjenta det, hvis styrker blir angrepet, hvis våre allierte blir angrepet og det oppstår akutte behov for en redningsaksjon, stiller vi selvsagt opp. Det gjelder uansett hvilke lands styrker det er snakk om. Jeg tror faktisk utenriksministeren uttrykte det slik at vi hjelper naturligvis «mennesker i nød». Den type konkrete situasjoner som Carl I. Hagen tok opp, løser man jo når de oppstår.

Så vil jeg understreke at verdenssamfunnet har et ansvar for å sikre både stabilitet og utvikling i Afghanistan, som har vært herjet både av kriger og av Talibans terrorregime. Norge må være pådriver i arbeidet med å få koordinert langsiktig bistand med prosjekter som gir synlige resultater og bedrer folks levestandard og livsvilkår. Det kan det hende at også opposisjonen bør være litt mer oppmerksom på. Dette må også gjøres på en måte som styrker den afghanske regjeringens autoritet og troverdighet. Vi må vektlegge både institusjonsbygging, skoler, velferd og ikke minst kvinnerettede tiltak. Taliban ødela i sin tid grunnlaget for all utvikling av kvinnenens muligheter. Fortsatt har afghanske kvinner det verre enn før Taliban. Her må sikkerhetsresolusjon 1325 aktivt brukes, som også Ågot Valle understreket.

Utvikling er også avhengig av sikkerhet og stabilitet. At Norge nå sender denne spesialstyrkeavdelingen for å

sikre Kabul-området, representerer en viktig del av det totale engasjementet vårt i Afghanistan. Målsettingen for Taliban er selvfølgelig å rokke ved regjeringens kontroll, regjeringens autoritet og regjeringens troverdighet. En destabilisering av hovedstadsområdet er en del av en slik strategi. Vi bidrar både ved vårt nærvær på flyplassen i Kabul og ved å sende det nye styrkebidraget. Vi bidrar til at folk kan føle seg tryggere, slik at også utbygging av infrastruktur og utviklingsprosjekter kan fortsette.

Så skal vi være oppmerksom på at hovedstadsområdet oppfattes nå av NATO som særlig sårbart. Vi er en del av den alliansen som har gjort disse vurderingene. De soldatene vi sender, som representerer flotte norske unge menn og kvinner i Forsvaret, sender vi innenfor det mandatet som Soria Moria-erklæringen har gitt denne regjeringen. Vi bidrar til utvikling i Afghanistan både sivilt og ved å sikre lov og orden. Og så la meg legge til én ting, som jeg har sagt fra denne talerstolen før ved ulike korsveier hvor vi har behandlet internasjonale operasjoner: Når Det norske stortinget sender styrker ut i internasjonale operasjoner – og det er et samstemmig storting som gjør det nå – da skal de vite at vi står bak dem. Det går ikke an å være politikere og si: Ja, vi sender nå styrker, men dessverre, hvis det skjer noe som vi ikke liker, står vi ikke bak dem. Det går ikke an. Vi skal stå bak de unge menneskene vi sender ut i internasjonale operasjoner, enten det er til Afghanistan eller, hvis vi vil måtte komme til å sende styrker til et område som kanskje er mye vanskeligere, til Sudan.

Så la meg veldig kort understreke helt til slutt noe helt annet som ingen har vært inne på før i dag, men som utenriksministeren nevnte i redegjørelsen, nemlig spørsmålet om atomnedrustning og ikke-spredning. Jeg regner med at vi kommer tilbake til det ved en annen anledning. Men la meg vise til at i en publikasjon som NUPI kom med for noen måneder siden, slås det rett og slett fast at atomnedrustningen står bom stille. Det er ingen bevegelse. Desto viktigere er det norske initiativet fra 2005, etter total fiasko og tilnærmet sammenbrudd på tilsynskonferansen for ikkespredningsavtalen samme år. Etter anmodning fra FNs generalsekretær samlet Norge seks andre land. Dette er et initiativ som krever et møysommelig arbeid. Det tar tid. Men både den forrige regjeringen og den nåværende regjeringen gjør her en kjempejobb – og det håper jeg Regjeringen fortsetter med.

Finn Martin Vallersnes (H) [12:30:32]: Rent innledningsvis er jeg jo enig med representanten Nybakk i at de styrkene vi sender ut, fortjener at vi står enstemmig bak dem, slik som vedtaket har vært i denne siste saken. Men jeg synes nok også at de i høyeste grad fortjener et klart mandat og klare engasjementsregler, og det er altså det vi etterlyser.

I sin redegjørelse var utenriksministeren så vidt innom WTO og sa at det var lite nytt å melde. Men det var tydelige politiske signaler om å komme i gang, og Norge vil støtte at så skjer. Jeg har lyst til å knytte noen få kommentarer til WTO. At Doha-forhandlingene har strandet, er ille for Norge, men det er verst for u-landene. Før eller siden vil forhandlingene komme i gang på ny, og da er det

åpenbart at landene i den tredje verden vil opptre enda mer koordinert enn før. Og hvorfor det? Jo, fordi de har problemer med gjennombrudd innen landbruk og de kravene de har der. Det synes jo da åpenbart at til syvende og sist vil vi måtte komme til å tilpasse oss, enten dette skjer i siste liten før amerikanernes forhandlingsmandat ebber ut til sommeren, eller på et senere tidspunkt. Det vil bety innrømmelser på jordbrukssektoren, men oppsving for handel og eksport, som også vil omfatte tjenester, f.eks. skipsfart, tele, IT og finans.

Innrømmelser innen defensive interesser på landbrukssektoren kan bety et mer EU-tilpasset landbruk, mindre støtte til produksjon, mer støtte pr. bruk, og en betydelig raskere omstilling enn vi har vært vant til tidligere.

Fra Høyres side er vi innstilt på å gi innrømmelser for å fremme våre offensive handelsinteresser. Vi eksporterte i 2005 fisk til 150 land til en verdi av neste 32 milliarder kr – med EU som det største markedet. Kina og Russland vokser, og nå ser vi også endelig tegn til at USA vil revurdere tollene fra 1989 med 20 pst. på norsk fersk laks. Den gangen var markedsandelen 60 pst. I dag er den 5 pst. Uten internasjonale spilleregler blir det vanskelig for oss. Det vi forventer nå, er at Regjeringen presenterer et samordnet opplegg for hvordan vi syr sammen våre offensive og defensive interesser, og hvordan vi da på den ene siden vil møte utfordringene og omstillingene på de defensive feltene og på den annen side vil utnytte de mulighetene vi kan se på de offensive områdene.

Skal Norge bidra til å få forhandlingene videre og i havn, må vi også videreutvikle vår egen forhandlingsposisjon. Her venter vi på å se hva Regjeringen vil, og ikke minst hva den evner.

Så til Midtøsten. Flere har vært inne på Mekka-avtalen som et positivt skritt i Midtøsten. Begge palestinske parter har her tatt et skritt sammen, vekk fra den avgrunnen som de holdt på å dra hverandre ned i. Jeg er enig med utenriksministeren i at tunge giverland kan ha en viss innflytelse i å få et stykke papir til å bli praktisk politikk. Men jeg er uenig i utenriksministerens analyse av at Hamas uten reservasjon har forpliktet seg til alle avtaler som PLO har inngått, og dermed møtt Kvartetens tre krav om ikke-vold, godkjenning av Israel og aksept av tidligere inngåtte avtaler.

FN, EU og USA har ikke vært enig i dette så langt. En kan undres på hva som fikk utenriksministeren til å gå noe lenger i Hamas retning enn noen annen vestlig regjering. Jeg håper det var en grundig analyse av folkerett og palestinsk politikk, og ikke en grundig analyse av den norske venstresidens indremedisinske behov for tiden. Jeg hører utenriksministeren sier i dag at Norge ikke er låst inne av Kvartetten. Det er for så vidt riktig, men som formann for giverlandsgruppen skal Norge være samlende, og det er vel neppe et nyttig trekk å komme i utakt med Kvartetten før en har konkludert.

Uansett avtaler kommer man ikke forbi det grunnleggende problemet, nemlig manglende anerkjennelse mellom partene. Det holder ikke å vise til en asymmetrisk anerkjennelse fra 1993. Min oppfordring til Regjeringen er å bidra til at den nye palestinske samlingsregjeringen

og Israel kommer med en ny og uttrykkelig gjensidig anerkjennelse av hverandre som folk, med rett til selvstendig stat. Uten en slik grunnmur er det vanskelig å se for seg at noen politiske avtaler eller prosesser kan bygges. Da vil det fra palestinsk side være viktig med en entydig regjeringserklæring.

For vår del vil det da være viktig at gjenopprettelse av kontakt og økonomisk støtte fases inn til riktig tid, at man får politiske innrømmelser som fører til belønning i form av bedret økonomi, som vil føre til bedre forhold for befolkningen, og som i sin tur forhåpentligvis vil legge press på den politiske ledelsen til å ta nye initiativ for sluttforhandlingene som vi ønsker å komme videre med. Klarer en dette, er det fordi en har maktet å gi de moderate kreftene overtaket i de harde interne forhandlingene, og nettopp det å stimulere de moderate reformvillige kreftene i mange av disse muslimske landene er vel kanskje et underutviklet spor i Vestens politikk overfor regionen.

Høyre håper Regjeringen vil gi seg nødvendig tid i den israelsk-palestinske konflikten. Det er fristende å være i forkant av prosessen, men resultatene er viktigere enn egenmarkeringene.

Sigvald Oppbøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Bjørn Jacobsen (SV) [12:36:17]: Det undrar meg at eg som SV-ar må forklare opposisjonen korleis NATO faktisk fungerer, for i dagens debatt har det lege ein implikasjon, ein litt uttalt tvil om korleis NATO fungerer. Det kan verke som om opposisjonen trur at NATO ber Noreg om å få styrkar til Kabul, men det ein eigentleg har tenkt, er å få dei i sør. Det ein då indikerer, er at det ikkje er behov for desse styrkane i Kabul. Eg skulle gjerne ha ønskt at det ikkje hadde vore behov for dei i Kabul, men dessverre har fire–fem års militært nærvær vist at det framleis er nødvendig. Vi har vore i Kabul før, riktignok i ein sektor sentralt i byen, men vi har ikkje lykkast enno. Vi har ikkje kome i mål.

Men kvifor kjører opposisjonen så hardt i forhold til å tru at NATO spør om noko som dei ikkje har behov for? Det undrar eg meg verkeleg på. Så spør ein vidare: Viss ein nødssituasjon skulle oppstå, er det då sånn at Regjeringa vil nekte nokon å drive ein redningsaksjon? Sjølv sagt er det ikkje sånn.

Så må vi vere klar over at i fjor fekk NATO tre gonger nei frå Noreg. To var politiske, eit var direkte frå FOHK, ved Jan Reksten, som også representanten Hagen var inne på tidlegare debatten. Grunngevinga frå Reksten var at det ikkje var militært forsvarleg å flytte våre styrkar i nord, til sør. Ingen må vere i tvil om at det finst både politiske og militære grunnar som ein – situasjonsbestemt – heile tida må ha i bakhovudet. Det er ikkje slik at NATO ber om hjelp, har styrken i Kabul i tre veker og så seier: Æda bæda, vi skulle eigentleg ha dei til sør. Så useriøs er ikkje NATO. Eg vil be opposisjonen om å merke seg det.

Utenriksministeren var innoom fleire tema i si utgreiing. Eit av dei, som eg opplevde som det mest interessante, var koplinga mellom energi og klima. Eg vil dra det

endå vidare og sjå på kva konsekvensar det får for tryggleiken i Noreg. Det tydelegaste signal vi no får frå USA, er at den neoliberale perioden der begynner å ebbe ut. Vi ser at vi kanskje har fått ei «irakifisering» av Afghanistan. Men det verkar som om denne perioden ebbar ut, spesielt artikulert gjennom Hillary Clinton, som i sin dialog med det amerikanske folket heilt tydeleg og klart seier: Vi må prøve å komme oss ut av Irak. Vi må prøve å få slutt på at USA er avhengig av utanlandsk olje. Kva ligg det i dette? Jo, det same som når Europaparlamentet seier at vi må få opp alternative energikjelder. Sjølv sagt er Noreg ein føreseieleg leverandør av energi, men vi må også gjere noko sjølve. Vi veit at mykje av denne debatten har gått på kva Russland har gjort mot t.d. Ukraina, der ein har brukt energi som eit politisk maktmiddel. Dette er ein situasjon som vi skal sjå for oss at det kan bli fleire av. Vi skal passe oss for at vi blir pressa til å ta ut fleire oljeekvivalentar enn vi kanskje sjølve ønskjer ut frå miljøsmy.

Best kjend for dette er tidlegare statsminister Kåre Willoch, som sjølv sagt ikkje ville ta opp så mange oljeekvivalentar, for han såg kva slags konsekvensar det ville få for offentlege budsjett. Dei ville gå rett opp. Han fekk jo rett! Etterpå har vi fått eit parti, ein politikar som har artikulert nettopp dette: Vi har pengar, lat oss gje dei til folket. Lat oss ta opp endå fleire oljeekvivalentar. Det som den tidlegare Høgre-leiaren også har sett i ettertid, etter at han var statsminister, er at det kan skape enorme miljøproblem viss vi har for høg takt og ikkje forvaltar desse ressursane på ein god måte i forhold til klimautfordringa. Dette trur eg berre kjem til å bli meir og meir aktuelt. Vi såg det sist i Riga-møtet – det blei diskutert der. Klima og energi vil vi måtte diskutere meir. Noreg vil vere veldig aktuell her, i og med at vi sit på dei enorme ressursane.

Til slutt: Det som forundrar meg mest, er at eg som SV-ar må bringe hit til salen det faktumet at det er mange debattar i NATO. NATO er ikkje nokon statisk organisasjon. NATO har massevis av debattar gåande. Ikkje minst vil eg understreke den siste dei hadde, i Sevilla, om nettopp kva NRF – NATO Response Force skal brukast til: Jo, sjølv sagt det første og beste militære credoet, nemleg det å få fram fridom frå frykt. Det gjeld i like stor grad sivile som soldatar.

Ola T. Lånke (KrF) [12:41:46]: Utenriksminister Gahr Støre uttrykte i sin grundige og mangefasetterte redegjørelse «uro over at så mange andre dagsordener kommer i skyggen av flomlyset på terror». Det er vanskelig å si seg uenig i et slikt utsagn.

Ministeren viet mye av sitt innlegg til noen sentrale konfliktråder. Jeg merket meg også at han pekte på noen viktige fellesnevner for disse konfliktrådene, deriblant behovet for å skape dialog og engasjement. Det er avgjørende viktig at vi aldri gir opp troen på dialogen og engasjementet som de egentlige våpnene i utenrikspolitikken.

Konflikten i Afghanistan har naturlig nok fått stor oppmerksomhet. Utenriksministeren gikk imidlertid også videre og tegnet et «belte av relaterte enkeltkonflikter», som han uttrykte det – fra Afghanistan via Midt-Østen til Afri-

kas Horn. Det finnes også andre konfliktbelter, og også jeg føler behov for å trekke fram et konfliktområde som geografisk ligger i den motsatte retningen, nemlig konfliktlinjen mellom atommaktene Pakistan og India. Midt i denne konfliktlinjen ligger Kashmir som en tikkende bombe. Og jeg er veldig glad for at utenriksministeren i sitt innlegg kommenterte dette som svar på spørsmål fra min partileder, Dagfinn Høybråten. Om en kan tale om en konflikt som har havnet i «skyggen av flomlyset», for å bruke utenriksministerens ord, så er det denne. Tidligere president Bill Clinton kalte konfliktområdet Kashmir «verdens farligste område». Det sier seg selv at denne konflikten igjen bør påkalle både vår og det øvrige Europas oppmerksomhet.

Nylig leste vi et intervju i Aftenposten med den kjente britiske toppeksperter på forsvarspolitik, Chris Donnelly. Eksperten trakk i intervjuet opp en linje som gikk fra Middelhavets kyst til grensen av India. Denne karakteriserte han som den regionen som «er den fremste leverandør av usikkerhet i dagens verden». Sterkest fremhevet han behovet for stabilisering i Pakistan for å hindre at landet bryter sammen eller overtas av ekstremistiske makthavere. Kashmir ble ikke nevnt spesielt, men vi vet, som Støre også understreket, at her ligger det et uløst problem som verdenssamfunnet snarlig må bidra til å finne en løsning på.

Historien om Kashmir er en historie om splittelse av folk og familier, om overgrep, naturkatastrofer, fattigdom, og ufattelige lidelser. For kort tid siden besøkte den sentrale kashmirske politiker Mirwaiz Omar Farooq Stortinget og etterlot sterke inntrykk av nødvendigheten av å øke trykket på myndighetene, særlig de indiske, for å få fremme en effektiv dialog som kan bidra til en løsning i området.

Hvis Norge gjennom de kanaler som finnes, kan bidra til å holde trykket oppe slik at dialogen mellom de to atommaktene blir konstruktiv, vil vi ikke bare bidra til å lette byrdene for de millioner mennesker som lever der, men også bidra til stabilitet i et uhyre farlig konflikthjørne.

Konflikten mellom Pakistan og India representerer en rekke utfordringer. En av dem er også energiunderskuddet i regionen. Diskusjonene rundt en gassledning gjennom Pakistan til India har pekt på at energi også kan tvinge motparter til samarbeid. Dette bringer meg til mitt andre anliggende: Utenriksminister Støre nevnte at energiforsyning og energisikkerhet står sentralt i internasjonale forbindelser. Det er hevet over tvil at også Norge vil måtte foreta viktige veivalg i tiden som kommer om vi vil være med som bidragsyter til en bærekraftig framtid.

Energi er kilde til bitre konflikter, men kan også skape sterke allianser. Nylig ble det lagt fram en rapport utarbeidet av kjente forskere ved Handelshøyskolen BI på oppdrag fra NHO med tittelen: «Fremtidsbilder 2030» for Norge i en global verden. «Formålet er å gi perspektiv til viktige langsiktige beslutninger som vårt samfunn må ta fremover.»

Det er ikke tid for et dyddykk, men i rapporten pekes det bl.a. på det vi visste, at rikdom og lykke ikke er pro-

porjonale størrelser. Målinger av BNP pr. capita er et misvisende suksesskriterium bl.a. fordi penger som er skjevfordelt, har mindre verdi enn samme mengde penger som er jevnt fordelt.

Humankapitalen, vår klart viktigste ressurs, styrkes ikke primært av økt tilførsel av penger. Den må styrkes og motiveres gjennom andre verdier. I en globalisert verden må vi være konkurransedyktige for å beholde og tiltrekke oss denne attraktive ressursen.

Statoil la nettopp fram et rekordresultat, men skår i gleden aktualiserer debatten om våre veivalg. Oljeutvinning blir stadig dyrere, klimaet blir varmere og internasjonal oljevirkosomhet reiser etiske spørsmål. Den oppvoksende generasjon vil oppleve et Norge uten eksport av olje.

Hva skal vi eksportere? Den nevnte rapporten peker på klimateknologi. Miljøteknologi og fornybar energi kan bli blant våre fremste konkurransefortrinn. Valg av riktige verdier kan gi oss konkurransedyktighet, internasjonal innflytelse og være fredsskapende. Det kreves imidlertid et strategisk veivalg nå, langsiktig tenkning for målrettet å foredle vår humankapital og våre øvrige ressurser med tanke på en bærekraftig framtid.

Odd Einar Dørum (V) [12:47:11]: Jeg skal kaste ut-
over to geopolitiske blikk, og de henger ikke uten videre sammen.

Det første geopolitiske blikket går videre fra der representanten Lånke var. Nabolandet til Afghanistan når vi drar østover, er Pakistan. Mellom Pakistan og India ligger Kashmir. Det er to atommakter, som utenriksministeren var inne på, som er inne i en dialog. Jeg vil bare understreke det samme som representanten Lånke tok opp, at den dialogen, for å si det med et understatement, er viktig. Man sa i sin tid når det gjaldt Sovjetunionen og USA, at når alarmen gikk, hadde man 15 minutter å tenke på. Minuttene som går mellom New Dehli og hovedstaden i Pakistan, er atskillig færre. Det er klart at kruttønnene vi her står overfor, er betydelige. Jeg tror ikke Norge kan trylle, jeg tror ikke Norge kan være noe moralsk verdenspoliti, men der vi kan bidra på en måte for å lette trykket, vil jeg oppfordre til at det skjer. Jeg oppfattet det slik at utenriksministeren etterlot refleksjoner over det.

Det andre geopolitiske perspektivet er nordområdene. Her savner jeg rett og slett i utenriksministerens redegjørelse den geopolitiske vurderingen fra Regjeringens side. Jeg oppfatter det slik, på vegne av Venstre, at endringen i den geopolitiske situasjonen i nord vil spille en betydelig rolle for forståelsen av muligheten og utfordringene vi står overfor. Det betyr også mye for Regjeringens mål om å gjøre Barentshavet til et samarbeidets hav.

Vi kan vel konstatere at situasjonen var én under den kalde krigen, men vi kan ikke la være å legge merke til i dag at selv om vi har hatt en samarbeidsånd, ser det ut som om noe av den er begynt å bli preget av et press i retning av å ta ut naturressurser, spesielt antatt store energireserver og marine ressurser. Den situasjonen stiller oss overfor veldig store utfordringer. Jeg er av dem som mener, og Venstre mener det, at norske krav knyttet til suvereni-

teten i fiskevernsonen rundt Svalbard og delelinjen sett i forhold til Russland i Barentshavet, bygger på et solid folkerettslig grunnlag. Derfor har også Venstre det utgangspunktet at Norge ikke skal ha et syn som bygger på ressursnasjonalisme, men på prinsippet om at det er nærmeste kyststat som er best egnet til å etablere og forvalte bærekraftige ressursforvaltningsregimer.

Det er også slik at Norge ved hjelp av havretten har fått avklart jurisdiksjonsspørsmålet i den vestlige delen av nordområdene. I områdene opp mot Nordpolen er vi en del av en bred og velordnet multilateral prosess i regi av FNs kontinentalsokkelkonvensjon. Vi vil få, bokstavelig talt, utfordringer når isen smelter og det blir mer hav – bare for å bruke det bildet.

Så vet vi alle sammen at så langt har ikke folkeretten virket på løsninger som gjenstår, f.eks. rundt Svalbard og i forhold til Russland, i Barentshavet. Jeg vet at Regjeringen er opptatt av spørsmålene, jeg ønsker bare å nevne disse dimensjonene.

Jeg har tidligere understreket fra denne talerstol at det er svært viktig for vår posisjon i nord at vi oppdaterer og holder stort trykk på vår rettsvitenskapelige satsing. Det var den innsatsen fra norsk side som for 30 år siden gav oss en betydelig posisjon over de store havområdene. Det er viktig å bygge på den tradisjonen, fornye den og holde kraftig tak på den, fordi den betyr noe for havrett, for forvaltningsregimer og for miljøutfordringer.

Når det gjelder situasjonen i nord, støtter Venstre Regjeringens politikk med tanke på alle tiltak for å styrke suverenitetshevdelsen og alle kapasiteter som bygges for å håndheve norske forvaltnings- og kontrollregimer i nordområdene. Jeg vil bare kort understreke at det også betyr noe for vårt forsvar, ikke bare det vi har i lufta og det vi har på sjøen, men også det landforsvaret vi har.

Jeg er av den oppfatning at vi i forhold til den russiske føderasjon skal velge en samarbeidslinje, men det skal også være fasthet i samarbeidslinjen. Ingen må på noe tidspunkt oppleve oss som naive. Jeg legger uten videre til grunn at den analysen som nå bl.a. Forsvarets forskningsinstitutt har lagt fram som sin vurdering av forholdene i den russiske føderasjon, inngår i de vurderinger som Regjeringen nå foretar når den fører videre sin nordområdestrategi, og at man nøye analyserer de scenarier som her er lagt fram. Jeg er klar over at de scenarioene er laget i forbindelse med forsvarspolitiske utredninger som pågår i regjeringsapparatet, men jeg vil understreke viktigheten av at når tunge fagmiljøer reiser de problemstillinger som de her har gjort, legger jeg til grunn at det blir tatt alvorlig.

Så vil jeg avslutningsvis understreke, som også andre representanter har gjort, at vi har en unik mulighet til å spille på samarbeidsfora i nord. Det gjelder Arktisk Råd, det gjelder Nordisk Råd med Dagfinn Høybråten som president, og det gjelder også det samspillet vi kan ha med EU. Det er mitt inntrykk at Regjeringen ønsker å spille på det, og Venstre ønsker gjerne å bidra til det.

Jeg vil be om, selv om Arktisk Råd kanskje har vært sovende på mange måter, at man i hvert fall vurderer det og bruker det for alt det er verdt, fordi man her har en unik

mulighet til å bygge kontakt mellom de nordiske land, USA, Canada og den russiske føderasjonen.

Dette var noen geopolitiske refleksjoner i en verden som er trøblete – fra en representant som gjerne vil tenke reflekterende tanker, til en statsråd som har vist evnen til å tore gjøre det samme.

Hill-Marta Solberg (A) [12:52:43]: Innledningsvis vil jeg tillate meg å gi utenriksministeren ros for en god og grundig redegjørelse, som han holdt for Stortinget for to dager siden. Debatten etter redegjørelsen her i dag har vært dominert av det faktum at Norge har svart ja på NATOs forespørsel om å sende en styrke på om lag 150 soldater til Kabul-regionen. Jeg konstaterer at det er bred politisk støtte til denne beslutningen.

Det er forståelig at beslutningen om å sende spesialstyrker til Afghanistan blir debattert, men også andre viktige sider ved redegjørelsen fortjener oppmerksomhet i dagens debatt.

Før jeg går over til andre temaer, vil jeg likevel gi en kommentar til sitater fra gårdsdagens spørretime da statsministeren var til stede, som er anvendt i debatten. Hvis hensikten med sitatene er å få fram hva statsministeren faktisk sa, er det viktig å sitere helhetlig. For helhetens skyld tillater jeg meg da å tilføye følgende sitat, som var statsministerens svar på spørsmål om hva man gjør i en gitt krisesituasjon:

«For det første har vi jo en innsatsstyrke, som det heter, i nord, som jo nettopp skal settes inn som unnsetning hvis det oppstår problemer, enten for norske styrker andre steder i området eller for andre lands styrker.»

Utviklingen i Midtøsten er inne i en avgjørende tid. Muligheten for en palestinsk samlingsregjering er til stede. President Abbas' bestrebelser for å trekke Hamas med i et regjeringssamarbeid som bygger på inngåtte avtaler, kan nå lykkes. Det fortjener det hardt prøvede palestinske folk. Nå er det viktig at verdenssamfunnet støtter opp om denne skjøre prosessen, slik den norske regjeringen har signalisert. En samlingsregjering på palestinsk side kan gi håp om igjen å få i gang forhandlingene mellom Israel og palestinerne. Ingen har noensinne kunnet peke på andre veier ut av dette enn forhandlingsveien.

Regjeringens økte satsing på nordområdene har fokusert sterkt på mulighetene, ikke på begrensningene, i nord. Nærvær, aktivitet og kunnskap er nøkkelord i Regjeringens nordområdesatsing. Energi er en av de sterke drivkreftene for utvikling i nord, men satsingen i nordområdene skal være mye mer enn petroleumsvirksomhet. Det må også dreie seg om annen næringsvirksomhet, om miljø- og klimaspørsmål ikke minst, om kultur-, helse- og utdanningssamarbeid. Nordområdepolitikken skal sette menneskene i fokus. Bedre økonomisk, sosial og kulturell utvikling må gi positive bidrag levekårsmessig til menneskene som bor i de nordlige områdene.

Norges forhold til Russland utvikler seg langs mange kontaktflater. Antall passeringer ved grensestasjonen ved Storskog i Finnmark kan være én illustrasjon på dette. Passeringene har økt fra ca. 8 000 i 1990 til 106 000 i

2006. Handels- og næringsvirksomheten mellom våre to land vokser. Russiske fisketrålere blir vedlikeholdt ved verft i Kirkenes. Stadig flere norske næringsaktører etablerer seg i Nordvest-Russland. Økende kontakt er positivt og kan være viktige bidrag til en skrittvis reduksjon av den formidable velferdskløften vi har i nord. Både økonomisk, sosialt og helsemessig er levekårene dramatisk forskjellige i Nordvest-Russland sett i forhold til Norge.

Samtidig som vårt forhold til Russland er inne i en positiv utvikling gjennom brede kontakter, ser vi kritikkverdige forhold utvikle seg i det russiske samfunnet – det være seg i spørsmål om presse- og organisasjonsfrihet og forholdene i retts- og fengselsvesenet, for å nevne noe. Dette er forhold vi ikke skal unnlate å ta opp med russiske myndigheter.

Norge skal være en konstruktiv partner overfor Russland. Vi skal samarbeide med Russland om fiskeriforvaltning, om atomoppyrdding og om petroleum. Det haster med å få på plass bedre overvåkning av fisket i Barentshavet og skipstrafikken langs norskekysten.

Det er ikke tvil om at vi ser endringer i verdens klima. I går kunne vi lese om at Svalbard har brutt varmerekorde tre år å rad. Nettopp de arktiske strøk vil rammes spesielt av kommende klimaendringer. Forskere mener at temperaturøkningene i Arktis kan bli det dobbelte av den globale gjennomsnittsøkningen. Det vil påvirke miljø, bosetting og urfolks levekår i disse områdene. En norsk ambisjon må uten tvil være å være en ledende nasjon innenfor forskning, innenfor klima og innenfor miljøforskning i polare strøk. Vi har en stolt tradisjon i disse områdene, som vi må ha som ambisjon å bære videre.

Per Ove Width (FrP) [12:58:02]: Fremskrittspartiet er godt fornøyd med at Regjeringen nå endelig har valgt å imøtekomme NATOs forespørsel om å sende spesialsoldater til Afghanistan. Når NATO spør etter styrkebidrag, er det naturligvis på grunnlag av et helt klart behov – og denne gang altså i Kabul-regionen.

Fremskrittspartiet er som sagt godt fornøyd med at Regjeringen denne gangen har etterkommet anmodningen. Det som imidlertid forundrer oss, er at Regjeringen bare for noen få måneder siden ikke kunne etterkomme NATOs forespørsel, da NATO hadde stort behov for styrker til Sør-Afghanistan. Nå sa riktignok SVs leder i går på TV at dette var en mellomløsning. Det var en merkelig uttalelse som jeg ville sette pris på om utenriksministeren kunne utdype nærmere.

NATO bygger sin allianse på solidaritet og lojalitet overfor sine allierte. I en forsvarsallianse er det helt avgjørende at de inkluderte støtter opp om de kollektive forsvarstankene. Norge bygger sitt forsvar nettopp på forvissningen om at våre allierte i NATO stiller opp dersom Norge har behov for alliert støtte i tilfelle krise eller krig.

Det norske forsvaret reflekterer i stor grad det som skjer i NATO. I de senere år har Forsvaret hatt sterk fokusering på å utdanne soldater og annet mannskap for å møte de utfordringer NATOs nye doktriner medfører. Norske soldater har gjennom mange år fått erfaring fra ulike konfliktområder og tjenester. Norsk utenriks-

sikkerhetspolitikk har generelt vært relativt unison. Norske soldater har alltid hatt et samlet storting i ryggen når de har blitt sendt ut av landet for å delta i ulike militære operasjoner, under ulike kommando og i ulike allianser og koalisisjoner – selv om SV i ettertid har skapt usikkerhet om styrkenes behov. Dette har helt klart undergravet styrkenes mandat, noe de også har gitt uttrykk for, og er av soldatene blitt oppfattet som at deres innsats ikke er blitt satt pris på. Slikt virker selvsagt demotiverende.

Fremskrittspartiet er svært opptatt av at norske soldater skal forstå at det er et solid forankret mandat som ligger til grunn for avgjørelsen om å sende dem ut av landet for å løse militære oppdrag. Videre er det viktig at mandatet for oppdraget er klart før avreise. Slik det har fremkommet i media og i denne sal denne uken, virker det som om det internt i Regjeringen ikke er klart hva slags mandat og politisk MoU som ligger til grunn for NATOs mulige disponering av de norske spesialsoldatene. At det er intern uenighet i Regjeringen om dette kan vanskeliggjøre de aktuelle soldaters situasjon. Det er avgjørende at mandat og andre bestemmelser er klargjort før soldatene reiser, slik at soldatene har et tydelig rammeverk å forholde seg til.

Når det gjelder statsministerens uttalelse i denne sal om at norske soldater ikke skal kunne disponeres av NATO i tilfelle krisesituasjoner utenfor Kabul, er det høyst oppsiktsvekkende. Som tidligere nevnt bygger NATO sin koalisjon på prinsippet om at et angrep på én partner er et angrep på alliansen. Det er derfor svært uheldig at statsministeren uttaler at norske styrker ikke skal stille opp for å hjelpe allierte i krisesituasjoner hvor som helst – unntatt de norske da. Dette er en type uttalelse som vel må vekke oppsikt i NATO-kretser. Denne uttalelsen står også i kontrast til utenriksministerens redegjørelse i Stortinget, hvor han sa at styrkebidraget ville bli stasjonert i Kabul-regionen, og ikke noe om at de ikke kunne disponeres andre steder i Afghanistan etter behov.

Forsvarsministeren fastslo også på direktesendte TV-nyheter at de norske styrkene ikke ville bli pålagt spesielle begrensninger. Det måtte da forstås slik at styrkene kunne disponeres etter behov fra øverstkommanderende også i Syd-Afghanistan. Denne forståelsen har også representanten for NATOs generalsekretær uttrykt i uttalelser på TV flere ganger. Det har i det hele tatt vært servert en særdeles rotete og uoversiktlig fremstilling av de norske styrkenes mandat i denne saken. Det er av mange åpenbare årsaker særdeles viktig at mandatet til de norske styrkene denne gang er klinkende klart, og det forventes fra Fremskrittspartiets side at Regjeringen snarest ordner opp i dette. Personellet har krav på å vite hva de går til, med Stortingets fulle tillit.

Jan Petersen (H) [13:02:56]: Jeg må si det er med en viss undring jeg har fulgt med de tre siste dagene på Regjeringens åpenbart manglende evne til å forstå at i hovedsak er det de selv som har rotet tingene til. Grunnen til at opposisjonen har reist mange spørsmål, er ikke minst hva statsministeren sa i går – og da er sitatet et annet enn det som Arbeiderpartiets parlamentariske leder gav. Det han sa, var bl.a.:

«Hvis det f.eks. oppstår problemer med norske styrker i Meymaneh, er det klart at det stiller seg annerledes enn om det oppstår problemer i sør.»

Er det rart at opposisjonen reagerer? Og er det rart at vi reagerer når vi hører alle de forskjellige versjoner som forskjellige SV-ere gav i debattene i går? Når det har blitt så mye uklarheter om dette, skyldes det ikke minst at redegjørelsen selv var uhyre knapp på dette området – en eller et par setninger. Det har vært nødvendig for opposisjonen gjennom stadige spørsmål å forsøke å få greie på hva det er man mener, og hva man ikke mener. Og det er altså bare gradvis kommet frem.

Nå oppfattet jeg det slik, etter å ha hørt på utenriksministeren i dag, at han på mange måter irectsetter statsministeren slik han fremstod i spontanspørretimen i går, og det er bra.

En av grunnene til at vi også reiser spørsmål, er at det som har vært opposisjonens anliggende, på mange måter er vel formulert av utenriksministeren ved tidligere anledninger. Jeg synes f.eks. det han sa i Stortinget 24. oktober i fjor, var meget klokt. Der sa han følgende:

«Norge setter heller ingen begrensninger i den type bidrag vi kan stille. Dette gjelder også en eventuell framtidig innsettelse av norske spesialstyrker.»

Meget klokt sagt.

I NATOs råd for mindre enn tre uker siden ble følgende sagt: Vi har ingen formelle begrensninger, og vi vil tilpasse vårt nærvær for å være så nyttige som mulig.

Og videre: Vi må fortsette å være militært forberedt på å takle opprørere, uansett hvor de er.

Meget riktig, meget klokt sagt. Og dette kunne ha samlet et bredt flertall.

Det er jo en ærlig sak å bli nedstemt, og det er en ærlig sak å ombestemme seg, men kanskje litt større åpenhet om det fra Regjeringens side hadde vært riktig. Men jeg støtter fullt ut utenriksministeren i hans versjon opp til for ca. to uker siden. Jeg synes dette var riktig og klokt sagt, og dette ville gitt uttrykk for Stortingets brede oppfatning slik den er. Og da er det kanskje ikke opposisjonen som først og fremst skal komme med irectsettelsene. Kanskje Regjeringen ville økt sin troverdighet hvis de rett og slett hadde innrømmet hvordan det er. Da jeg begynte som ordfører for mange år siden, gav min forgjenger meg følgende råd: Hvis du lurer på hva du skal si om en sak, så bør du overveie å si det som det er. Det er et råd jeg vil gi videre.

Ellers har jeg lyst til å si følgende om den sivile bistanden til Afghanistan: Jeg er glad for at utenriksministeren har tatt opp igjen dette spørsmålet med slik kraft som han har gjort, og jeg har gitt ham ros for det. Men når man hører på SV, får man inntrykk av at det nærmest er en ny dagsorden. Da vi hørte utviklingsminister Solheim her i Stortinget for et par måneder siden, fikk man nærmest inntrykk av at han nå gledesstrålende kunne fortelle om en ny erkjennelse han hadde kommet til før noen andre. Realiteten er at det er jo slik vi begynte. Det var det hele Afghanistan-engasjementet var fokusert på i de første årene, gjennom Bonn-prosessen og gjennom giverlandskonferansene. Vi må reise spørsmålet: Hvorfor har det ikke gått

allikevel? Ja, det er i hvert fall ikke NATOs skyld. Vi kan stille spørsmålet: Er det den afghanske regjering, er det FN, er det EU, er det Verdensbanken – hvem er det som har skylden? Men det er i hvert fall ikke NATOs skyld, slik man kan få inntrykk av når man hører på SV. Men jeg er glad for at man finner tilbake til den opprinnelige dagsordenen.

Så har jeg lyst til å nevne en ting som ligger helt utenfor dette, men som faktisk ligger meg litt på hjertet. Da jeg var partileder en gang i tiden, avgav jeg et løfte om å bli best på fisk, som det heter. Det gjorde bl.a. at jeg la et stort engasjement i å forsøke å få de rettmessige andeler av ressursene til Norge, ting som vi hadde gitt bort tidligere. Jeg er derfor meget skuffet over at Regjeringen nå har kastet kortene og ikke vært villig til å følge det langsiktige løpet som den forrige regjering la opp til for at vi skulle få våre rettmessige andeler av silderessursene. Nå har man altså gitt seg og lagt seg inn på de avtaler som selvfølgelig anses som grovt urimelige i nærheten. Det synes jeg er synd. Litt større evne til utholdenhet hadde vært en god idé.

Ole-Anton Teigen (SV) [13:07:57]: Jeg er glad for at vi har en utenriksminister som Jonas Gahr Støre. Vi i nord er spesielt glad i Jonas Gahr Støre for det han står for, og for at han setter fokus på nordområdene i alle sammenhenger.

På tirsdag ble den mest radikale utenrikspolitiske redegjørelsen som er blitt holdt i denne sal i nyere tid, holdt av utenriksministeren. Det er ikke tilfeldig. Det er fordi vi har den mest radikale regjeringen i hele Europa. Dermed blir også utenriksministerens redegjørelse radikal og framtidsrettet – fordi SV er med og former norsk politikk for tiden, også på det utenrikspolitiske planet. Det er jeg stolt over.

Av og til kan det likevel være viktig for oss SV-ere å stikke fingeren i jorda og se realitetene i øynene. Ved det siste stortingsvalget fikk SV knapt 9 pst. av stemmene. Likevel er vi en del av en flertallsregjering, der vi får stort gjennomslag hver dag og vi kan telle små og store seire. Vi må bare bli flinkere til å telle dem.

Jeg er en utålmodig sjel fra Lyngen, men jeg aksepterer likevel at nordområdene ikke var den sentrale delen av utenriksministerens redegjørelse – dette sett på bakgrunn av den aktuelle situasjonen i Afghanistan og i Midtøsten. Likevel var utenriksministerens redegjørelse en god og framtidsrettet redegjørelse for oss i nord. Det varmer en SV-er fra nord når Støre tar for seg så mange viktige områder og problemstillinger i sin redegjørelse her i Stortinget.

Nordområdene er nærområde. Samtidig er det et av de viktigste områdene i norsk utenrikspolitikk. SV er glad for at utenriksministeren har et ekte engasjement for nordområdene og for Nord-Norge og Svalbard som de norske landområder og samfunn i nord.

Den viktigste kapitalen og ressursen vi har i nord, er menneskene – ikke fisken, ikke gassen, ikke oljen, ikke alt det andre som i ulike sammenhenger blir nevnt. Det har vært, det er, og det vil være menneskene som er den viktigste ressursen i nord. Uten en befolkning med en ukuelig

livskraft i nord kan Norge knapt føre en nordområdepolitikk.

I årets statsbudsjett har bevilgningene til tiltak i nord økt med 270 mill. kr. Den videre oppfølgingen av nordområdestrategien vil stå høyt på Regjeringens dagsorden. Regjeringens nordområdestrategi har mange og viktige punkter – alt fra arktisk landbruk via olje og gass til grønt reiseliv – og et bredt engasjement som lover godt.

Jeg vil spesielt trekke fram to ting utenriksministeren tok opp i redegjørelsen på tirsdag. Det første jeg vil nevne, er avtaler og kamp mot miljøkriminalitet. I fjor kom Norge til enighet om grensen for kontinentalsokkel og 200-milssoner i det store havområdet mellom Svalbard og Grønland. Og vi kom til enighet med Island og Danmark/Færøyene om hvordan grenselinjene skal trekkes for kontinentalsokkelen utenfor 200 nautiske mil i det såkalte Smutthavet i Norskehavet. Dette har stor betydning. Det betyr at alle vesentlige uavklarte grenser i vestlige havområder nå er avklart.

Jeg vil også vektlegge det arbeidet Regjeringen gjør, og de avtaler som er inngått om å trygge forvaltningen av fiskebestander i våre havområder, nå sist om vårgytende sild, som også vandrer i de internasjonale farvann Smutthullet og Smutthavet. Det er viktig for en ansvarlig ressursforvaltning av de levende ressurser i samsvar med prinsippene i FN-avtalen om fiske på det åpne hav. Det er et viktig utgangspunkt for arbeidet mot ulovlig, uregulert og urapportert fiske og annen miljøkriminalitet til havs, som er blant de mest alvorlige utfordringer i våre nære havområder.

En annen ting jeg vil trekke fram som vår regjering har prioritert høyt, er opptrapping av Kystvakten. Det vil miljøet, det internasjonale samfunn og hele kystbefolkningen tjene på. Vi må føre krig mot den store miljø- og ressurskriminaliteten til havs – det er viktig forsvarspolitikk.

Jeg er også opptatt av at oppbyggingen av institusjonene i landsdelen fortsetter. Det gjelder Barentsinstituttet og Barentssekretariatet i Kirkenes. Det gjelder utdanningsløft med et arktisk perspektiv. I tillegg bør vi få til et urfolksuniversitet i et samarbeid over landegrensene.

Energi fra naturressurser, vesentlig olje og gass, er en drivkraft for aktivitetene i nordområdene, men ikke den viktigste drivkraften, heldigvis. Energien fra husene med lys i – altså menneskene – er den viktigste drivkraften for å skape verdier og løse utfordringene i nord. Vi har fire land og et urfolk. I Troms har vi minst tre stammers møte.

For meg blir derfor noe av det viktigste Jonas Gahr Støre sa, følgende:

«Forskning, utdanning og kompetanse er nøkkelen i nord. Det skal være Norges kjennemerke at vi viderefører en kunnskapsbasert forvaltning basert på forevar-tilnærming i våre havområder. Forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten skriver seg inn i denne tradisjonen.»

Dette er god SV-musikk fra utenriksministeren. Vi må satse på kunnskap, og mye mer av denne kunnskapen om nordområdene bør utvikles i landsdelen. Når Norge er en av de største deltakerne i det internasjonale polaråret, er det viktig at dette er en satsing som merkes godt i den

nordlige landsdelen – at aktiviteten og kunnskapsbyggingen skjer i nord for folk i nord.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [13:13:47]: Meldinga om at ei palestinsk samlingsregjering skal avløysa Hamas-regjeringa, vart møtt med forventning, glede og – litt avventande – optimisme.

Me gler oss verkeleg over at den øydeleggjande valden mellom palestinsk grupper kan ta slutt, og at fredsprosessen med Israel igjen kan koma på sporet. Samtidig har me denne litt avventande kjensla, basert på ei brei erfaring om at så mange gonger før var ein like ved, og så skjedde det eit eller anna som flytta heile prosessen tilbake til start.

Det er liten tvil om at når me er der me er i dag, så kjem det bl.a. av den konsekvente haldninga som verdssamfunnet, med den såkalla Kvartetten i spissen, har hatt i sine tre krav til Hamas-regjeringa: anerkjening av staten Israel, å ta avstand frå vald og terror og aksept av tidlegare inngåtte avtalar.

No ventar me i spenning på at samlingsregjeringa skal koma på plass, og på kva budskap den vil senda ut. I denne situasjonen er det avgjerande viktig å ha is i magen og ikkje vera overivrige etter å forskottera at «dette går sikkert bra». Det er ingen grunn til at Noreg her skal driva solospel som ein slags spiss. Risikoen for at det kan verka mot sin hensikt, er dessverre så altfor stor.

I si utanrikspolitiske utgreiing sa utanriksministeren m.a. at det er viktig å trekkja sosiale og religiøse grupper inn i politiske prosessar. Dette er kloke ord. Den religiøse dimensjonen i Midtausten-konflikten vert ofte undervurdert. Så her helsar me utanriksministeren si linje velkomen.

Det vert ikkje fred i Midtausten utan at Israel sine so-leklære rettar vert anerkjende. Difor er anerkjening av staten Israel og landet sin rett til trygge grenser heilt avgjerande for ein varig fred i området.

Noreg har gjennom lang tid opparbeidd seg ein status som truverdig fredsmeklar og samtalepartner, med stor tillit i begge hovudleirar i konflikten. Denne statusen forpliktar, og eg håpar verkeleg at det ikkje vert gjort grep som svekkjer denne stillinga.

Signe Øye (A) [13:16:47]: I sin utenrikspolitiske redegjørelse la utenriksministeren hovedvekt på tre utfordringer. Det var Afghanistan, Midtøsten og nordområdene. Mitt innlegg vil være i et forsvars- og sikkerhetspolitisk perspektiv, med utgangspunkt i de store utfordringene vi har i Afghanistan.

Regjeringens utenrikspolitikk er forankret i Soria Moria-erklæringen, med et verdigrunnlag som markerer troen på fellesskap, rettferdighet og fordeling. Arbeiderpartiet mener det er svært viktig at Norge som et rikt land gjør en innsats for fattigdomsbekjempelse, en mer rettferdig fordeling og en mer demokratisk verdensorden, både globalt og regionalt.

Hovedlinjene i vår utenrikspolitikk er en sterk oppslutning om FN og folkeretten, medlemskapet i NATO og en aktiv europapolitikk gjennom EØS-avtalen. I tillegg skal

Norge være en tydelig fredsnasjon og bidra til å forebygge, dempe og løse konflikter.

NATO utgjør hjørnesteinen i vår sikkerhets- og forsvarspolitik. Vi er som et lite NATO-land helt avhengig av våre alliertes støtte dersom Norges interesser skulle bli truet.

Av den grunn er deltakelse i militære operasjoner i utlandet en integrert og viktig del av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Gjennom vårt engasjement i internasjonale operasjoner bidrar vi til fred og demonstrerer solidaritet med det internasjonale samfunnet, samtidig som vi trygger vår egen sikkerhet.

Arbeiderpartiet er derfor tilfreds med at vår regjering etter anmodning fra NATO har besluttet at Norge stiller til disposisjon og stasjonerer en spesialstyrke i Kabulregionen. Dette er for øvrig helt i tråd med Soria Moria-erklæringens målsettinger, som nettopp sier at vi skal styrke vår deltakelse i ISAF i Afghanistan.

I Afghanistan møter ikke bare NATO, men hele det internasjonale samfunn en stor oppgave som kombinerer mange av vår tids nøkkelutfordringer: fattigdom, svak statsstruktur, svak nasjonaløkonomi, ekstremistiske opprørsgrupper, høy kriminalitet, stor narkotikaproduksjon – alt sammen trusler mot et stolt og verdig folk med en rik kultur. Situasjonen setter det afghanske folk i fare. Men den setter også tryggheten for våre samfunn i fare.

I løpet av det siste året har vi smertelig fått erfare at veien framover for Afghanistan er krevende. Kjerneoppgaven for det internasjonale samfunn er å legge forholdene til rette, slik at afghanske myndigheter etter hvert selv kan kontrollere afghansk territorium og utøve de myndighetsfunksjoner som kjennetegner en fungerende stat. Der er vi ikke i dag.

For å komme dit må Afghanistans befolkning oppleve at det skjer en positiv utvikling. En slik utvikling vil imidlertid ikke skje uten at militær stabilitet – og lov og orden – er sikret. På sikt må disse funksjonene ivaretas av det afghanske forsvaret og av afghansk politi.

Arbeiderpartiet er glad for at man fra norsk side har erkjent at utfordringene i Afghanistan krever en helhetlig strategi. Militærmakt alene er ikke nok. Sivil og militær innsats må gå hånd i hånd. Av disse grunnene er Afghanistan i dag vårt viktigste militære satsingsområde, der vi nå vil være til stede med om lag 700 soldater. Samtidig vil landet være en av de største mottakere av sivil norsk bistand.

Ikke bare overfor Norge, men også overfor NATO har vi et ansvar for at denne operasjonen lykkes. Dersom vi ikke etablerer den nødvendige militære sikkerhet i Afghanistan, blir det heller ingen økonomisk og sosial utvikling.

Derfor bør Stortinget støtte opp om de soldatene som er villig til å delta i disse operasjonene – for en tryggere verden, for deg, for meg, for alle. Det må ikke være noen tvil om vår plikt til å hjelpe allierte styrker i akutte nødsituasjoner, dersom slike hendelser skulle oppstå.

Dagfinn Høybråten (KrF) (fra salen): President! Til forretningsordenen.

Presidenten: Presidenten er i tvil om han vil tillate at ein får ordet til forretningsordenen, dersom det kan takast i samband med talarlista.

Dagfinn Høybråten (KrF) (fra salen): Jeg ber om ordet til forretningsordenen.

Presidenten: Dagfinn Høybråten – til forretningsordenen.

Dagfinn Høybråten (KrF) [13:22:28]: Når Stortinget har en debatt om utenriksministerens redegjørelse, har Stortinget grunn til å forvente at utenriksministeren er til stede og lytter til innleggene, ikke minst fra opposisjonen. Her holdt Ingebrigt S. Sørfohn fra Kristelig Folkeparti et meget viktig innlegg som var rettet direkte mot utenriksministeren. Utenriksministeren holdt presstreff ute i vandrehallen. Det mener jeg presidenten bør påtale, slik at Regjeringen er til stede når opposisjonen taler.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [13:08:04]: Jeg tar den kommentaren til meg. Jeg har hatt ønske om å sitte i salen hele tiden.

Når jeg ikke var her, var det fordi jeg hadde et behov for å forflytte meg til et annet rom i huset for å gjøre et nødvendig ærend, og på veien tilbake igjen passerte jeg pressen. Men jeg tar merknaden til meg og skal sitte resten av tiden i salen og lytte med stor interesse.

Presidenten: Da antar presidenten at den saken er oppklart.

Jørund Rytman (FrP) [13:23:45]: Jeg vil rette fokus mot en sak som ikke har vært viet mye tid her i stortingssalen. Det er konflikten i Kashmir.

Kashmir er, som de fleste sikkert vet, et vakkert fjellområde som ligger på grensen mellom Pakistan og India. Men om området skal tilhøre Pakistan eller India eller om det skal være selvstendig, er en konflikt som har pågått i veldig mange år – helt siden 1947, da de to landene ble løsrevet fra Storbritannia. Da ble det veldige området delt i to, med et hindudominert India og et muslimskdominert Pakistan.

Både Pakistan og India har krevd enekontroll med denne omstridte regionen, som har vært skyld i to av tre kriger mellom landene siden de ble uavhengige av Storbritannia. Det sies at man var veldig nær en kjernefysisk krig for få år siden.

Å kontrollere Kashmir er viktig av flere grunner. Området er rikt på naturressurser og viktig av sikkerhetsmessige årsaker. I tillegg har de store elvene i både Pakistan og India sitt utspring i Kashmir, og det å kontrollere vannressursene er av avgjørende betydning for landbruket i begge land.

Grensen går delvis gjennom svært ulendt terreng, over breer og høye fjell, og det er derfor vanskelig for alle parter å kontrollere grenseaktiviteten. Fra slutten av 1980-tallet har det vokst fram stadig flere militante grupperinger i området. Noen av dem jobber for Kashmirs selvsten-

dighet, mens andre har som mål å innlemme Kashmir i Pakistan. Fra rundt 1990 ble det en mer religiøst orientert motstandskamp. Her deltar bl.a. arabiske soldater som tidligere har kjempet for Mujahedin i Afghanistan. Dette er altså krigere som har nære forbindelser både til det afghanske Taliban-regimet og Al Qaida, og dermed også til internasjonal terrorisme.

Etter Al Qaidas angrep på USA 11. september 2001 ble Pakistan satt under sterkt diplomatisk press, og USA forlangte at landet tok tak i problemet med de arabiske krigerne – dette fordi disse fikk opplæring i treningsleire i grenseområdene mellom Pakistan og Kashmir og deretter tok seg inn i indisk Kashmir. India forsøkte så å utnytte situasjonen med et sterkt USA i ryggen og truet med krig dersom Pakistan ikke ryddet opp. Dette førte til en massiv opprustning i grenseområdene, og de to atommaktene gjorde seg klare til å vise muskler. Begge sider har i ettertid innrømmet at man den gangen var veldig nær kjernefysisk krig. Heldigvis ble dette stoppet ved hjelp av omfattende internasjonalt diplomati.

Partene inngikk for få år siden – i november 2003 – en ny våpenhvile, og siden den gang har tonen mellom Pakistan og India blitt litt bedre, og begge sider har prøvd å gå i dialog. Likevel preges regionen fortsatt av vold og uforutsigbarhet. India har flere ganger blitt kritisert av Amnesty International for omfattende og grove brudd på menneskerettighetene i sin hardhendte behandling av lokalbefolkningen i indisk Kashmir.

Det er viktig at vi ikke glemmer denne konflikten i alt det andre som skjer i verden. Vi bør arbeide for at flere internasjonale observatører får tilgang til området, at det blir større åpenhet, og at det kan settes press på begge parter for å få en god løsning for Kashmir.

Pakistans president Musharraf sa for ca. to måneder siden at landet var villig til å gi opp sine krav om Kashmir dersom India aksepterer noen av hans fredsforslag. For første gang på over 50 år ser man altså et ørlite glimt av forhandlingsvilje.

Jeg lurer derfor nå på hva Norge og utenriksministeren har gjort for Kashmir de siste årene. Nå kommenterte utenriksministeren dette med noen få setninger i dag, men veldig lite. Jeg håper han i løpet av dagen vil si litt mer konkret om hva han og Regjeringen vil gjøre for å sette Kashmir på dagsordenen, legge press på landene for å få fram en løsning, og hvordan han vil jobbe med dette i sitt utenrikspolitiske arbeid og diplomati.

Ivar Kristiansen (H) [13:28:55]: Russland har gjennom hele historien sørget for å skaffe seg mye oppmerksomhet – på godt og vondt. Putins nylige retoriske utfall mot USA gir oss på mange måter noen minner fra gamle, men ikke akkurat gode dager, da dette var hverdagsbildet.

Marit Nybakk gav i en replikk til Erna Solberg uttrykk for at Høyre har en litt aggressiv politikk overfor Russland, i motsetning til regjeringspartiene, som – som hun sier – opptrer med større «fasthet». Dette er jeg helt uenig i. Det er vår plikt å si fra. Det er vår plikt å påpeke demokratiske overgrep, brudd på åpenhet og alle forsøk på å hindre det frie ord i å nå ut. Krefter som undertrykker sli-

ke friheter, trives dårlig i offentlighetens søkelys. Høyre har gjort et forsøk på å sette offentlighetens søkelys på slike saker fordi det er vår plikt å si fra.

Vi har sett at en norsk utenriksansatt som jobber med AMEC-programmet, ble stoppet ved ankomst til Russland og sendt hjem igjen. Som naboland til kjempen i øst bør disse hendelsene gi oss en påminnelse i flere sammenhenger; det gjelder vår utenrikspolitikk i videste forstand, men også vår forsvars-, sikkerhets- og handelspolitikk. Vår handelspolitiske «alenegang» har også medført at vi i de øvrige spørsmål som tenderer i retning av de utenrikspolitiske, er havnet bak i det internasjonale feltet. I nordområdespørsmålene trenger vi venner og allierte. Men vi har også behov for å være nær venn med Russland, ikke minst fordi vi har vår største miljøtrussel nær vår grense, og fordi verdens energiutfordring tilsier at vi må lykkes på flere arenaer.

«Nordområdene er derfor Regjeringens viktigste utenrikspolitiske satsingsområde,» sa utenriksministeren i sin redegjørelse. Noen ganger lurer jeg på om dette kan være rett. I alle fall viser mediebildet at andre hjørner i verden får vel så stor oppmerksomhet og vel så stort engasjement. Jeg tviler ikke på de politiske ambisjonene når det gjelder nordområdesatsingen. Ambisjonene er tverrpolitiske. Men utfordringen i nord nå er å fylle politikken med innhold utover ambisiøse målsettinger. Det blir en felles jobb, for det buter imot i nord. Noe av den næringspolitiske optimismen har fortatt seg. «Norge skal være til å kjenne igjen i nordområdene», sa utenriksministeren i sin redegjørelse sist tirsdag. «Nærvær, aktivitet og kunnskap er nøkkelord for vår satsing». Det tas små skritt på disse områdene, men skal vi lykkes i vår nordområdesatsing, må vi lykkes bedre i vår samhandling med Russland. Det er i denne forbindelse litt overraskende at utenriksministeren ikke i større grad fremhevet nærings- og handels-samarbeid med Russland som hovednøkkel for å oppnå utvikling, vekst og samhandling.

Når vi ser på vårt nærområde, de nordiske landene, og også på de baltiske og de sentraleuropeiske landene, ser vi mengder av «good stories» fra norsk økonomisk samarbeid med disse landene. Slike «good stories» mangler når det gjelder vår samhandling med Russland.

Samtidig med regjeringsovertakelsen i 2005 fikk vi fiskeeksportkrisen med Russland. Det ble sagt at vi var nær en løsning. Vi er ikke nærmere en løsning i dag enn vi var på slutten av 2005. Vi har sett at vår største enkeltmottaker av fisk har sperret sin grense, og vi har sett at når Kystvakten har påpekt ulovligheter ved russiske fangster, velger russerne ikke å bry seg nevneverdig om det. Dette må vi gjøre noe med. Vi må få disse spørsmålene fram i større offentlighet. Jeg tror at skal vi lykkes i denne sektoren i vår russlandspolitikk, må vi være villig til å la Innovasjon Norge, virkemiddelapparatet, gå i takt med de utenrikspolitiske overordnede mål. Der ligger nøkkelen, og da tror jeg det er på tide å flytte noen engasjement fra Sentral-Europa til områder der vi ikke har lyktes like godt, nemlig i Nordvest-Russland.

Anette Trettebergstuen (A) [13:34:26]: Jeg har lyst til å begynne med å rose utenriksminister Gahr Støre for

den rollen Norge har tatt på seg som foregangsland når det gjelder å vise støtte til den nye palestinske samlingsregjeringen som nå formelt skal dannes.

Jeg er veldig glad for at Norge var blant de aller første til å støtte og hilse dette regjeringsinitiativet velkommen, og at vi er blant de første som sier at nå er det på tide at Vesten opphever de økonomiske sanksjonene man innførte i fjor, og det er på tide å gå i politisk dialog igjen når regjeringen og dens erklæring snart er på plass, og man forhåpentligvis ser at de langt på vei etterkommer de krav som Kwartetten har stilt.

Det er riktig av Norge nå å ta til orde for at Vesten skal vise palestinerne at man mente det man sa da man innførte boikotten for et års tid siden, nemlig at dersom Hamas-regjeringen etterkom kravene om å anerkjenne Israel, ta avstand fra bruk av vold og respektere internasjonale avtaler, ville man oppheve boikotten og gå i dialog igjen. Nå ser vi at dette er i ferd med å skje. Hamas og Fatah danner en samlingsregjering på Mekka-erklæringen, som langt på vei etterkommer de krav Kwartetten har stilt.

Jeg registrerer at opposisjonen i dag mildt sagt er sjokkert over at den norske regjeringen nå gjør det den har sagt at den skal gjøre. Vi stilte en del krav, vi ble med på en boikott, men vi sa også at dersom det viser seg at det er bevegelse, kommer vi til å oppheve den boikotten.

Teksten som Hamas og Fatah har blitt enige om, inneholder anerkjennende referanser til tidligere avtaler og FN-resolusjoner som gir en klar anerkjennelse av Israel, og vi må forvente at det samme kommer til uttrykk i regjeringens plattform når den er klar.

Dette er historisk. Vi må ikke glemme at denne samlingen skjer etter et år med en internasjonal boikott som har ført det palestinske samfunnet ut i økonomisk ruin, og det palestinske folket inn i en humanitær katastrofe.

Vi kan ikke komme bort fra at situasjonen som boikotten har ført med seg, også har bidratt sterkt til at det har vært sterke kamper og borgerkrigsliknende tilstander mellom Fatah og Hamas. Spesielt alvorlig har det vært den siste tiden.

Boikotten har ført til en opplevelse av håpløshet og sinne hos det palestinske folk, og hatet mot okkupanten Israel – som oppleves ikke å møte den samme fordømmelse fra resten av det internasjonale samfunnet – bare vokser. Boikotten går dermed også ut over Israels egen sikkerhet.

Nå ser det forhåpentligvis ut til at vi får ro mellom partene. Ikke minst ser det ut til at man er i ferd med å begynne å etterkomme de krav som Kwartetten har stilt. Da må verdenssamfunnet raskt ut og vise sin støtte til den positive utviklingen og med det vise at man mente det man sa. Hvis ikke Vesten nå støtter opp om denne utviklingen og den nye regjeringen, risikerer vi bare mer uro ved at palestinerne ser at selv om de har gjort sitt ytterste for å komme til en løsning, hjelper det ikke. Vesten vil ikke vite av dem.

Kwartetten ønsker å oppdatere Veikartet for fred og få israelere og palestinere tilbake til forhandlingsbordet. Med en samlingsregjering vil president Abbas ha et bredt grunnlag å forhandle på, og det som nå skjer, er derfor

første steg på veien og et nytt håp for å finne en løsning på konflikten med Israel.

Utenrikskomiteen besøkte Saudi-Arabia for tre uker siden, og i vårt møte med den saudiske utenriksministeren understreket han gang på gang at uten en samlingsregjering ville det gå mot katastrofe i området. Han understreket også gjentatte ganger hvor viktig det nå var at Vesten støttet opp om ethvert tegn på positiv utvikling mellom partene.

Nå skal regjeringen dannes, og den skal komme med sin erklæring. Det vil utvilsomt være USA som sitter med nøkkelen til den videre løsningen på hele Israel–Palestina-konflikten. Hva USA velger å gjøre, om de anerkjenner og støtter regjeringen, og hvorvidt de tar til orde for å oppheve boikotten, blir avgjørende.

Det hadde vært flott om president Bush nå kunne tenke på sitt eget renommé og faktisk bruke siste del av sin presidentperiode til virkelig å tilrettelegge for en løsning i konflikten mellom palestinerne og israelerne. Skal han gjøre det, må han først gi palestinerne anerkjennelse for at de nå beveger seg i en avgjørende og viktig retning, og at de nettopp gjør det som Bush og resten av Vesten krevde at de skulle gjøre.

Det er viktig å støtte opp om det som nå skjer i forhold til samlingsregjeringen, men det er også viktig å fordømme Israel for deres overgrep mot palestinerne. Selv om det internasjonale samfunnet gjentatte ganger har fordømt Israels overgrep, fortsetter de å bygge mur gjennom Vestbredden, opprette israelske bosettinger på palestinske områder, holde tilbake palestinerne egne penger, undergrave mulighetene for en palestinsk stat og frata palestinerne deres grunnleggende rettigheter. Skal vi få en utvikling i retning av fred og rettferdighet, må først og fremst Israel legge om sin grunnleggende politikk. Skjer ikke det, vil vi aldri i verden se palestinerne og israelerne leve i fred side om side.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:39:46]: Jeg ønsker med dette innspillet å utfordre utenriksministeren på to konkrete områder. Det gjelder dagens og framtidens internasjonale virksomhet til delvis statlig eide oljeselskaper, og i særlig grad det framtidige sammenslåtte Norsk Hydro–Statoil.

Det andre jeg ønsker utenriksministerens kommentarer til, er hvorvidt Norge i fremtiden vil endre sin bistandspraksis, og om Norge vil stille krav om overholdelse av menneskerettigheter som en forutsetning for bistand. Jeg holder da katastrofehjelpen utenfor.

Staten vil være en betydelig eier i det framtidige sammenslåtte selskapet Norsk Hydro–Statoil. Faktisk vil det statlige eierskapet bli så stort at staten alene gjennom aktiv styrepåvirkning vil kunne legge klare føringer for virksomheten.

Uavhengig av eierskap vil det sammenslåtte selskapet i fremtiden utøve stadig mer av sin virksomhet utenfor Norges grenser. Faktisk var det slik at hovedbegrunnelsen for sammenslåingen nettopp var at selskapet gjennom størrelse skulle bli mer konkurransedyktig internasjonalt. Dette stiller det nye selskapet overfor utfordringer med klare politiske dimensjoner.

De langt fleste av verdens gjenværende olje- og gassforekomster befinner seg i land hvor demokratiet står svakt og hvor korrupsjon flourer. Videre vet vi at de framtidige satsingslandene for Hydro–Statoil ikke er å regne som våre tradisjonelle allierte eller samarbeidsland. Ja, faktisk er det slik at Hydro–Statoils virksomhet i stor grad vil måtte være i land som anser seg selv som fiender av Norges nærmeste allierte, USA.

Dette stiller Norge overfor store utfordringer og krever en nesten umulig diplomatisk balansegang. Vi opplever eksempelvis i dag at president Chávez i Venezuela nasjonaliserer landets olje- og gassindustri uten at utenlandske aktører får kompensasjon for sine investeringer. Vi opplever et stadig mer aggressivt Iran, som bl.a. grunnet sine enorme oljeforekomster er i stand til å spille en destabiliserende rolle i Midtøsten. Vi opplever stammefolk i Nigeria som kidnapper utenlandske oljearbeidere på grunn av manglende demokratisk distribusjon av landets oljeinntekter. Dette er tre konkrete eksempler på steder hvor Hydro–Statoils framtidige marked befinner seg. Videre har vi eksempelvis Russland, Aserbajdsjan samt flere land i Midtøsten.

Et sammenslått Hydro–Statoil vil på eiersiden være dominert av den norske stat og vil i mange land, uavhengig av realiteten i det, bli oppfattet som et redskap for den norske regjeringen. Dette stiller den til enhver tid sittende regjering overfor svært store utfordringer.

På denne bakgrunn skulle jeg gjerne vite hvordan utenriksministeren vurderer den framtidige veksten til Hydro–Statoil, og hvilke føringer Regjeringen vil legge for selskapets internasjonale virksomhet. Er det slik at utenriksministeren aksepterer at president Chávez konfiskerer norske selskapers eiendom og investeringer i Venezuela? Hvis ikke, hva vil utenriksministeren gjøre med dette? Og kan han i det hele tatt gjøre noe med akkurat det? Er Regjeringen komfortabel med at et sammenslått Hydro–Statoil ekspanderer i Iran, og hvilke signaler vil utenriksministeren gi dersom USA iverksetter boikott av alle bedrifter som bedriver kommersiell virksomhet i Iran?

Det andre området jeg ønsker utenriksministerens kommentarer til, er norsk bistandspolitikk.

Norsk utenrikspolitikk har gjennom flere år vært fokusert på fredsarbeid og menneskerettigheter, samtidig som vi har vært store givere av bistand. Uvisst av hvilken årsak har vekslende regjeringer vært lite villige til å koble disse to innsatsområdene – en kobling jeg vil påstå at et stort flertall av det norske folk både forventer og forlanger.

På denne bakgrunn ønsker jeg å utfordre utenriksministeren: Vil den norske regjeringen i framtiden bruke stat til stat-bistanden på en slik måte at man ikke bare belønner dem som innfører demokratiske reformer og opprettholder menneskerettighetene, men vil man samtidig avslutte bistanden til de landene som ikke respekterer menneskerettighetene slik de er nedfelt av FN? Vil med andre ord Norge slutte å yte bistand til land som systematisk diskriminerer kvinner, ofte begrunnet ut ifra kultur og religion? Og kan utenriksministeren i dag videre bekrefte at Norge vil avslutte all bistand til land som praktiserer sharialovgivning? Eller mener utenriksministeren at det er

galt å koble slik praksis opp mot norsk bistand? Nå snakker jeg altså om pengeoverføringer.

Og, enda viktigere: Forstår utenriksministeren at pengeoverføringer gjennom bistand til land med grunnleggende forakt for universelle verdier som toleranse, likeverd, individuell frihet, religionsfrihet og likestilling oppfattes som en aksept av diskriminering og intoleranse?

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:44:28]: Kampen om medias og dermed også politikernes oppmerksomhet blir sjelden vunnet av Afrika. Så har også vært tilfellet i denne debatten. Det synes alltid å være en del av verden hvor behovet for hjelp er litt større, eller hvor konfliktnivået er litt høyere. Jeg har tenkt å bruke mitt innlegg til snakke om noen av de demokratiske utviklingstrekk som preger kontinentet.

Afrika er heldigvis langt mer enn humanitære katastrofer. Landet, eller kontinentet, er i utvikling også demokratisk. Den 24. februar – om mindre enn to uker – skal Zimbabwe feire sin despots fødselsdag. 83-årige president Robert Mugabe står sammen med sine håndlangere ansvarlig for et land i fritt fall. Landet har verdensrekord i inflasjon, rundt 90 pst. av arbeidsstyrken står utenfor den lovlige økonomien, aids tar livet av stadig flere, og landet er blant dem med høyest andel med hivsmittete. Over halvdel av befolkningen er avhengig av internasjonal matvarehjelp. Det er i denne situasjonen kvalmende at presidenten vil bruke over 1 million dollar på å feire seg selv. Selv om dette er innsamlede penger, er det slående hvor mange andre bruksområder de heller burde hatt.

Jeg ønsker også i denne debatten å utfordre utenriksministeren til å engasjere seg i Zimbabwe. Utenriksministeren og Norge må være en pådriver for demokratiske reformer – også i Zimbabwe. Befolkningen har lidd lenge nok. Nå trengs det handling! Vent og se-holdningen som har vært praktisert de siste ti årene, har vært feilslått. Democratic Alliance, Sør-Afrikas største opposisjonsparti, har lenge sterkt oppfordret også Norge til å slutte å lene seg på Sør-Afrika, til heller å presse Sør-Afrika til handling overfor sin nabo i nord. Nøkkelen til løsning ligger både internt i Zimbabwe og innenfor hele det afrikanske kontinentet, med Sør-Afrika som nøkkelspiller.

Desmond Tutu uttrykte nylig bekymring for Sør-Afrikas demokratiske utvikling. Spesielt siktet han til landets stemmegivning i FNs sikkerhetsråd, der landet stemte mot en resolusjon som fordømte menneskerettighetsbrudd i Myanmar. Sør-Afrika stod sammen med Kina og Russland. Videre gir det grunn til bekymring at Sør-Afrika ser ut til å motsette seg enkelte deler av Den afrikanske unions såkalte «Peer Review». Land som Ghana, Rwanda, Kenya og nå Mauritius har blitt gransket. Dette er et verktøy som kan brukes for å få økt kunnskap, for så å få økt økonomisk og demokratisk utvikling. Det er synd at ANC ikke ser at de har en egeninteresse av åpenhet og kunnskap om landets politikk.

I Klassekampen 3. februar i år skriver statsråd Erik Solheim: «Bistand er politikk». Jeg er helt enig i det. Jeg er overbevist om at det ligger mye politikk i det faktum at

(Skovholt Gitmark)

dagens regjering heller vil gi mer i bistand enn å åpne opp våre markeder til nye land og nye produkter, slik Høyre foreslo i statsbudsjettet for 2007. Men la det ligge.

La oss heller konsentrere oss om det faktum at vi har en utviklingsminister som ønsker å premiere enkelte land, og da ut fra det han kaller demokratiske kriterier. Jeg sikter nå spesielt til Latin-Amerika, som er tatt opp til å være et av de kontinenter som bør premieres. Spørsmål da er: Skjer den premieringen med bakgrunn i Latin-Amerikas enkeltstater som går til venstre – til SVs tradisjonelle samarbeidspartnere, som Hugo Chávez i Venezuela? Hvorfor ser man ikke en tilsvarende opptrapping av bistanden – eller i hvert fall en opptrapping av retorikken – i forhold til noen av Afrikas demokratiske fyrstårn? Da tenker jeg spesielt på Ghana og på Senegal. Ghana har gjenvalgt sin demokratisk valgte regjering – faktisk unikt for et afrikansk land. Det bør ikke gå upåaktet hen. Det bør også få med seg norske bistandskroner. Det å være med på å bygge opp og styrke demokratiske institusjoner også i Senegal vil være et viktig signal å sende – betydelig viktigere enn signalet om at land som går til venstre, fortjener økt bistand. Det gjør de ikke – land som velger demokrati, fortjener økt bistand.

Thorbjørn Jagland (A) [13:49:49]: Det er selvfølgelig legitimt av opposisjonen å borre i Regjeringen når det gjelder hvor de norske styrkene i Afghanistan skal brukes. Men jeg må si at det er å gå altfor langt når man sår tvil om de norske soldatene kan stole på Regjeringen, slik bl.a. Carl I. Hagen gjorde her tidligere i denne debatten, spesielt etter de tindrende klare uttalelser som utenriksministeren kom med her i dag. Det burde ikke være noen tvil om at norske soldater kan stole på sin egen regjering. Vi her i denne salen bør jo ikke være de første som sår den tvilen. I stedet burde vi etter min oppfatning konsentrere oss om det som er det viktigste, nemlig at det er et enstemmig storting som støtter operasjonen i Afghanistan, og at vi nå legger til rette for å styrke vårt engasjement i Afghanistan. Dessuten plasserte utenriksministeren i sin redegjørelse dette inn i en bred strategi for det som han kalte engasjementspolitikk. Jeg mener det er grunnlag for å si det som står på UD's hjemmeside, nemlig at dette kanskje er den viktigste talen som har blitt holdt i Norge i år – det gjenstår å se, selvfølgelig, men i hvert fall til nå.

For vi klarer ikke situasjonen i Afghanistan uten militær innsats. Vi klarer det heller ikke uten sivil oppbygging. Men jeg mener at vi heller ikke klarer det bare med disse to elementene hvis vi ikke er i stand til å gå vekk fra den isoleringspolitikk som er blitt ført i mange år, og over på en engasjementspolitikk over hele Orienten og i Midtøsten. For hva er det vi har sett? Isoler Hamas, isoler Hizbollah, isoler Iran og isoler Syria – det har jo gjort konfliktene dypere og skapt enda flere fiender. Isoleringen av Hamas-regjeringen kunne ikke føre til annet enn kaos og nesten borgerkrig i Palestina. Fravær av forhandlinger mellom Israel og Syria har jo ført til at Syria har ført krig mot Israel ved hjelp av Hizbollah. Og Hizbollah har brukt

denne situasjonen til å destabilisere Libanon. Iran bruker nå Hamas og Hizbollah for å bygge seg opp som en stormakt i hele regionen. Det er etter min oppfatning mangel på løsninger av konfliktene i denne regionen som har hjulpet Iran til dette. Og det som er verre, er at det har oppstått en uhellig allianse mellom Al Qaida, Taliban, over til Iran, Hamas og Hizbollah. Jeg sier uhellig – for egentlig har de ikke noe annet felles mål enn å ta knekken på amerikanerne og Israel, mens de opprinnelig hadde forskjellige mål. Men på grunn av den politikken som har oppstått, så er det oppstått en uhellig allianse der alle kjemper om samme mål, og det gjør de i Afghanistan, det gjør de i Irak, det gjør de overalt. Men det hadde ikke behøvd å være slik etter min oppfatning. Det som jeg mener er viktig med utenriksministerens tale her, er nemlig at vi nå må prøve å komme over i en situasjon der man prøver å engasjere dem som det er mulig å engasjere. Det er det som er det nye i situasjonen i de palestinske områdene – det kan iallfall bli det med den regjeringen som det nå ser ut til kommer. Det kan oppstå en ny situasjon hvis man får i gang forhandlinger mellom Israel og Syria om Golanhøydene, for da vil jo mye av luften bli tatt ut av ballongen som heter Hizbollah. Når det gjelder den parallellen som utenriksministeren trakk, nemlig til hva vi har gjort tidligere f.eks. her i Europa, så var jo det en kombinasjon av militær oppdemming under hele den kalde krigen, men samtidig åpning for dialog. Det førte til slutt til at Berlinmuren falt. Det er det man må prøve i den nåværende situasjonen i hele dette området: ha en militær oppdemming mot dem som det må demmes opp mot militært, bl.a. Taliban i Afghanistan, for dem tror jeg det ikke går an å forhandle med, og mot Iran. Men det går an likevel å ha dialog med alle de andre, slik at man får en bedring av situasjonen, en løsning på de politiske problemene. Da tror jeg faktisk det blir lettere å drive kreftene i Afghanistan, Taliban og Al Qaida tilbake, fordi da vil denne alliansen over hele dette området smuldre opp. Jeg tror det er en helt nødvendig strategi, i tillegg til det militære i Afghanistan og den sivile oppbyggingen.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [13:55:02]: Nei, jeg tror vel heller ikke at det er Gahr Støre som er problemet i denne saken, det er nok andre personer som har et mye vanskeligere forhold til seg selv i så måte.

Aller først ønsker jeg å kommentere utenriksministerens – for meg – meningsløse påstand at Fremskrittspartiet ønsker å kjøpslå med gass i utenrikspolitikken. Det vi ønsker å presisere, er nettopp det at vi må ha en mye mer offensiv holdning i forhold til å fremme norsk næringspolitikk og norske næringsinteresser. Det er klart at andre land har en helt annen politikk på dette området enn vi har. Går vi inn på bistandsarbeid som vi har utført i Russland, så har det aldri ligget norske krav som ville ha hjulpet norsk næring til å være med på det arbeidet som har blitt utført. Det gjelder atomlagring, veibygging, utbygging av mobiltelefonnett mv. Og hvorfor er det slik at når Finland, Sverige eller Tyskland går inn på prosjekter i Russland, går de inn med helt klare krav om at svensk, finsk eller tysk næringsliv skal få opptil 30 pst. av de ulike

kontraktene? Slike bindinger foreligger ikke i Norge. Det gjelder uansett hvor vi snur og vender oss. Om det gjelder Russland, eller om norsk næring ønsker å fremme f.eks. laks i Hongkong eller i Shanghai, er det de samme tilbakemeldingene vi får, at det finnes ikke næringsrettede tiltak i norsk utenrikspolitikk.

Regjeringen hevder at nordområdene er vår største og første prioritering på det utenrikspolitiske området. Da er det jo litt merkelig at den økonomiske summen man kommer med, er omtrent like stor som det koster å bygge fire eller fem eneboliger. Og når i tillegg den sykehuspolitikken som blir ført i Norge, skaper så stor utrygghet i nord, hvor det ene sykehuset etter det andre står i fare for å miste avdelinger, så er det klart at dette skaper ikke rom for å bygge suverenitet og skape trygghet blant befolkningen i nord. Dette er direkte med på å undergrave en satsing overfor nordområdene.

Da jeg var i Nordisk Råd i Helsingfors, var jeg så heldig at jeg fikk høre fra den finske EU-ambassadøren at Finland nå har tatt et initiativ for å få bygd ut et internasjonalt barentssekretariat i Kirkenes, hvor både EU, Russland, Island og Norge skal være til stede. Det opplever jeg som utrolig positivt. Jeg synes det er kjempeflott. Det er bare så synd at hver gang jeg har spurt utenriksministeren før om det ikke kan være en idé å ha en felles arena slik at man faktisk kan ha en daglig dialog med bl.a. Russland, så har jeg fått det svaret tilbake at han ikke anser dette for nødvendig, dette kan embetsverket i Oslo og Moskva ta seg av. Jeg synes det er flott at denne holdningen her nå blir snudd.

Når det gjelder Norge og Russland og grensepassering og visumproblematikk, så registrerer jeg at det er mange som fra denne talerstolen har gitt uttrykk for bekymring for demokratiet i Russland. Ja, det kan jeg også ha. Men jeg ser det også slik at har ikke vi i første rekke en oppgave med å hensynta hvordan vi møter andre borgere? Og når russerne skal komme til Norge, blir man altså mottatt på Storskog av svarte vinduer, ingen informasjon, og man har ingen følelse av å komme til et vestlig demokratisk land i det hele tatt. Dette burde det være meget enkelt for et vestlig demokratisk samfunn å gjøre noe med.

Gunnar Gundersen (H) [14:00:11]: Jeg lyttet ganske nøye til utenriksministerens orientering og har også lest igjennom den etterpå. Jeg fant ingenting om Latin-Amerika. Det er påfallende. Vår utenriksminister nr. 2, bistandsministeren, har jo lagt vekt på denne delen av verden. Det er gitt klare signaler om at norsk bistandspolitik skal brukes til å støtte venstreorienterte krefter i regionen. Dette er en ideologisk, ikke bistandsfaglig, satsing, som Høyre selvsagt er imot. Uansett hadde det vært naturlig at Latin-Amerika hadde fått en plass i redegjørelsen. Det er særlig to land der Norge står overfor dilemmaer – Cuba og Venezuela.

Menneskerettighetene og menneskeverdet er viktig for Norge. Det at vi lever i et samfunn der vi tar de verdiene som disse begrepene innbefatter, for gitt, må også forplikte oss internasjonalt. Utenriksministeren omtalte selvføl-

gelig menneskerettighetene i sin redegjørelse – det skulle bare mangle – men vi er ikke like standhaftige i utøvelsen.

Hedmark Høyre hadde besøk av to eksilcubanere på sitt årsmøte sist helg. De var ikke nådige i sin beskrivelse av Castro og hans regime når det gjelder frihet til å organisere seg, demokrati og menneskerettigheter. De fortalte om valg med én kandidat, 100 pst. valgoppslutning og et parlament som møtes to ganger i året for å hylle presidenten. De fortalte om 40 000 cubanere som med stor risiko for eget liv årlig flykter fra landet. De fortalte om en hverdag der overvåking, frykt og kontroll er en del av det normale. Dette er det turisteldorado som mange nordmenn reiser til. De bor på hoteller som den vanlige cubaner ikke kan drømme om å ta inn på, om han hadde hatt lov. Selv internettbruk er forbudt for folk flest på Cuba.

Amnesty har registrert 70 samvittighetsfanger og ca. 300 politiske fanger på Cuba i dag. Eksilcubanerne poengterte at invitasjoner fra og kontakt med andre lands ambassader og diplomater var en viktig beskyttelse for de som forsøker å opponere. Utenriksministeren er opptatt av menneskerettigheter. Det tror jeg ham på, men hvorfor etterkom han og regjeringen Stoltenberg for øvrig da et krav om å stoppe invitasjonene av opposisjonspolitikere til 17. mai-mottakelse ved den norske ambassaden i Havana? Det var et krav som lå der under den forrige regjeringen også, men som den ikke etterkom.

LO tar æren for denne «bragden» på sin hjemmeside. Der står det å lese:

«Under møter med myndighetene og CTC ble LOs leder tillagt hovedæren for endringen av norsk politikk overfor Cuba.»

Vi tar organisasjonsfrihet for gitt her i landet. At LO støtter opp om noe annet ute, er i beste fall forunderlig, men at Regjeringen gir etter for et slikt press, er kritikkverdig. Betyr ikke menneskerettighetene så mye allikevel?

Venezuela, med president Hugo Chávez, er et annet paradoks. Bistandsminister Solheim har sågar sendt gratulasjonstelegrammer dit. Presidenten truer nå med å nasjonalisere norske eierandeler i oljefelter. Vi kommer sikkert over det, men det varsler at det er en type politikk som føres, som vil svekke Venezuelas utvikling. Det virkelig dramatiske er at president Chávez nettopp har tilrevet seg eneveldig makt, med fulle rettigheter til å endre landets lover i en 15 måneders periode framover.

Kan vi nordmenn tenke oss hvilke typer virkemidler man bruker, og hvilken type pressmiddel som tas i bruk, for å få en forsamling til enstemmig å avgi all makt til én mann? Tenk om Stortinget ble stilt overfor en situasjon der vi skulle stemme over å avgi all makt til én person, for at han skulle få arbeidsro til å skape «sosialismen for det neste århundre». Enstemmig hadde i hvert fall ikke forsamlingen vært.

Det er altså det fyrtårnet som vår bistandsminister kanaliserer mer av norske ressurser til. Det er et paradoks at utenriksministeren ikke engang nevner dette i sin redegjørelse. Vi kan da ikke lukke øynene for at det både på Cuba og i Venezuela pågår prosesser som er helt på tvers av det

norske samfunns grunnleggende verdier: demokrati og respekt for menneskerettighetene.

Bendiks H. Arnesen (A) [14:05:09]: Stortinget fikk tirsdag en meget grundig og opplysende redegjørelse av utenriksministeren om den utenrikspolitiske situasjonen.

I en tid da media spiller en meget viktig rolle for folks oppfatning av situasjonen i verden, er det viktig å få utenriksministerens bilde av verden. Media har ofte en tendens til å fokusere på enkelte forhold i noen deler av verden, mens andre forhold som burde ha vært fokusert mer på, blir glemt. Derfor er det viktig at vi som politikere ikke bare forholder oss til det som passerer i tv-ruta og på avissidene, men også får rettet oppmerksomheten mot den glemte nød og de glemte konflikter.

Jeg skal imidlertid bruke dette innlegget mitt til å snakke om den delen av redegjørelsen som omhandlet nordområdene. Jeg er godt tilfreds med at utenriksministeren viet så mye av sin redegjørelse til nordområdene, og at han presiserte at nordområdene er Regjeringens viktigste utenrikspolitiske satsingsområde.

Nordområdene er i besittelse av store naturressurser. Funnene av olje og gass og de mulighetene dette gir, har skapt langt større interesse for disse områdene enn det som før var tilfellet. Vi som bor i disse områdene, merker godt optimismen og andre aktørers interesse for de mulighetene som ligger i nordområdene. Slik har det ikke alltid vært. Dette er veldig positivt, men det er også viktig at de naturressursene som finnes i nordområdene, også i virkeligheten vil gi verdiskaping, arbeidsplasser, bosetting og velferd i disse områdene. Vi må få på plass en infrastruktur både nasjonalt og på tvers av landegrensene som gjør det attraktivt å drive næringsvirksomhet og å bo i disse områdene. Inkludert i dette må også være at vi er trygge på at de miljømessige sidene er ivaretatt, gjennom en god oljevernberedskap og en god overvåking av seilingsleden.

La meg også påpeke viktigheten av formuleringene i Soria Moria-erklæringen, der det står at Forsvarets tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord skal styrkes, inkludert Forsvarets bidrag til god beredskap mot miljøkriser og Kystvaktens evne til ressurskontroll og beredskap. Dette skal også ligge til grunn når vi skal vedta planene for vårt framtidige forsvar her til lands.

Når vi debatterer nordområdene, har det lett for å bli en debatt om olje og gass, men vi må ikke glemme alle de andre forhold som omfattes her. Jeg har ikke taletid nok til å komme inn på så mange sider av dette, men jeg kan ikke unngå å nevne vår nest største eksportnæring, fiskeriene, som fortsatt vil stå sentralt i nordområdene. Uten fiskeriene som grunnlag ville det vært lite å bygge på i disse områdene. I den sammenheng vil jeg påpeke betydningen av å arbeide internasjonalt for å bekjempe det ulovlige fisket i Barentshavet. Dersom vi ikke fører en sterk kontroll med dette, kan mye av livsgrunnlaget i nordområdene rett og slett stå i fare. Derfor vil jeg igjen minne om den viktige rollen som Forsvaret og Kystvakten har i forhold til overvåking og myndighetsutøvelse.

Jeg vil i den sammenheng berømme de grep som denne regjeringen hittil har tatt på disse områdene.

La meg til slutt nevne de store forskjellene i levekår som vi finner i nordområdene. Til tross for lysere utsikter er det fortsatt en enorm velferdskløft mellom Norge og Russland.

I Nordvest-Russland er det fortsatt meget dårlige helsetilbud, og situasjonen for urfolkene er aller verst. Jeg har selv vært i disse områdene og ved selvsyn sett hvor vanskelig situasjonen for folk er. Dette er forhold som gode naboer ikke kan lukke øynene for, og som derfor må vies stor oppmerksomhet fra Norges side i tiden som kommer.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:10:07]: Fremskrittspartiet har i denne sal og i en del landsstyremøter rundt omkring blitt utfordret på klimapolitikken. En del aviser har ringt rundt og prøvd å få FrP-ere til å komme mest mulig ut på glattisen, for deretter å slå det stort opp for å vise avstanden mellom partiene i klimapolitikken.

La meg derfor benytte anledningen til å snakke litt om hva slags klimapolitikk Fremskrittspartiet har. Den er belemret med mange fordommer, mange myter. Noen har nok Fremskrittspartiet bidratt godt til å skape selv. Andre er skapt av mediene, som trives bedre med en svart-hvitt-debatt enn med en nyansert debatt.

Fremskrittspartiet stemte i sin tid imot Kyoto-avtalen, ikke fordi vi er imot internasjonale avtaler, heller ikke fordi vi er imot kvotehandling, men rett og slett fordi avtalen som lå der, ikke var god nok. Det ser vi også i dag, når store industribedrifter flytter sin produksjon ut av Kyotoland og inn til land uten avtaler.

Vi har vært kritiske til FNs klimapanel, ikke fordi vi ikke tar problemstillingen som en adresserer, på alvor, men fordi vi føler at en del kritiske miljøer, bl.a. ved Universitetet i Oslo, ikke inkluderes i arbeidet, men blir stående utenfor. Det arbeidet som skjer på atmosfæreforskning ved CERN, som kritiseres sterkt av norske klimamiljøer, viser at det skjer mye ute i verden for å forstå klimaet enda bedre før en iverksetter de store tiltakene, og forsvarer dermed Fremskrittspartiets kritikk. Den skal likevel ikke misforstås ved at vi avviser problemstillingen på noen måte.

Når vi ser på det Fremskrittspartiet faktisk har gjort på Stortinget på CO₂-området, vil min påstand være at vi vil hatt mye mindre CO₂-utslipp på sikt med Fremskrittspartiets politikk enn det både dagens og den forrige regjering ville klart å få til. Fremskrittspartiet legger til grunn at en skal ha en langsiktig tilnærming til problemstillingen og utvikle teknologi og forståelse for klima før en setter i gang de store tiltakene. Eksemplet som illustrerer dette, er Kårstø, der Regjeringen nå legger opp til et prosjekt på 5 milliarder kr, som vil rense 1 million tonn CO₂ i året maksimalt av et globalt utslipp på 28 milliarder tonn. Energiministeren har sågar innrømmet for Stortinget at dette prosjektet ikke vil være anvendelig særlig mange andre steder, nettopp fordi en ikke tillater tilstrekkelig tid til teknologiutvikling. Det er bortkastede penger, etter mitt skjønn.

Vi må ha en klimapolitikk som tar hensyn til at det er 1,6 milliarder mennesker på kloden uten tilgang på strøm.

Når mange kinesere og indere skal opp på et vestlig levestandardnivå – for det skal de, det kommer ikke til å være på tale at de sier at lykken er ikke penger, la oss leve som vi gjør i dag – vil dette kreve et energiforbruk som er hinsides det vi klarer å forstå i dag. Jeg tror ikke vi forstår hvor viktig hydrokarbon er for verdens energitilførsel. Derfor nytter det ikke bare å se på CO₂-rensing separat, selv om Fremskrittspartiet har støttet prosjektene for CO₂-rensing både på Mongstad og på Tjeldbergodden. Men Mongstad og Tjeldbergodden bringer ikke mer energi inn i en energihungrig verden. Den bringer mindre, for en bruker 20 pst. av energien på veien. Derfor er forslag om Fremskrittspartiet har kommet med, f.eks. om thorium, det som faktisk kan revolusjonere verdens energiforsyning og verdens klimapolitikk.

Det som Fremskrittspartiet også har gjort, er at vi har fremmet forslag om biomembran, som ville hatt positive effekter på verdens mulighet til å brødfø seg selv, også de mer fattige deler av verden. Vi har vært med og støttet prosjekter som går på å gjøre sjøvann om til landbruksvann, som vil være sterkt nødvendig i de varmere strøk av verden. På Stortinget har vi fremmet konkret forslag om å innføre permanent halv moms på varmekilder, slik at en får stimulert energiomlegging bort fra strøm, istedenfor å komme med krisetiltak hvert tredje år. Vi har foreslått at en bør kunne skrive av tekniske miljø- og energiinstallasjoner i nybygg over gjerne fem år, istedenfor over 50 år, som i dag. Det ville gitt effekter som faktisk kunne påvirke. De som tror at vi skal komme oss igjennom dagens situasjon ved å fokusere på enøktiltak eller CO₂-rensing isolert, tror jeg ikke forstår omfanget av den energiutfordringen vi står overfor. Derfor må vi se på mange områder samtidig.

De tiltakene jeg har listet opp nå, er forslag Fremskrittspartiet konkret har fremmet. Vi hadde ikke fremmet dem hvis vi ikke hadde hatt noen som helst bekymring om dette med CO₂. Det viser at vi har tatt problemstillingen på alvor, men det må være lov å ha ulike tilnærminger uten at en blir svartmalt og satt i en bås som idioter. En burde jo da fra regjeringshold forklare logikken i sin egen politikk når en uttrykker denne store bekymringen for CO₂ og viktigheten av å innføre tiltak snarest mulig, men i praksis kun kan vise til at en bygger tre mobile gasskraftverk i Midt-Norge. En bygger to gasskraftverk i Tyskland uten krav om CO₂-rensing. En utsetter CO₂-rensingen på Kårstø for tredje gang, og en har en fornybar politikk som av samtlige 14 høringsorganer på Stortinget forrige torsdag ble slaktet.

Steinar Gullvåg (A) [14:15:39]: Utenriksministerens redegjørelse var klar. Han oppsummerte norsk nordområdepolitikk i tre stikkord: Nærvær, aktivitet og kunnskap. Vår tilstedeværelse på Svalbard, gruveaktiviteten, reiselivsaktiviteten, forskningsinnsatsen og etableringen av norske selskap og institusjoner på Svalbard, har avgjørende betydning for norsk suverenitet i nordområdene. Det samme gjelder fiskeriaktiviteten i Barentshavet og det mangeårige havforskningsarbeidet i området.

Uten denne aktiviteten hadde norske interesser utvilsomt stått svakere i et område som lenge har vært en vik-

tig del av det europeiske spiskammeret. Men det er først i de senere årene, etter at oljeaktiviteten flyttet nordover og åpnet nye perspektiv for utviklingen i våre nordligste nærområder, at den internasjonale oppmerksomheten nå retter seg mot det området som utvilsomt vil bidra vesentlig til Europas og Vestens energiforsyning i framtida.

Nordområdesatsingen er og må være langsiktig. Jeg er glad for at Regjeringen gradvis trapper opp forskningsinnsatsen i området, og at vårt fiskerisamarbeid stadig utvikles. Ikke minst er dette viktig for en bærekraftig forvaltning av fiskeressursene og da særlig kampen mot ulovlig, uregistrert og urapportert fiske, som lenge har vært en trussel mot norske fiskebestander i Barentshavet, og mot sysselsetting, bosetting og næringsutvikling i vår nordligste landsdel.

Det var et gjennombrudd i arbeidet for en mer fornuftig ressursforvaltning da Russland sammen med EU-landene i Den nordatlantiske fiskerikommisjon sluttet opp om en mer effektiv havnestatskontroll. Avtalen vil, som kjent, bidra til å hindre omsetning av ulovlig fanget fisk. Det er i en slik sammenheng ganske betegnende at Fremskrittspartiet, som oftest gir uttrykk for at Norge bør føre en mer aggressiv kontrollpolitikk i Barentshavet, og som faktisk hadde fingeren på avtrekkeren i «Elektron»-saken, stemmer imot implementeringen av internasjonale avtaler i norsk lovverk. Det er ganske oppsiktsvekkende at Fremskrittspartiet faktisk gikk imot innføringen av straffetiltak mot fartøy som driver ulovlig fiske. Jeg finner derfor grunn til å minne om at norsk fiskeriforvaltning er trygt befestet i folkeretten, og må være det. Det gjelder også våre fiskeritavtaler med andre land. Det finnes ikke noe alternativ til dette avtaleregimet. Det må i så fall være at vi kappfisker havet tomt.

Mindre oppsiktsvekkende er det selvfølgelig at Fremskrittspartiet skifter politisk linje når det passer. Jeg har derfor merket meg at partiet nå kobler markedsadgang for norske fiskeprodukter til norske jagerflykjøp. Først ute var representanten Øyvind Korsberg. Det kunne forstås som et innfall. Nå ser jeg imidlertid at Fremskrittspartiets formann, Siv Jensen, under et besøk på Vestlandet gjør akkurat det samme. Da må vi ta det mer på alvor. Ifølge avisen Fiskaren mente fremskrittspartiformannen at Norge nå må sette makt bak kravene for å skaffe norsk fisk markedsadgang i utlandet. Når det forhandles om kjøp av jagerfly, kan det kobles opp mot straffetollen på norsk laks. Den samme koblingen kan gjøres mellom gassleveranser til EU og markedsadgangen for fisk – stadig ifølge avisen Fiskaren.

Fremskrittspartiformannens anbefalinger minner til forveksling om den særegne formen for diplomati som russiske myndigheter benytter hver gang de fører prisforhandlinger om gass med sine naboer, ved å skru krane til gassledningene igjen. Jeg tror vi her i landet står oss på å erkjenne at Norge tross alt er et lite land i verden, og at vi nok bør konsentrere oss om best mulig gjenkjøpsavtale for norsk industri når det skal forhandles om flykjøp.

Naturressursene har i mange deler av verden vært kilde til konflikt, og vi har dessverre sett eksempler på at kam-

pen om fiskeressursene i Barentshavet både er en kilde til miljøkriminalitet, og at norsk suverenitet og forvaltning trekkes i tvil. Hvordan vi nå enn snur og vender på det, er forholdet til Russland avgjørende for nordområdepolitikken. De fleste av de utfordringene vi møter, kan bare løses gjennom samarbeid. Jeg er helt enig med utenriksministeren når han understreker at vår dialog med russerne skal være åpen og tydelig, og – jeg har lyst til å legge til – den må være løsningsorientert.

Henning Skumsvoll (FrP) [14:21:08]: USA og flere av dennes allierte gikk for fem år siden til angrep på Taliban og Al Qaida i Afghanistan. Taliban ble fjernet fra makten. Talibans fall i Afghanistan ble sett på som positivt av lokalbefolkningen. Befolkningen hadde levd flere år under Talibans åk, hvor særlig kvinner hadde blitt undertrykt. Ifølge Talibans styresett skulle ikke kvinner ha utdanning eller jobbe utenfor hjemmet. Tv og all informasjon fra Vesten ble forbudt. Invasjonsfasen ledet av USA var vellykket, og Talibans styre ble fjernet, men helt klart ikke uskadeliggjort for all framtid.

Stabiliseringsfasen fulgte deretter, om enn litt sent igangsatt. ISAF fikk et FN-mandat til å samarbeide med de afghanske myndighetene i Kabul. Afghansk politi og soldater ble trent opp for å sikre ro og orden sammen med ISAF i hovedstaden, senere i hele landet. NATO har nå overtatt kommandoen over hele ISAF-styrken i Afghanistan.

Da ISAF-styrken ble opprettet, trodde nok de fleste at Afghanistan gikk over fra stabilisering til normalisering. I denne fasen ble en skjør stabilitet oppnådd. Det ble da mulig å bygge opp et politisk, juridisk og sosialt system.

Normaliseringsfasen råder, om enn meget skjør, i Kabul og til dels i Nord-Afghanistan, selv om disse områdene nå også ser ut til å bli truet av Taliban og andre krigsherrer.

SVs terping på at det ikke finnes en militær løsning i Afghanistan, kan nok de fleste være delvis enig i. Imidlertid er det meget naivt å tro at samfunnsbygging i regi av internasjonale organisasjoner kan bli vellykket når ro og orden ikke er tilstedeværende. Taliban har ennå for stor innflytelse i Afghanistan. Dette ser vi klart ved at mange pågående prosjekter blir sabotert – ja, faktisk ødelagt. Mange hjelpeorganisasjoner, også norske, har bygget opp flere jenteskoler for å bøte litt på Talibans utstøting av jenter. Flere titalls skoler er blitt plyndret og brent.

Skal NATO og Vesten lykkes i Afghanistan, må lokalbefolkningen se at det gir et bedre liv å støtte den valgte regjering i Kabul. Alternativet er undertrykking av enten Taliban eller andre krigsherrer. Klarer ikke ISAF-styrkene sammen med afghanske styrker å stabilisere forholdene i landet, vil det ikke være mulig å utvikle samfunnet til innbyggernes beste. Det er derfor av største viktighet at militær stabilitet og sikkerhet oppnås. Først da kan Afghanistan bygges opp igjen, og det vil gi et bedre liv til befolkningen.

Fortsatt stor norsk deltakelse i Afghanistan har betydning for NATOs innsats i landet. NATO-landenes samlede

innsats er den beste garanti for et fritt og demokratisk Afghanistan.

Vidar Bjørnstad (A) [14:24:39]: Vi behandlet innstillingen til St.meld. nr. 23 for 2005-2006, Om gjennomføring av europapolitikken, i Stortinget på tirsdag. Jeg mener også at Europa og norsk europapolitikk fortjener en omtale i denne debatten.

På tirsdag la Stortinget et felles politisk grunnlag for en mer offensiv og samlet europapolitikk med forbedring av arbeidet med EU/EØS-saker. Samtidig ønsket Stortinget å utvikle de parlamentariske forbindelser til EU-systemet og utvide eget apparat og kompetanse. Dette kan gi anledning til en mer åpen europadebatt om sakene og mulighetene, framfor det tradisjonelle ja/nei-perspektivet.

Norge er medlem av det indre marked og de fire friheter gjennom EØS-avtalen. Samtidig kreves det stadig mer fra land utenfor et utvidet EU for å påvirke og fremme nasjonale synspunkter. Vi må kompensere med innsats for det demokratiske underskuddet vi har i forhold til EU uten EU-medlemskap. Norge må videre utnytte mulighetene som ligger i samarbeidet med EU på andre områder for egne og felles interesser, som Schengen-avtalen og på det utenriks- og sikkerhetspolitiske feltet. Vi må sikre sterkere dialog med EU om den nordlige dimensjon.

Det er positivt at den politiske ledelsen i Utenriksdepartementet så klart gir uttrykk for ønsket om et utvidet politisk samarbeid på toppen av og utenfor rammen av EØS-avtalen. Det er store saker knyttet til utviklingen i Europa, i EU og vårt forhold gjennom EØS-avtalen, som Norge må ta aktivt del i for å ivareta nasjonale interesser, men også for en større visjon.

Arbeiderpartiet vil samarbeide, utnytte felles muligheter, ta vår del av ansvaret og ivareta verdier som fellesskap og solidaritet.

Norge har støttet utvidelsen av EU og bidratt med betydelige beløp til de nye EU-landene. Jeg håper at en i nær framtid kan komme til enighet om at finansieringsordningene i et utvidet EØS skal gjelde Romania og Bulgaria. Jeg er opptatt av at en sikrer muligheter for norske aktørers medvirkning og bygger bilaterale forbindelser mellom arbeidslivets parter, frivillige organisasjoner, kunnskapsmiljøer og næringsliv – mellom aktører i Norge og det utvidede EØS.

Ved utvikling av felles regler i EU/EØS dukker det av og til opp saker som skaper sterk diskusjon. Nå gjelder det tjenstedirektivet. Økt handel med tjenester gir nye muligheter også for Norge, men samtidig må det ikke hindre arbeidet mot sosial dumping. Direktivet er nå vedtatt i EU, og Regjeringen skal vurdere konsekvensene etter at høringsrunden er avsluttet, og komme til Stortinget med saken.

Kompromisset i Europaparlamentet ble av Euro-LO betegnet som en omfattende seier for Europas innbyggere og arbeidere etter at opprinnelseslandprinsippet ble fjernet, arbeidsretten ikke omfattet av tjenstedirektivet og forenklet sagt – offentlig sektor unntatt.

Jeg vil bli veldig overrasket om det skulle ligge spesielle vanskeligheter for Norge i direktivet, som f.eks. at dette skulle hindre vårt eget arbeid mot sosial dumping.

Jeg ser at ja/nei-perspektivet ikke er helt borte i EU/EØS-saker, i og med at de som sterkest argumenterer for lengst mulig tid på konsekvensutredninger, allerede for lengst har bestemt seg for at Norge må reservere seg mot direktivet. Men Regjeringen må bruke den tid som er nødvendig for å besvare de spørsmål som er stilt.

I innstillingen til stortingsmeldingen om europapolitikken mener en samlet utenrikskomite at EU har spilt en viktig, stabiliserende rolle i Europa, og at EU fortsetter å ha en positiv innvirkning på flere staters demokratiske utvikling gjennom sin utvidelse. Dette er en god virkelighetsbeskrivelse. Dette er et høyst aktuelt tema i utviklingen på Vest-Balkan, særlig knyttet til sluttstatusforhandlingene om Kosovo. Det er å håpe at Athisaaris plan og pågående konsultasjoner vil finne støtte, og at FNs sikkerhetsråd kan enes om forslag som vil bringe fred, stabilitet og fravær av vold til området.

EU vil spille en sentral rolle i å støtte opp om den videre utviklingen på Vest-Balkan, både ved tilstedeværelse og ved å kunne trekke landene nærmere det integrerte samarbeidet i Europa.

Norge bør også ha en fortsatt rolle å spille med støtte til oppbygging, respekt for menneskerettigheter og godt styresett. Her er det felles muligheter for europeisk solidaritet og samarbeid, hvor vi må ta vår del av ansvaret.

Truls Wickholm (A) [14:29:38]: Stadig flere får øyene opp for alvoret som klimaproblemene representerer for vårt globale fellesskap. Utfordringene rundt klimaproblematikken er mange. Stadig høyere gjennomsnittstemperaturer til lands og til vanns gjør at isen på polene smelter, vannet stiger, og mange samfunn i verden er direkte truet av dette. Men det er også mer skjulte trusler som er vanskeligere å få øye på. Vi taper fortsatt hundrevis av arter hvert eneste år. Som representanten Trettebergstuen redegjorde for i sitt innlegg i forbindelse med Stortingets samtykke til den internasjonale avtalen om tropisk tømmer, er antallet arter i verden svært viktig for vår evne til å kunne finne nye medisiner for farlige sykdommer. Det holder ikke bare å bytte ut mahognibordet med et furubord eller resirkulere avisene, hvis man er opptatt av disse eller andre miljøutfordringer på kloden.

CO₂-utslipp og den globale oppvarmingen er den største trusselen mot vår framtid på denne kloden. Per i dag diskuterer vi hvordan vi skal oppfylle våre forpliktelser i Kyoto-avtalen. Norge var gjennom Brundtland-kommisjonen og Rio-konferansen en pådriver for å få til denne avtalen. Det er et problem at verdens klimaversting, USA, ikke har ratifisert den, men det er heller ingen unnskyldning for ikke å gjøre vår del. Hva vi gjør i klimapolitikken, er et utenrikspolitisk anliggende. Hvis vi ikke er pådrivere og foregangsland på disse områdene, blir vi medskyldige når millioner av mennesker rammes av flom eller andre vær fenomener. Det er derfor skremmende at Fremskrittspartiet, som er landets nest største parti, ikke tar dette på alvor. Representanten Høglund repliserte tid-

ligere i dag at Fremskrittspartiet var opptatt av klima, men de var bare litt uenig i hvordan klimaproblemene har oppstått. Dette holder ikke. Hvis vi ikke anerkjenner at klimaproblemene er menneskeskapt, er det heller ikke mulig for oss å løse dem.

Det er om lag 150 år siden det ble påvist at CO₂-utslipp forsterker drivhuseffekten. Da er det ikke så avansert eller komplisert å skjønne at hvis man reduserer utslippene, kan man være med på å minske problemene. Jeg nevnte at Norge har gått foran før. Det må vi gjøre igjen. Utenriksministeren viser stadig evne til å gå i front. Dette må vi også gjøre i klimapolitikken. Stadig flere snakker om at vi også må ha noe etter Kyoto-avtalen. Lavutslippsutvalget har pekt på at Norge burde redusere 2/3 av sine utslipp. Det mener jeg vi skal. Men hvis det skal hjelpe, kan vi heller ikke stå alene. Vi må ha internasjonale avtaler hvis det virkelig skal ha effekt, og vi skal greie å stoppe den farlige og negative utviklingen som vår verden er inne i på klimasiden.

I dag er opposisjonen mest interessert i å finne ut hvilket bevegelsesmønster 150 norske soldater skal ha i Afghanistan. Det ville vært hyggelig hvis vi kunne sett det samme engasjementet for framtidige generasjoner nordmenn.

Til slutt må jeg få lov til å si at jeg også er meget imponert over det motet som utenriksministeren stadig viser internasjonalt. Det er tøft, men ikke minst viktig og riktig når statsråd Gahr Støre anerkjenner det arbeidet som er blitt gjort i Mekka, og at han var tidlig ute med å si at dersom denne samlingsregjeringen dannes med bakgrunn i dette, vil Norge gi sin støtte og oppheve boikotten. Alternativet til å støtte opp om dette er borgerkrig og stor urolighet i hele regionen.

I høst var opposisjonen sjokkert da Norge var tidlig ute med å love bidrag til FN-styrkene i Libanon. Vel, dette har vist seg å være en riktig og viktig beslutning for å få på plass det endelige resultatet. På samme måte er jeg nå helt sikker på at den linjen som utenriksministeren har lagt seg på, er den riktige, og det er den som vil gi resultater. Dialog og aktiv deltakelse må være og er det som til stadighet viser seg å føre fram, og som gir resultater. Tøffe krav og en hard hånd er ikke det. Det feiler.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Marianne Marthinsen (A) [14:33:56]: I dag, mens vi har debattert norsk utenrikspolitikk i denne sal, har Göran Persson blitt tildelt Sofie-prisen for det lederskap som han har utvist nasjonalt og internasjonalt i klimaspørsmålet. Jeg vil gjerne benytte denne muligheten til å gratulere ham med den prisen. I begrunnelsen fra juryen er det lagt stor vekt på at Sverige, under hans ledelse, i løpet av en tiårsperiode har redusert sine utslipp av klimagasser med 13,5 pst. Han har bidratt sterkt til å gjøre Sverige til et foregangsland i klimapolitikken. Det er en velfortjent pris, og jeg håper den vil inspirere det internasjonale samfunn til å ta grep om det som oftere og oftere omtales som vår tids viktigste sak.

Klimaspørsmålet dominerer den internasjonale dagsordenen i disse dager, etter at FNs klimapanel la fram sin rapport og skrinla nærmest enhver tvil om at de dramatiske klimaendringer vi står overfor, er skapt av mennesker. Fremskrittspartiet begynner å bli veldig alene. Samtidig er det en oppløftende tanke at det også er mennesker som kan hindre de mest dramatiske scenarioene. Det krever at land som Norge utviser stort politisk lederskap, men det er mulig.

Soria Moria-erklæringen slår fast at Norge skal arbeide for en mer omfattende og ambisjøs klimaavtale som skal etterfølge Kyoto-avtalen. Jeg er også svært glad for at utenriksministeren kommer inn på klimaproblematikken i sin redegjørelse. For det er ingen tvil om at det ligger store utfordringer for Norge i spenningsfeltet mellom energi, klima og utenrikspolitikk. Vårt ansvar som storeksporthør av energi basert på fossile energikilder og ambisjonen om å være et foregangsland i miljøpolitikken stiller store krav.

Klimaendringene rammer oss nasjonalt, men de mest dramatiske konsekvensene ser vi først og fremst i andre deler av verden. De endrer det globale trusselbildet fundamentalt. Klimatrusselen sammenliknes ofte med terrortrusselen. Terror skal bekjempes, la det ikke være noe tvil om det, men ingen kan være i tvil om at klimaendringene truer fred og stabilitet på en langt mer grunnleggende måte. Klimaendringene fører til knapphet på ressurser. Det bidrar til å heve det globale konfliktnivået. Begrepet «klimaflyktning» er blitt en godt innarbeidet term i vårt språk. Det er ikke et ord som beskriver et fenomen som kan komme. Det er et fenomen som eksisterer i aller høyeste grad. I dag har vi rundt 25 millioner av dem. Det er med andre ord flere som flykter fra klimaendringer enn fra krig og væpnet konflikt. FN antar at i 2050 vil tallet være oppe i 150 millioner. Stern-rapporten anslår rundt 200 millioner klimaflyktninger innen utgangen av vårt århundre. Vi kan knapt ane rekkevidden av det. Vi vet jo allerede hvilke områder som vil være spesielt utsatt: Sentral-Amerika, områdene rundt Sahara, Afrikas Horn, Kenya, India, Bangladesh og Stillehavsoyene. Dette er områder som i stor grad er preget av dårlig styresett, hvor det allerede finnes store solide spirer til etnisk, sosial og økonomisk konflikt, og det er svært alvorlig. Mannen som ledet våpeninspeksjonen i Irak, Hans Blix, understreket det på en veldig god måte da han uttalte at han var mer bekymret for klimaendringer enn for noen stor militær konflikt.

Jeg tror ingen er i tvil om at klimaspørsmål vil prege den internasjonale dagsordenen i lang tid. Jeg er glad for det engasjementet vi nå ser. Det er et helt nødvendig engasjement – et resultat av at alvoret er i ferd med å synke inn, også i internasjonale fora, som tradisjonelt ikke har hatt miljø og klima øverst på sin agenda. Det gir et helt unikt rom for ambisiøse miljønasjoner som Norge – et rom som vi skal og må utnytte.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [14:38:40]: Jeg vil også få lov til å gjøre stortingspresidentens ord til mine og si at det viktige her i dag og på tirsdag er den brede

enigheten om det vi nå bidrar med i tillegg til ISAF. Så vil jeg anta at når uken er omme, har vi et klart bilde av premisene rundt dette. Det er nå klart formidlet fra Regjeringen, i alle sine eventualiteter, og bør ikke gi rom for mer usikkerhet – ikke minst i forhold til de kvinner og menn vi sender.

Jeg vil også si at det er en helt klar linje i det Regjeringen, deriblant jeg, har sagt tidligere om dette i denne sal og også i NATO. Når jeg har sagt at det ikke er noen begrensninger på hvilke tilbud Norge kan stille, inklusive spesialstyrker, viser denne ukens beslutning nettopp det. Vi kan bidra også med spesialstyrker. Vi har gjort det klart, og vi har satt det inn i en ramme som er veldig parallell med det alle andre land gjør.

Så var også stortingspresidenten inne på – kanskje som den eneste – essensen i min redegjørelse, nemlig behovet for engasjementspolitikk. Jeg tror det er et tema alle som er opptatt av internasjonal politikk, bør diskutere. Jeg er glad for at representanten Høglund gir uttrykk for at han ønsker prosjektet «Norske interesser i en global verden» velkommen, og jeg er glad for at han griper muligheten til å gå inn i så mange spørsmål. Det er også en invitasjon som går til de politiske partiene, i tillegg til det brede Norge.

Så sier representanten Vallersnes at det beste for oss nå vil være å vente og se når det gjelder Midtøsten. Ja, det er god konservativ tilnærming. Det kan være riktig i mange sammenhenger. Men jeg tror at vi også må være i stand til å formidle klare signaler når vi ser hvor utarmet og desperat situasjonen er på palestinsk side. Etter det året vi har bak oss, ligger det en forpliktelse på oss til å være tydelig når det gjøres en bestrebelse. Det finnes vel knapt noen politisk bevegelse som står lenger unna meg enn Hamas. Like fullt må vi være i stand til å anerkjenne denne bevegelsen de har gjort. Vi har hatt kontakt med dem gjennom hele året, og vi har også vært i stand til å kunne formidle hva som trengs for å bevege seg i riktig retning. Derfor føler vi også et ansvar nå når de har gjort det, ved å vise at det finnes en mulighet framover.

Så vil jeg komplimentere representanten Gitmark for å ha tatt opp Afrika på den måten han gjorde. Jeg har ikke anledning til å gå inn i alle sider av det han sa, men jeg kan understreke at vi vil være en pådriver for forandringer i Zimbabwe. Det er også et land som nå har fått mindre norsk bistand på grunn av situasjonen der.

Representanten Tybring-Gjedde var også opptatt av dette. Han nevnte to problemstillinger ved staten som eier. Jeg var inne på det ganske detaljert egentlig i min redegjørelse, hvor jeg sa:

«Vår energinæring hevder seg med tyngde i markeder, i land der vi ikke nødvendigvis har lange handels-tradisjoner, mange av dem land i utvikling, og mange av dem i land med politiske regimer som er sterkt forskjellige fra våre».

Så sa jeg omtrent det samme som representanten:

«Summen av dette får betydning for ivaretagelse av norske interesser».

Det er en stor utfordring. Derfor tror jeg at vi nå må bli dyktigere til å lære om disse landene og de dilemmaene vi

kan komme opp i. Jeg ser ingen prinsipiell forskjell på norske myndigheters holdning til norske selskapers opp-treden i utlandet, om de har statlig majoritet eller ikke. Det er ikke slik vi har innrettet oss. Skulle andre lands regjeringer forgripe seg mot et norsk selskap på en måte vi finner klanderverdig, ville vi ta opp det uansett. Jeg tror at det er riktig. Norsk utenriksstjeneste har fulgt norske næringer og nordmenn ut i alle år, når det gjelder tømmer, fisk, alle mulige aktiviteter, misjonærer, og nå har vi energi i en del av verden som er krevende. Det kommer til å stille oss på en prøve, og den må vi møte.

Så gjelder det dette med å koble bistand til MR. Jo, vi gjør det. Jeg synes det er interessant at Fremskrittspartiet, som er for å kutte all bistand, er opptatt av stat-til-stat-bistand og av hvordan vi skal bruke det virkemidlet. Vi hadde jo ikke hatt det virkemidlet om Fremskrittspartiet hadde sittet med makten. Men vi bruker det, og hvis det er noen som har gått i bresjen for dette, er det Erik Solheim, som snakker om å sende veldig klare signaler gjennom den måten vi gir vår bistand på. Det er klart at dette blir sett i en veldig nær sammenheng.

Så blir det fra flere hold, også fra representanten Gundersen, gjort et poeng av dette: Hva med disse farlige radikale regimene i Latin-Amerika? Jeg fikk dessverre ikke tid til å komme mye inn på Latin-Amerika i min redegjørelse. Jeg gikk inn på det ved å vise til at Brasil er en av våre partnere når det gjelder mange forskjellige initiativer, helse og utenrikspolitikk, og også i WTO-sammenheng. Men det er altså ikke slik at Norge gir støtte til Venezuela. Utviklingsministeren viser til at vi skal komme med en viss type utviklingsstøtte for å oppmuntre positive prosesser, f.eks. i Chile, Brasil og Bolivia.

Så sa representanten Petersen når det gjaldt norsk vårgytende sild, at han var dypt skuffet over den avtalen. Vel, vi har fått den høyeste andelen vi har hatt noen gang. Vi har løftet den fra 57 pst. til 61 pst. Jeg har anerkjent at næringen skulle ønske seg mer, men år etter år uten avtale for den bestanden ville gått ut over hva vi kunne få til på dette viktige området. Det er altså over 700 000 tonn som nå går til den norske næringen. Det henger jo tett sammen med det som mange andre talere her har vært opptatt av, nemlig vår mulighet til også med kraft å delta i kampen mot det ulovlige fisket.

Erna Solberg (H) [14:44:10]: Vår bekymring når det gjelder norsk vårgytende sild – som vi ikke nødvendigvis skal gjøre til et stort tema i forbindelse med den utenrikspolitiske redegjørelsen – er at når vi nå går inn på den typen avtaler, har vi gitt andre lands premisser om for hva som er rettferdig fordeling, større tyngde enn vi burde ha gjort. Vi mener at premissene burde vært at vi har rettmessig krav på en større andel av kvotene enn det som ble resultatet.

Jeg skal ikke bruke lang tid på å fortsette denne debatten som vi har holdt på med i tre dager, men jeg har lyst til å si at jeg er enig med utenriksministeren i den versjonen som i dag har vært Regjeringens versjon i denne saken. Med bakgrunn i det tror jeg at vi kan ha trygghet for at vi alle står bak deltakelsen, men med én viktig premiss. Det er at hvis de allierte ber om hjelp, sier vi ja, og vi gjør

det raskest og mest smertefritt hvis vi har de kapasitetene som trengs i Afghanistan når det skjer. Hvis den premisen ligger der klart, og det ikke betyr at det skal lengre regjeringsforhandlinger til, eller at landstyret i SV skal møtes for å godkjenne det, synes jeg vi er kommet på rett spor. Da er det ikke nødvendig å overdrive fiktiv uenighet, men jeg har lyst til å si at det ikke er opposisjonen som har skapt forvirring, det har Regjeringen klart fint selv.

Men jeg har lyst til å ta opp noen temaer og komme med noen spørsmål til statsråden på to andre områder, som ikke har vært berørt i så stor grad i redegjørelsen, for vi er jo militært til stede andre steder.

For øyeblikket er situasjonen i Libanon urovekkende. Jeg vil gjerne få noen grundigere synspunkter på situasjonen i Libanon, i hvilken grad man ser at bidrag f.eks. gjennom UNIFIL 2 – som både skulle overvåke grensene og stabilisere landet, og som vi altså deltar i – virker eller ikke, og i så fall hvilke nye strategier vi skal legge opp, og i samarbeid med hvem, for å bidra til at utviklingen i Libanon blir noe annet enn et nytt sammenbrudd i løpet av relativt kort tid.

Det andre temaet som også ble berørt i redegjørelsen, men som jeg synes vi i for liten grad har hatt en diskusjon om, er utviklingen i Russland. Russland viser autoritære trekk både med tanke på den demokratiske utviklingen i landet og hvordan man bruker stillingen sin som aktør på energimarkedet.

Vi har hatt mye optimisme i Norge i forhold til Russland – og det kan fortsatt være grunn for optimisme – og også mye optimisme i forhold til denne regjeringens uttalelser. Rett rundt hjørnet skulle vi få avklaringer på opptil flere viktige spørsmål. I løpet av det siste året har vi gjentatte ganger fått høre at hjelp til å løse fiskeriproblematikken er rett rundt hjørnet. I november 2005 uttalte utenriksministeren at vi var nær ved å løse delelinjespørsmålet. Han kunne ikke si om det ville ta seks eller tolv måneder å løse delelinjespørsmålet, men han trodde på et snarlig gjennombrudd. Det kunne være interessant å høre om det er bevegelser som tyder på dette. Dette sier jeg ikke for at jeg ønsker å presse på for at vi skal inngå avtaler som ikke gir oss best mulig uttelling. I delelinjespørsmålet mener jeg at det ikke er det viktigste hvor raskt ting skjer. Det viktigste er hvilket resultat vi får. Det er viktig at ikke vi oppfattes som å være så utålmodige at vi gir mer av langsiktige, viktige verdier for dette samfunnet enn det som er nødvendig for å få det til. Men siden utenriksministeren var mer optimistisk i en tidligere fase, kan han kanskje fortelle om optimismen har dabbet av, eller om den er økende i delelinjespørsmålet.

Morten Høglund (FrP) [14:48:14]: Debatten startet med et par angrep på Fremskrittspartiets klimapolitikk og ble avsluttet i samme lei. Fordi vi antok at noe av dette kom, valgte vi å ha et innlegg som nettopp handlet om vår klimapolitikk og tilnærmingen til den, et relativt grundig og godt innlegg, om jeg skal si det selv. Allikevel kommer disse påstandene fra representantene Wickholm og Marthinsen, som blir rimelig lettvinde i forhold til hele problemstillingen.

Vi har i denne sal foreslått – flere ganger – mange virkemidler for å møte problemene med CO₂-utslipp. Vi tar det på alvor. Men vi tror ikke at det internasjonale avtaleverket som er på plass, alene løser den globale utfordringen som man har foran seg. Vi mener å kunne vise til at våre forslag, hvis de var blitt gjennomført, hadde hatt større effekt – og en positiv effekt – på CO₂-utslipp, enn det den politikken som den sittende regjering fører, har. Så kan jo representantene for så vidt prøve å motbevise det, og det blir en grei debatt. Men å si at Fremskrittspartiet er alene, vi er utenfor, vi tar ikke disse problemstillingene på alvor, blir for enkelt. Det er ikke i nærheten av å treffe balen. Vi er med og prøver å ta energiutfordringene, klimautfordringene og miljøutfordringene på alvor på en seriøs, troverdig måte.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [14:50:07]: Jeg vil først få lov til å anerkjenne Erna Solbergs innledende kommentar om Afghanistan. Jeg tror vi nå har det grunnlaget vi skylder å sende til det norske samfunn og også til det internasjonale samfunn, nemlig kvaliteten ved at et samlet storting står bak en viktig avgjørelse om å gi et enda viktigere bidrag til vår innsats i Afghanistan. Det setter jeg pris på.

Når det gjelder Libanon, er bekymringen der reell. Vi vet at det nå har vært uker med konfrontasjon som også har tatt liv, men det har først og fremst vært nervepirrende i form av at gruppene står mot hverandre. Men jeg har ved selvsyn sett at de vi har i UNIFIL 2 fra norsk side, gjør jobben, og det er viktig. Den kommer til sin slutt i løpet av våren, og vi må da gjøre en grundig vurdering av hva som skal være et eventuelt videre norsk bidrag. Men som vi har vært inne på tidligere, henger konfliktene her tett sammen – Israel–Libanon og Israel–Syria. Det er ikke mulig å løsrive dem helt, så det må også ses i sammenheng.

Russland har antidemokratiske trekk – det er jeg enig i. Jeg har lagt vekt på langsiktighet, og i min redegjørelse i går sa jeg: Tålmodighet og langsiktighet er viktig for myndigheter og for selskaper.

Jeg kan ikke huske at jeg har stilt i utsikt en løsning på delelinjespørsmålet i løpet av seks måneder. Jeg har brukt den litt intetsigende formuleringen at hver dag kommer vi én dag nærmere, og jeg tror det er det vi faktisk må leve med. Men det er bevegelse, og det er positivt arbeid, og så får vi legge så mye vi kan i det arbeidet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 1981).

S a k 2

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Åse Gunhild Woie Duesund, Line Henriette Holten Hjemdal og May-Helen Molvær Grimstad om lovfestet rett til rehabilitering (Innst. S. nr. 110 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:16 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til fem minutter til hvert parti og fem minutter til statsråden.

Videre foreslår presidenten at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:52:54] (ordfører for saken): En samlet komite mener at mennesker som rammes av sykdom og skade, må møtes med et helhetlig behandlingstilbud. Komiteen oppfatter det slik at forslagsstillerens intensjon med dette representantforslaget om lovfesting av rehabilitering er nettopp å sikre et slikt helhetlig tilbud.

Komiteen viser til pasientrettighetsloven som definerer rehabilitering som helsehjelp på lik linje med handlinger som er forebyggende, diagnostiske, behandlende og helsebevarende. Siden rehabilitering er omfattet av helsehjelpbegrepet, følger det at pasienter har rett til nødvendig rehabilitering etter pasientrettighetsloven § 2-1. Komiteen samlet mener på denne bakgrunn at retten til rehabilitering faktisk er ivaretatt i lovverket.

Komiteens flertall, som består av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, foreslår at dokumentet vedlegges protokollen, mens representantene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet foreslår at dokumentet ikke bifalles.

Dette flertallet som ønsker at dokumentet skal vedlegges protokollen, viser til at det er store forskjeller rundt omkring på hvordan rehabiliteringstilbudet er. Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti modifiserer på et vis det opprinnelige forslaget ved å fremme følgende forslag :

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å lage en egen rehabiliteringslov, der retten til rehabilitering fra spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten sikres, eventuelt at endringer i lover og forskrifter gjøres med tanke på å sikre rehabilitering i vid og helhetlig forstand.»

En samlet komite understreker i Budsjett-innst. S. nr. 11 for 2006-2007 at rehabilitering skal være et prioritert område, og er opptatt av at en rehabiliteringsstrategi, som Regjeringen har varslet, må sikre et helhetlig perspektiv på rehabilitering og omfatte både institusjonsbasert rehabilitering, annen rehabilitering innenfor spesialisthelsetjenesten og rehabilitering innenfor kommunehelsetjenesten.

Rehabilitering har som sagt som formål å gi mennesker som er rammet av sykdom eller skade, en ny mulighet til å mestre hverdagen. Det er etter Senterpartiets syn, og jeg forstår etter alle partiers syn, behov for å bedre rehabiliteringstilbudet både innenfor spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten.

Rehabilitering har fått stor oppmerksomhet i Stortinget det siste året. Det fikk svært mye oppmerksomhet særlig fra de institusjonene som driver med rehabilitering, i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2006. Årsaken til det var det nye regimet som den forrige regjeringen satte i verk, nemlig anbudsprinsippet, noe som skapte svært mye turbulens.

Et annet område som Regjeringen arbeider med, og som Senterpartiet er veldig glad for at Regjeringen har grepet fatt i, er at rehabilitering er en del av det arbeidet et utvalg nedsatt i statsråd skal jobbe med for å se på finansieringen og skjevdelingen mellom helseregionene. Rehabilitering blir en viktig del av dette utvalgets arbeid.

Senterpartiet deler også utålmodigheten til de andre partiene om at rehabiliteringsfeltet må styrkes. Det er også et håp at en skal få et likere rehabiliteringstilbud i alle de foreløpig fem, men senere fire helseregionene i landet vårt.

T h o r b j ø r n J a g l a n d hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten antar at representanten Skjælaaen vil ta opp forslag.

Rune J. Skjælaaen (Sp): Ja – jeg tar opp forslag nr. 1.

Presidenten: Da har representanten Rune J. Skjælaaen tatt opp det forslaget han viste til.

Harald T. Nesvik (FrP) [14:58:20] (komiteens leder): Jeg skal ikke bruke så veldig lang tid, for innledningsvis forklarte saksordfører godt komiteens standpunkt før han rotet seg litt ut på de store vidder og snakket om anbudsprinsippet og snøen som falt i fjor. Det er viktig at vi fokuserer på det denne saken dreier seg om, retten til rehabilitering og forslaget som opprinnelig dreide seg om den lovfestede rettigheten.

Det som er viktig i forbindelse med dette forslaget – én ting er at man har en lovfestet rett, hele komiteen skriver også at man har det – er i hvilken grad man følger opp den rettigheten man faktisk har i henhold til pasientrettighetsloven. Det vi ser, er stadige endringer av både innholdet i rehabiliteringen, lengden på rehabiliteringsopphold, en skjevfordeling mellom regioner og manglende samhandling. Her er sikkert en rekke forskjellige problemstillinger. Selv om vi har en lovfestet rettighet i henhold til pasientrettighetsloven, følges den dessverre på mange måter ikke opp. Det ser vi også på de lange køene av folk innenfor enkelte sykdomsgrupper som venter på rehabilitering. For hjerte- og lungerehabilitering bl.a. er det lange køer i store deler av landet.

Jeg skal bare helt enkelt bruke et eksempel knyttet til en annen rett som også er lovfestet, og som viser problemstillingen med at ikke nødvendigvis alt som er lovfestet, følges opp. Man har også rett til en individuell plan. Både statsråden og jeg har vel vært rimelig fortvilt over at mange kommuner ikke har fulgt opp akkurat den biten. Situa-

sjonen viser at vi ikke alltid kan hvile på at vi har gitt en lovfestet rettighet. Vi er også nødt til å følge den opp på et eller annet vis, slik at det også er innhold i loven. Slik jeg i hvert fall forstod Kristelig Folkepartis forslag, var hensikten nettopp å følge opp dette. Der støtter vi Kristelig Folkeparti.

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ber Regjeringen vurdere å lage en egen rehabiliteringslov for å se disse tingene i sammenheng. Vi ber om en vurdering. Så håper vi at statsråden foretar den vurderingen, selv om det ikke ligger an til å få flertall for det her i dag, for da kan man i hvert fall se i sammenheng hva som følges opp lovmessig, om vi er tjent med å ha dette i en egen lov, eller om vi trenger en særlov som går foran en generell lov. Når man ikke har konkludert, er det dette man ønsker å få vurdert, slik at det er særdeles viktig at man møter dette med et åpent sinn.

Jeg skal ikke trette salen med en lengre debatt om dette temaet, men bare fremme det forslaget Fremskrittspartiet har i innstillingen sammen med andre.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Laila Dāvøy (KrF) [15:01:30]: Rehabilitering kan for mange mennesker være avgjørende for fortsatt å kunne klare seg selv i hverdagen eller for å komme tilbake i jobb. Det handler om å ta utgangspunkt i respekten for menneskets rett til å bestemme over eget liv.

I Nasjonal helseplan for 2007–2010 uttales det at rehabilitering ikke har hatt tilstrekkelig prioritet, verken i kommunene eller på sykehusene.

Det er riktig det som hele komiteen sier i innstillingen, at forslagsstillernes intensjon med å fremme forslaget om lovfesting av rehabilitering er å sikre et slikt helhetlig behandlingstilbud. Dessverre viser det seg at det ofte er tilfeldig om en pasient får et tilbud om rehabilitering eller ikke i dagens helsevesen. Den senere tid har jeg ukentlig fått henvendelser eller lest i media om rehabiliteringstilbud som reduseres eller avvikles. Dette er uforståelig og samfunnsmessig uøkonomisk når vi vet at mangel på rehabilitering fører til et lengre og kanskje permanent sykeleie, større progresjon i sykdomsutvikling, ja mange kan verken kaste krykkene eller komme seg opp av rullestolen – for ikke å snakke om det store antallet slagpasienter med taleproblemer, afasi, som aldri får hjelp av logoped til å øve opp taleevnen. De forblir hjelpeløse og hjelpetrengende i årevis, og blir i hverdagen avhengige av hjelp både fra helse- og omsorgspersonell og fra familien.

Hva hjelper det så at pasientrettighetsloven definerer rehabilitering som helsehjelp på like linje med forebyggende, diagnostiske, behandlende og helsebevarende tiltak, når en rekke pasienter faktisk ikke får tilbud om rehabilitering, verken fra førstelinje- eller andrelinjetjenesten? Da er det grunn til å spørre om retten til rehabilitering i det hele tatt er reell. I alle fall kan både pasientorganisasjoner og enkeltpasienter dokumentere at det ikke hjelper å vise til loven for å få rehabilitering.

Regjeringen mener at rehabilitering har en sterk stilling i lovverket, og at det ikke er noen grunn til å se nærmere verken på lover eller forskrifter. Dette er helt uforståelig for meg. Poenget med lover og forskrifter er jo ikke at de er skrevet og vedtatt. Det må jo være et poeng at de også virker etter hensikten. For eksempel har statsråden på henvendelse ikke kunnet svare godt nok på hvordan retten til rehabilitering fra kommunehelsetjenesten er å forstå. Slik jeg oppfatter det, er det Forskrift om habilitering og rehabilitering som utdyper og forklarer loven. Men forskriften nevner overhodet ikke noe om retten til rehabilitering, kun at rehabilitering er noe kommunene skal sikre eller sørge for. Når kommunene ikke gir en pasient logopedhjelp eller fysioterapi, hva da?

Det er ikke bare Kristelig Folkeparti som er bekymret for denne situasjonen. Flere pasientorganisasjoner har med stigende styrke påpekt mangelen på rehabilitering, ja til og med Sosial- og helsedirektoratet uttalte så sent som i 2005 følgende i forbindelse med arbeidet med Nasjonal plan for rehabilitering at

«arbeidsgruppen som har gitt innspill til denne planen, har stilt spørsmål om rett til nødvendig habilitering og rehabilitering er tilstrekkelig ivaretatt i dagens lovverk».

Direktoratet ender opp med å foreslå at endring i lover og forskrifter bør være et tiltaksområde, og at en egen rehabiliteringslov bør vurderes.

Forslagsstillerne er altså på trygg grunn, også faglig, når vi foreslår å be Regjeringen nettopp om å vurdere en egen lov for rehabilitering, eller alternativt endre lover og forskrifter, med tanke på å sikre rehabilitering i vid og helhetlig forstand.

Jeg er glad for at også Fremskrittspartiet har sluttet seg til dette forslaget, og vet at mange der ute ville ønsket at Stortinget i dag hadde tatt dette viktige skrittet.

Statsråd Sylvia Brustad [15:05:45]: La meg først slå fast at et helhetlig behandlingstilbud er et overordnet mål for denne regjeringa. Det er ikke alltid bra nok å tilby behandling, pleie og omsorg hvis pasienten også trenger oppfølging og rehabilitering for å fungere i hverdagen, eller for å komme tilbake til arbeidslivet for å fungere etter en periode med sykdom. Da må både behandling og rehabilitering tilbys som et helhetlig og samordnet tilbud, tilpasset hver enkelt. Jeg oppfatter at forslagsstillerne, komiteen og jeg på vegne av Regjeringa er enige om dette overordnede målet.

Jeg registrerer, slik det også har kommet fram i debatten, at vi ikke er helt på linje når det gjelder virkemidlene vi skal ta i bruk. I mange sammenhenger vil det være et riktig virkemiddel å fastsette en rettighet som gir pasientene et lovmessig krav overfor helsetjenestene. Men som jeg har presisert ved flere anledninger, har pasientene allerede en lovfestet rett til rehabilitering. Siden rehabilitering er helsehjelp på linje med annen behandling, har lovgiver tidligere, i 1999, besluttet at pasienter skal ha rett til nødvendig rehabilitering. Denne rettigheten gjelder både overfor spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenes-

ten. Som komiteen sjøl viser til, følger dette allerede av pasientrettighetslovens bestemmelser.

Samtidig vil jeg si at jeg mener det er helt nødvendig å fortsette arbeidet med å forbedre og forsterke innsatsen når det gjelder rehabilitering. I komiteens innstilling er det også nevnt flere eksempler som tilsier at tilbudet ikke alltid er tilstrekkelig alle steder. Det er et mål at alle pasienter som har behov for det, skal få relevante rehabiliteringstiltak i et tilstrekkelig omfang. Det må gjelde alle aldersgrupper og alle diagnosegrupper. Derfor har jeg bl.a. pålagt de regionale helseforetakene å sørge for å følge opp en rekke konkrete tiltak på dette området. Jeg kan f.eks. nevne styrking av kapasiteten når det gjelder plasser i spesialisert rehabilitering. Det er behandlings- og rehabiliteringstilbud for dem som er rammet av tinnitus, altså øresus. Det er tiltak for pasienter med alvorlige hodeskader. Det er tiltak for synshemmede, herunder informasjon og tilrettelagt opplæring. Og det er økning av antallet cochlea-implantatoperasjoner, for å nevne noe.

Forbedrings- og oppfølgingsarbeidet må ses i sammenheng med det pågående arbeidet med en nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering som Regjeringa nå jobber med. Det er klart at ulike pasienter vil ha ulike behov for tiltak i en rehabiliteringsprosess. Det kan dreie seg om opptrening, opplæring, teknisk utstyr, hjelpemidler, tilrettelegging i hjemmet osv. Mange av de aktuelle tiltakene brukes også i mange andre sammenhenger, ikke bare som rehabilitering. Derfor er mange av tiltakene som pasienter kan ha behov for, ikke engang definert som rehabiliteringstiltak. Ansvaret er lagt på mange offentlige sektorer og flere tjenestenivåer, ikke bare på helsesektoren. Regulering av tiltakene er også som kjent spredd på mange steder i lovverket, det kan være opplæringsloven, folketryktdloven, bygningsloven og selvfølgelig også helseloven. Fordi rehabiliteringstiltak er regulert mange steder i lovverket, tror jeg at det ikke vil være hensiktsmessig å samle denne reguleringa i en særskilt lov om rehabilitering. Jeg kan heller ikke se at det er behov for det. Som sagt har pasientene rett til rehabilitering både fra spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten, og det er allerede regulert i pasientrettighetsloven.

I lov om kommunehelsetjenesten er kommunene pålagt å ha en helsetjeneste som omfatter medisinsk rehabilitering. Dessuten framgår det uttrykkelig av § 2-1 i denne loven at pasienter har rett til helsehjelp, som også omfatter rehabilitering, fra den kommunen der pasienten oppholder seg. Jeg er glad for at det er bred oppslutning om å styrke innsatsen på området rehabilitering, men jeg mener altså at det er andre tiltak enn en egen rehabiliteringslov som er det beste virkemiddelet for å få det til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Laila Dāvøy (KrF) [15:10:29]: Jeg har lyst til å påpeke at statsråden er veldig definitiv når det gjelder at det ikke skal være en egen lov for rehabiliteringsområdet. Jeg må jo bare respektere det. Samtidig sier statsråden at hun mener at man kanskje bør «forsterke» og «forbedre» re-

habiliteringsområdet – det er begrepene hun bruker. I tråd med at direktoratet har sagt at man bør endre lover og forskrifter, at det bør være et tiltaksområde, er mitt spørsmål til statsråden: Hvorfor kan ikke denne forbedringen og forsterkingen som også statsråden ønsker, bli vurdert i en sammenheng der man faktisk strammer inn forskriftene noe mer enn i dag? Hva er det som gjør at det er helt utenkelig å gå gjennom forskrifter og lover vi har?

Statsråd Sylvia Brustad [15:11:24]: Det er ingenting som er helt utenkelig. Men jeg vil bare gi uttrykk for hva jeg mener – og på dette punktet er jeg i så fall litt uenig med Sosial- og helsedirektoratet i at det er lovene og forskriftene vi nå trenger mest å justere. Loven er helt klar på området, men en annen ting er at den dessverre ikke alltid følges opp. Det har vi sett i spesialisthelsetjenesten, men kanskje ikke minst i kommunehelsetjenesten. Derfor mener Regjeringa at det er mye viktigere nå å sørge for at vi faktisk har tilstrekkelig antall rehabiliteringsplasser, både i sjukehus, hvor det nå er en økning, og der de langt fleste får rehabilitering, i opptreningsinstitusjoner og også i kommunene. Jeg mener at det er viktigere enn å regulere en lov som etter min mening er veldig klar på hva pasientene egentlig har rett til.

Gunvald Ludvigsen (V) [15:12:24]: Venstre er sjølv sagt for rehabilitering, og god rehabilitering gir bedre funksjonsnivå og ikkje minst bedre livskvalitet for svært mange menneske.

Men denne saka har gjort noko positivt same kva ein måtte meine. Vi har fått rehabilitering meir i fokus. Det er jo viktig.

Så veit vi at vi har spesialisert rehabilitering, og vi har rehabilitering på kommunehelsenivå. Statsråden var i sitt innlegg inne på at det kanskje er verkemiddel vi må sjå på. Vi snakkar veldig mykje om samhandling, ikkje minst mellom desse to nivåa. Det har vi snakka om, eg veit ikkje i kor mange år, i alle år, trur eg, og vi får det liksom ikkje til. Eg berre undrar meg på om vi ikkje kunne gjort noko på det viktige området. Her trur eg det trengst noko smørjing for å få dette i gang. Kva meiner statsråden om å ha ekstra smørjemiddel på dette området?

Statsråd Sylvia Brustad [15:13:27]: Nå er jeg litt usikker på hva representanten Ludvigsen mener med smøremiddel. Regjeringa har jo for inneværende år øremerket 1 milliard kr til rehabilitering og opptreningsinstitusjoner. I tillegg til det bruker vi betydelig med penger i sjukehusene, og det er der ca. 55 000 i året får sin rehabilitering. Så er det nok riktig at det også på dette området er behov for bedre samhandling. Derfor jobber vi sammen med Kommunenes Sentralforbund med å få til nasjonale avtaler for bedre samhandling, men vi skal også få det til i forholdet mellom spesialisthelsetjeneste og kommuner. Det er viktig, som representanten Nesvik var inne på her, at retten til individuell plan blir fulgt opp. Og det er der vi ser at det svikter i mange sammenhenger. For hvis den følges, er det jo sånn at enten du nå trenger hjelp fra spesialisthelsetjenesten eller opptreningsinstitusjoner, har hel-

sesen et plikt til å tilrettelegge et tilbud tilpasset hver enkelt. Vi er ikke alltid i mål på det området, og det er det vi er nødt til å jobbe videre med.

Laila Dāvøy (KrF) [15:14:40]: Jeg er faktisk dypt bekymret for en rekke pasienter som i disse dager skrives ut fra sykehus, som er slagrammet, som har hatt hjerteinfarkt, og som helt åpenbart burde, slik statsråden definerer det, ha rett til rehabilitering umiddelbart. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilket råd vil statsråden gi til pasienter som kommer hjem fra sykehus med mistet taleevne, som rett og slett ikke med loven i hånd på noen måte kan klare å få dette til i kommunen?

Og det er akkurat i kommunehelsetjenesten jeg synes at det svikter mest. I spesialisthelsetjenesten har man prioriteringsforskriften, og den er langt klarere på alle disse områdene enn det man vil finne i den forskriften som jeg tolker gjelder for kommunehelsetjenesten.

Statsråd Sylvia Brustad [15:15:35]: Jeg er ikke noe glad for de eksempler vi har på pasienter som skrives ut fra sjukehus og blir sittende i hjemmet sitt uten å få nødvendig oppfølging eller rehabilitering. Der er jo også loven og regelverket egentlig veldig klart: Hvis det er kommunen som er rett instans, og ikke en opptreningsinstitusjon eller et sjukehus, har kommunen en plikt til å følge opp.

Så har jo Regjeringa som kjent nå gitt både sjukehusa og kommunene mer penger, slik at de også er satt bedre i stand til å kunne gjøre det de faktisk er pålagt å gjøre. Men vi vil fra Regjeringa følge dette veldig nøye, både overfor sjukehusa, som allerede har fått klare krav, også for inneværende år, og overfor kommunene. Og når vi nå snart skal ferdigstille saken om en egen rehabiliteringsstrategi, vil dette også være helt sentralt. Jeg er enig med representanten Dāvøy, jeg tror det er akkurat i kommunehelsetjenesten vi har de største utfordringene når det gjelder rehabilitering.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [15:16:42]: Som en av forslagsstillerne til representantforslaget har jeg lest innstillingen med stor interesse og ikke minst brevet fra statsråden. Jeg hadde håpet hun hadde vært mer presis i å beskrive hvordan retten til rehabilitering fra kommunehelsetjenesten er å forstå. Mange pasienter opplever at de får lite hjelp til å få tilbake funksjonstap etter en effektiv sykehusinnleggelse. For Kristelig Folkeparti og for meg er det viktig at pasienten blir møtt med et helhetlig tilbud. Rehabilitering slutter ikke idet en forlater sykehuset. Det er snarere omvendt.

Alle må ikke veien om sykehuset. Pasienter med muskel- og skjelettlidelser kan ved god behandling og rehabilitering greie å stå i en arbeidssituasjon lenger enn uten et slikt tilbud. Dette er en vinn-vinn-situasjon for samfunnet. I dag er det slik at to tredjedeler av alt sykefravær skyldes muskel- og skjelettlidelser og psykiske lidelser. Samfunnet taper på at denne gruppen blir sykmeldt. Disse diagnosene kan positivt endres gjennom en god rehabiliteringsprosess. Mange rehabiliteringsinstitusjoner har

lang erfaring med å hjelpe personer med nedsatt funksjonsevne helt eller delvis tilbake i arbeid. Derfor er det så viktig at alle som trenger det, får en slik mulighet.

Regjeringen har ofte sagt at den vil legge til rette for at alle, ut fra sine forutsetninger, får like muligheter til deltakelse og gode livsvilkår. Kristelig Folkeparti deler den visjonen. Derfor har vi fremmet det forslaget som er til behandling i dag.

Det er urettferdig at det i dag er så store geografiske forskjeller innenfor tilbudet om rehabilitering. En som bor i Finnmark, bør ha samme mulighet til å få et slikt tilbud som en person som bor på Østlandet. I Risør, mitt eget hjemfylke, stikkes spaden i jorda for en ny rehabiliteringsinstitusjon så fort det gis klarsignal. Behovet for flere plasser er stort.

Det er også urimelig at rehabiliteringsinstitusjonene har så lite forutsigbare rammer å forholde seg til. Anbudssystemet skaper stor usikkerhet både for eiere og ansatte, som legger ned et stort arbeid for å gi topp kvalitet på behandlingstilbudet. Det blir feil når f.eks. Borger bad må legge ned sin institusjon etter 40 år, med bare en kort tids oppsigelse. Dette står i sterk kontrast til vårt felles ønske om å redusere sykefraværet og at færre skal bli uføre.

Jeg håper helseministeren tar fatt i disse utfordringene. Vi trenger flere, ikke færre, rehabiliteringsinstitusjoner for å lykkes med å forebygge at sykefraværet fortsetter å øke.

Avslutningsvis vil jeg bemerke at en trenger mer forskning på dette feltet. Det er i stor grad kvinner som rammes, så kanskje en kvinnelig helseminister kan sette dette i fokus med større trykk enn tidligere.

Så håper jeg at flere i dag vil støtte forslag nr. 2, slik at en kan få en egen rehabiliteringslov. Det trengs mer enn noensinne.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1 og 2.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse i Stortingets møte 13. februar 2007 vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Rune J. Skjælaaen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
 - forslag nr. 2, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å lage en egen rehabiliteringslov, der retten til rehabilitering fra spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten sikres, eventuelt at endringer i lover og forskrifter gjøres med tanke på å sikre rehabilitering i vid og helhetlig forstand.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 72 mot 30 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 15.28.14)

Presidenten: Det voteses så alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:16 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Åse Gunhild Woie Duesund, Line Henriette Holten Hjemdal og May-Helen Molvær Grimstad om lovfestet rett til rehabilitering – bifalles ikke.»

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:16 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Åse Gunhild Woie Duesund, Line Henriette Holten Hjemdal og May-Helen Molvær Grimstad om lovfestet rett til rehabilitering – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bifalt med 55 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.55)

S a k n r . 3

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 15.30.